

ČESKÉ

3/2009

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

VĚZEŇSTVÍ

Věznění mladistvých: přísnost i porozumění

Ministryně
spravedlnosti
putovala po věznicích

str. 4

Jak se bránit
stalkingu

str. 22

Hygiena za mřížemi

str. 31

Rozhovor s Jiřím Komorousem	str. 2
Nejbezpečnější věznice v Česku.....	str. 4
Vzpomínka na MUDr. Petra Havlásku	str. 7
Pardubice na oslavách polské vězeňské služby	str. 8
Odsouzení soutěžili o Zlatou notu	str. 8
Vězni pomáhají stěhovat spisovny	str. 9
Odsouzení vyrobili model hradu Bečov	str. 10
Termální lázně lákají	str. 10
Rekonstrukce mateřského centra Svítání	str. 11
Rozhovor se sochařem Jiřím Sozanským	str. 12
Při práci utíká trest rychleji	str. 13
Práce je lepší, než bych se válel na kavalci	str. 16
Vyšší zaměstnanosti brání nedostatek práce i vězňů	str. 17
Kde se rodí divácké násilí	str. 20
Podané ruce pomáhají ve Znojmě	str. 23
Mají vězňové právo seznámit se s vnitřními předpisy VS ČR	str. 24
Dva názory na zpřístupnění vnitřních předpisů VS ČR	str. 25
Naši nej	str. 26
Přestavba kláštera na věznici	str. 28

Ministryně spravedlnosti
Daniela Kovářová říká: str. 2

Zásahová jednotka
vybírala nováčky str. 20

Fotbalisté VS ČR
triumfovali ve Francii str. 41

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 3/2009. Časopis vychází čtyřikrát ročně.
Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423
Editor: Robert Káčer, Robert Blanda
Grafická úprava: Karel Neuvirt
Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce
Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4
<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz
telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072
Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:
Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz
Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác
Publikování údajů a článků z Českého vězeňství není dovoleno bez souhlasu redakce.
© Vězeňská služba České republiky, Praha 2009, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Vážení kolegové, milí čtenáři!

Po více než 16 letech odcházím od Vězeňské služby ČR a věřte, že to rozhodování nebylo vůbec jednoduché. Za tu dobu se totiž vězeňství dostane člověku skutečně až pod kůži. Začínala jsem jako učitelka v Institutu vzdělávání Vězeňské služby ČR v Brně, poté pokračovala jako psychologka ve Vazební věznici v Brně a v posledních letech se k tomu přidala i činnost tiskové mluvčí. Mohu s čistým svědomím říct, že čím vším jsem byla, tím jsem byla vždy ráda s heslem, že je lépe se opotřebovat, než zrezivět nečinností! A tak mi dovozte podělit se s Vámi o malé ohlédnutí.

Když jsem v roce 1993 nastupovala do institutu, byla jsem nezatížená minulostí. Vězeňství se sice vypořádávalo s velkou obměnou příslušníků a humanizací, ale rozhodně neznalo např. současné akutní problémy mobilních telefonů nebo organizovaný zločin. V institutu se objevily první třídy příslušníků justiční stráže a také jako novinka třeba kurzy pro zaměstnance, zaměřené na sociálně-psychologický výcvik. Po přechodu do Vazební věznice Brno v roce 1996 jsem se musela na rozdíl od teorie vypořádat s řadou praktických otázek. Při každém podpisu jsem si uvědomovala odpovědnost, která mi byla funkcí dána, stejně jako otázku, či zájmy jako psycholog zastupuji. Psycholog by měl mít totiž v popředí svého profesionálního zájmu vždy „blaho“ svého klienta, tedy konkrétně vězně. Ve vězeňství však psycholog zastupuje v první řadě zájmy Vězeňské služby a tedy společnosti ve smyslu bezpečnosti a minimalizace rizik. Teprve v dalším pořadí jsou otázky, co je možné změnit či zlepšit pro vězně, aby negativní dopady byly co nejmenší. Nastupovala jsem na oddělení výkonu trestu jako psycholog v době, kdy pro vězně neexistovala možnost telefonního kontaktu s rodinou a tak zřízení telefonních automatů na oddělení dnes s možností telefonovat domů kdykoliv, se mi jeví jako obrovský bonus s podporou rodinných vztahů. A přesto vězni stále v diskusi reptají a ukazují prstem na vězeňství jako na viníka své situace a říkají: „Rozpadne se mi rodina, protože já jsem zavřený – co si pak počnu?“ V tomto smyslu jsem vždy patřila mezi zastánce humanizace ve vězeňství, ale skutečně s důrazem nad otázkou rozumné míry a hranice, kde končí „internát“ a co je vězení. V oblasti personální práce ještě v prvopočátku převažoval více nábor před výběrem uchazečů a dnes jsem ráda, že se v této oblasti také mnohé změnilo a že si Vězeňská služba ČR může z množství zájemců vybírat ty nejlepší. Práce tiskové mluvčí mi pak přinesla konkrétní setkávání s tím, že bohužel vězeňství je pro novinářskou oblast „zajímavé a atraktivní“ většinou jen tehdy, když se stane průšvih a každodenní problémy jako třeba narůstající počty vězňů, potřeba peněz na zvýšení bezpečnosti a navýšení tabulkových míst atd. nejsou až tak přitažlivé.

Šestnáct let je z pohledu člověka a jeho pracovní kariéry hodně, z pohledu historie vězeňství je to jen malý střípek a další střípky již budou skládat jiní. Kdybych měla moc, upřímně bych popřála českému vězeňství, aby přestalo být pouhým apendixem, kterému je pozornost věnována jen tehdy, když „bolí“ a popřála více zákonodárců, kteří nejen naslouchají, ale opravdu jsou ochotni za vězeňství a jeho potřeby bojovat. Vězeňství bych popřála také rozhodně více peněz do rozpočtu nejen na bezpečnost a programy pro vězně, ale také pro příslušníky a zaměstnance, protože vím, že každodenní práce s psychopaty, toxikomany, gamblery či devianty bere sílu a energii mnohonásobně. A českému vězeňství bych popřála výsostnější postavení mezi odbornými časopisy, více zapálených dopisovatelů a stálou přízeň čtenářů.

Držím Vám všem palce

PhDr. Soňa Haluzová
učitelka – psychologka - tisková mluvčí,
Vazební věznice a detenční ústav Brno

**Ministryně spravedlnosti
Daniela Kovářová říká:**

Chtěla bych dosáhnout větší samostatnosti věznic

Markéta Prunerová

Pod resort Ministerstva spravedlnosti ČR spadá i Vězeňská služba ČR. Jaká je podle vás situace v českém vězeňství po té, co jste se s ním ve své funkci seznámila?

Rozjela jsem se podívat na česká, slezská a moravská vězeňská zařízení právě proto, abych si udělala představu o současné situaci a nebyla odkázána pouze na písemné zprávy a hlášení. Kromě již zmíněných věznic jsem do konce července navštívila ještě věznice v Plzni a Kynšperku nad Ohří a během svého působení určitě ještě další věznice navštívím. Zjistila jsem, že situace je napjatá, nikoli však katastrofická. Také jsem si ujasnila, jak obrovské jsou rozdíly mezi jednotlivými věznicemi, přičemž nemám na mysli jen typ věznice, jako spíš otázky finančního zázemí či vybavení, stavu a stáří objektů, pilotních projektů a podobně.

Jak na vás působila cesta po českých vězeňských zařízeních?

Část věznic jsem měla možnost poznat ještě jako obhájce. Od té doby se samozřejmě mnohé změnilo a rozumím tomu, že rozdíly mezi nimi jsou dány zejména stupněm výkonu trestu i charakterem odsouzených, kteří jsou do té které věznice umisťováni. Samozřejmě nové objekty, jako například Světlá nad Sázavou, jsou méně ovlivněny časem a působí optimističtěji, což je ovšem dáno i skutečností, že v této věznici započala vězeňská služba s projektem umisťování vybraných matek s dětmi do tří let. Na druhé straně jsem měla možnost si uvědomit, že mnozí zaměstnanci věznice neberou svou práci jen jako způsob obživy, ale jako své poslání a navzdory ne vždy odpovídajícímu finančnímu ohodnocení se jí věnují plně a s nasazením. Ráda bych přispěla k tomu, aby byly věznice více soběstačné, aby bylo možno ve větším rozsahu a třeba i na prodej pěstovat zeleninu nebo vyrábět výrobky, jak je tomu například je na Mírově.

Co vás ve věznicích a vazebních věznicích zaujalo nejvíce?

Třeba fakt, že v některých věznicích je společná kuchyň pro přípravu jídel pro odsouzené i pro zaměstnance, a to aniž by tento krok byl spojen s negativními reakcemi jedněch či druhých.

Jaké jsou hlavní potřeby českého vězeňství a naopak nedostatky?

Rozpočet pro vězeňství je samozřejmě napjatý, na druhé straně vedení vězeňské služby dokáže značnou část finančních prostředků ušetřit, protože množství stavebních prací, oprav objektů i služeb provádí prostřednictvím odsouzených. Tak tomu bylo a je například při výrobě jídel ve Světlé nad Sázavou či při výstavbě nového bloku věznice v Kynšperku nad Ohří. Zejména tam se za podpory a pracovního nasazení odsouzených podařilo snížit náklady na zřízení ubytovací kapacity pro odsouzeného z částky 1 mil Kč na 100 000 Kč. Jsem za tyto úspěchy velmi ráda a vím, že se vedení vězeňské služby i ředitelství každé věznice snaží najít náhradní zdroje nejen k financování výstavby nových objektů, ale i k zajištění běžné údržby. Druhým problémem je počet zaměstnanců vězeňské služby. Musíme si uvědomit, že škrtání volných tabulkových míst, o kterém rozhodla vláda, postihne také oblast vězeňství, a to za situace neustále rostoucího počtu odsouzených, čímž se poměr mezi osobami za zdi věznic a těmi, kdo je střeží, ještě zvyšuje.

Jak hodnotíte management VS ČR?

Management mě přesvědčil o své odbornosti. Pravidelně se setkávám s generálmajorem Kulou a naše komunikace je na velmi dobré úrovni. Vše, na čem jsme se dohodli, vždy platilo, vedení vězeňské služby rozumí krokům, které dělám, i proč tak činím, a vychází vstříc mým představám i myšlenkám. Velmi kvituji, jakým způ-

sobem se snaží nalézt úsporná řešení v současné problematické situaci.

Vězeňská služba oceňuje, že věnujete takovou pozornost právě „životu za mřížemi“...

Snažím se vyváženě věnovat justici i vězeňské službě. Nemohu pominout, že se svými deseti tisíci zaměstnanci je pro mě významnou skupinou, na jejíž problémy nemohu zapomenout. Stejně tak problematika odsouzených a vězněných osob, jejichž počet za mého působení dosáhl kritické hranice, je agendou, která mě z podstaty věci musí zajímat. Stejně tak nehodlám čekat na další narůstání počtu odsouzených, aniž bych se zamýšlela nad tím, jak tuto situaci v budoucnu řešit pro případ, že by tento trend pokračoval. Jsem přesvědčena, že bez ohledu na omezenou dobu mého mandátu je mým úkolem hledět také do budoucna a připravovat krizové varianty pro všechny možné případy. A pokud takový katastrofický scénář nenastane, budu jen ráda.

Jak hodnotíte spolupráci a návaznost vězeňství na další složky justice, zejména soudy?

Domnívám se, že v rámci možností spolupráce funguje, vždy je však co zlepšovat. Možnosti vidím například v rychlejší předávání informací, aby nedocházelo ke zbytečnému převážení odsouzených k opakovaným výsledkům a eskortám. Koneckonců snížení počtu eskort či nalezení náhradního řešení, například provádění výsledků formou videokonferencí, by v konečném efektu vedlo k úsporám, které vzhledem k současné finanční situaci hledáme na všech frontách.

Které změny by tedy v českém vězeňství byly podle vás nejvíce žádoucí?

Nejjednodušší odpovědí by bylo zvýšení finančních prostředků vyčleněných pro vězeňství, s jejichž pomocí by bylo možné vybudovat nové věznice či ubytovací kapacity, zlepšit vybavení zejména společných prostor

a prostor sloužících pro volný čas, snížit počet ubytovaných v jedné místnosti či zvýšit denní limit na stravování odsouzených. Bylo by také možné upravit objekty vazebních věznic tak, aby výkon vazby nebyl tvrdším trestem pro obviněného, v jehož případě platí presumpce nevin, než je vlastní výkon trestu. Dalším problémem je otázka odpovídajícího počtu tabulkových míst pro zaměstnance vězeňské služby, neboť ve srovnání se zahraničím je u nás podíl odsouzených připadajících na jednoho příslušníka vězeňské služby výrazně vyšší. Konečně by vězeňství určitě uvítalo nástup většího počtu vězeňských lékařů, neboť o tuto práci bohužel není mezi lékaři takový zájem, jaký by si vězeňství zasloužilo.

Jak se o ně hodláte zasadit?

Pokud jde o kroky, které mohu sama ovlivnit, pak se chystám spolu s generálmajorem Kulou podívat na způsob výpočtu plochy připadající na jednoho odsouzeného. Dále jsem znovuočetřela projekt domácího vězení, který můj předchůdce pozastavil. Domnívám se, že v dnešní době je to projekt potřebný, který ve svém důsledku povede ke snížení počtu odsouzených ve věznicích. V našem právním řádu je ovšem domácí vězení oproti zahraničním právním úpravám upraveno jako forma trestu. Uvítala bych, pokud by se mi podařilo legislativně umožnit, aby o domácím vězení rozhodovalo vedení věznice a používalo jej jako nástroj kontroly odsouzených například při přerušení trestu, vycházkách či podmíněném propuštění z výkonu trestu. Dále pracuji na legislativních návrzích - novelizaci trestního zákona a trestního řádu, které by měly vězeňství také trochu ulehčit. Pokusím se přesvědčit vládu o nutnosti legislativních změn, a pokud to ještě stihnu, tak i parlament. Konečně jsem absolvovala několik jednání s ministrem financí Janotou, díky kterým jsem pro justici, a tedy i pro vězeňství, získala dodatečné finanční prostředky. Současně se mi podařilo přesvědčit ministra financí o tom, aby nesnižoval tabulková místa vězeňské službě, právě s ohledem na nově otevírané věznice a vězeňské bloky.

Trvání vašeho mandátu v této vládě se přehouplo do druhé poloviny. Jsou ještě další kroky, které chcete ve vztahu k vězeňské službě podniknout?

Uvědomuji si, že oněch pět měsíců nestačí ani na to, abych navštívila všechny věznice v republice. Věřím však, že minimálně dokážu za oněch pár měsíců pokračovat v krocích, které jsem nastínila v předchozí odpovědi. Tak předám tuto část rezortu svému nástupci nepoškozenou vlastním působením. Čtenáři časopisu jistě

chápu, že o některých krocích není možno hovořit veřejně, aniž by to nemělo nepříznivé důsledky. Doufám, že na konci svého mandátu budu moci informovat i o těchto krocích. Na druhé straně si též uvědomuji, že veřejnost nemusí vždy přijímat pozitivně zlepšující se úroveň českého vězeňství, obzvláště v době ekonomické krize. Argumenty o dodržování lidských práv, srovnání se situací ve vězeňství v jiných vyspělých státech Evropy či výsledky monitoringu organizací, které se vězeňstvím zabývají, však hovoří jednoznačně.

V dnešním čísle časopisu České vězeňství zahajujeme pravidelnou rubriku minirozhovorů s generálním ředitelem vězeňské služby genmjr. Lud'kem Kulou na aktuální téma.

Jaká je aktuální situace s hrozícím snižováním tabulkových míst ve VS ČR?

Aktuální situace je vážná! K dnešnímu dni jsme požadovali navýšení o 200 občanských zaměstnanců a 200 příslušníků. Nicméně usnesením vlády bylo předběžně rozhodnuto o snížení o 382 míst. Po jednání s ministryní spravedlnosti Danielou Kovářovou a s ministrem financí Eduardem Janotou bylo přislíbeno, že nám tato místa budou zachována, tudíž tabulkový stav zaměstnanců vězeňské služby by měl pro rok 2010 zůstat nezměněn. To pochopitelně sice je nějaký dílčí úspěch ve vztahu k celkovému snižování stavů ve státní správě, nicméně vězeňská služba bude i nadále požadovat navýšení početních stavů jak zaměstnanců, tak příslušníků vzhledem k počtu 22 000 vězněných osob a otevření detenčních ústavů.

Jak VS ČR řeší rostoucí počty vězňů a přeplněnost věznic?

Řeší to flexibilně. Pochopitelně každé vězeňské zařízení má určité rezervy, ovšem je potřeba říct, že tyto rezervy jsou vždycky na úkor něčeho. Dneska máme ve výkonu trestu průměrnou přeplněnost téměř 20 procent - některá zařízení vykazují až čtyřicetiprocentní přeplněnost. U vazebně stíhaných osob tento problém nemáme. Ale právě umísťování odsouzených je často na úkor některých prostor, které sloužily k jinému účelu a samozřejmě - a to hlavně - se přidávají postele na jednotlivé ložnice a oddíly. Právě to mnohdy vede k oprávněnému vyhodnocení stížností, protože odsouzení nemají požadovanou metráž na osobu (4m² a 7 m³ - pozn. redakce). Poslední případ je příkaz státního zástupce ve Stráži pod Ralskem, kde nám nakazuje okamžitě navýšit stav o 20 dozorců ve vztahu k odsouzeným.

map

minirozhovor s genmjr. Lud'kem Kulou

Ministryně Kovářová „za mřížemi“

Robert Blanda
Markéta Prunerová

Ministryně spravedlnosti Daniela Kovářová podnikla počátkem července dvoudenní pracovní cestu, během níž navštívila několik vybraných věznic České republiky. Záměrem tohoto „turné“ bylo především detailně nahlédnout do specifického vězeňského prostředí a zároveň najít odpovědi na některé problémy, s nimiž se vězeňství potýká.

Ministryně Kovářová navštívila při této příležitosti věznice ve Znojmě, Břeclavi, Heřmanicích, Ostravě a ve Světlé nad Sázavou. Během návštěvy se setkala s řediteli i personálem věznic a prodiskutovala s nimi specifika i problémy jejich činnosti. „Prostředí věznic jsem doposud znala pouze z pohledu obhájce, nyní jsem se na ně podívala jinýma očima a viděla je mimo jiné také v číslech, počtech personálu či metrech čtverečných,“ uvedla Daniela Kovářová.

Díky své dřívější profesi obhájce nebyla ministryně ve věznici poprvé a tak věděla, co ji „za mřížemi“ čeká. Jednu kuriozitu ale během této cesty přeci jen přiznala: „Jako obhájce jsem se dostala do většiny vězeňských zařízení v Čechách. Ač rodák z Moravy – v této části naší republiky jsem se ve věznici ocitla poprvé.“

Ministryně nedebatovala během své cesty po věznicích jenom se zaměstnanci Vězeňské služby ČR, ale také se samotnými odsouzenými. V každé věznici či vazební věznici navštívila hned několik cel, kde mluvila s odsouzenými či obviněnými. Zajímala se mimo jiné o důvod věznění, o problémy života za mřížemi a o možnosti seberealizace například během volnočasových aktivit či v rámci programu zacházení. Oslovení vězňové byli v mnoha případech z návštěvy ministryně Kovářové v rozpacích. Někteří se dokonce nezmohli ani na slovo. Jiní naopak horlivě vysvětlovali ministryni různé okolnosti svého života za mřížemi. Velmi silný zážitek si ministryně odvezla ze Světlé nad Sázavou. Ve chvíli, kdy vstupovala na oddělení odsouzených matek s dětmi do tří let, zde vládlo naprosté ticho. Odsouzené si vůbec nevšimly, že je přišel někdo navštívit. Všechny stály kolem své spoluvězeňkyně, která seděla u telefonního automatu s dítětem na klíně. Nikdo si nemohl nevšimnout, jak silně se jí třesou ruce. Právě se totiž dozvěděla, že dostala prezidentskou milost!

Vězňů přibývá, míst je málo

Hlavním tématem ministerské mise byly pochopitelně rostoucí počty vězňů a postupující přeplněnost věznic. Nedostatečná kapacita ubytovacích prostor je totiž jedním z hlavních problémů současného českého vězeňství. V červenci dosáhl počet vězňů 22 tisíc, což znamená v celorepublikovém průměru 115% přeplněnost věznic. Situaci citelně komplikuje podfinancovaný rozpočet rezortu a také fakt, že vláda plánovala snížit v příštím roce počet tabulkových míst o 383. „Letošní rozpočet pro vězeňství byl osm miliard a 344 milionů korun, příští rok má být ještě nižší, a to o 430 milionů korun. Při vysokém nárůstu počtu vězňů, je taková situace neúnosná. Jsem proto připravena o tomto bodu jednat s ministrem financí,“ uvedla během své cesty D. Kovářová. Právě proto také hovořila ministryně během své cesty s jednotlivými řediteli o možnostech, jak přeplněnost věznic řešit. Ministryně Kovářová zastává názor, že pomoci by mohly projekty PPP, tedy v partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnerships). Tento způsob spolupráce znamená, že partner ze soukromého sektoru věznici navrhne, postaví, zafinancuje a bude provozovat po vymezené období. Vězeňská služba určí výstupní specifikaci služby a zajistí ostrahu odsouzených. Veřejný sektor se tak vyhne vysokým počátečním investičním výdajům a partnerovi ze soukromého sektoru bude splácet tzv. poplatek za dostupnost. Dalším východiskem k řešení problé-

mu přeplněnosti věznic jsou podle ministryně spravedlnosti alternativní tresty. Tedy takové sankce, které nejsou spojeny s odnětím svobody. „Je třeba po vzoru moderních demokracií více a efektivněji využívat možnosti trestů, jakými jsou například obecně prospěšné práce, peněžitě tresty či zákaz činnosti. Velký přínos očekáváme od nového institutu trestu domácího vězení, jenž je zakotven v novém trestním zákoníku,“ vysvětlila ministryně.

Bez ohledu na legislativní řešení, která mohou přinést efekt až za určitou dobu, snaží se vězeňská služba řešit problémy rostoucího počtu vězňů už nyní. V letošním roce se podařilo zřídit 100 nových ubytovacích míst ve věznici v Ostrově, ubytovna pro dalších 200 odsouzených se buduje v Kynšperku nad Ohří a dalších 40 až 60 míst by mělo vzniknout v ženské věznici ve Světlé nad Sázavou. V Rapoticích, které se počátkem července osamostatnily odtržením od Vazební věznice Brno, přibýlo 260 míst a výhledově se zde počítá s dalšími 200 místy. Tato opatření sice přinesou určité zlepšení, z dlouhodobého hlediska však nebudou stačit tempu nárůstu vězňů. Dlouhodobé řešení musí být komplexní a především legislativní.

Práce pro co nejvíce vězňů

Ministryně Daniela Kovářová se na své cestě zajímala také o možnosti zaměstnávání vězňů. Tato oblast patří rovněž k dlouhodobým prioritám Vězeňské služby ČR. Navzdory neutěšené situaci v oblasti ubytovacích kapacit, vysoké nezaměstnanosti a hospodářské krizi se daří držet zaměstnanost vězňů na hranici 60 procent, což je průměrná hodnota ostatních evropských států. Proto se také ministryně vyptávala všech ředitelů, jaké příležitosti pro zaměstnávání odsouzených či obviněných jejich zařízení mají.

Zaujal ji například pilotní projekt Čisté město v Břeclavi: „Zdejší vězni pomáhají s odklizením černých skládek a zapojují se tak do spravování věcí veřejných,“ vysvětlil ministryni Kovářové ředitel břeclavské věznice Miroslav Vodák. Uplatnění zde najde větší počet odsouzených a cílem je také prezentace jejich práce na veřejnosti. Vedení břeclavské věznice věří, že pro úspěšnou resocializaci odsouzených je nezbytné i to, aby se vězňové naučili smysluplně a produktivně trávit volný čas. Proto se věznice zaměřuje na podporu jejich volnočasové činnosti. Vězňové mají tradičně největší zájem o kondiční posilování, kterému slouží dobře vybavená posilovna, také o počítačový kroužek, kde je k dispozici řada vzdělávacích programů. Někteří odsouzení se věnují samostudiu cizích jazyků, zejména němčině a angličtině.

ně. Oddělení pro odsouzené také nabízí velmi dobře vybavenou knihovnu, která obsahuje přes 2 800 titulů, z nichž převážnou část tvoří beletrie, ale roste i fond odborné literatury. S pilotními projekty přicházejí ale i ostatní věznice. Ve Znojmě například vedení věznice plánuje rozšíření prostor pro výkon trestu odnětí svobody pro odsouzené ženy do objektu sanatoria pro seniory řízeného Kongregací milosrdných sester III. řádu sv. Františka z Asissi pod ochranou Svaté rodiny ve Velkém Újezdu u Kojatic. Takový projekt již existuje v Praze-Řepích v Domově svatého Karla Boromejského a je velmi úspěšný. Ženy budou do tohoto domova vybírány podobně jako do řepského domova na základě psychologických testů, při nichž se bere ohled na osobnost odsouzené, charakter její trestné činnosti a samozřejmě i na odborné posudky. Programy zacházení předpokládají pracovní, vzdělávací, výchovné a zájmové aktivity a také pomoc při obnovování a znovuvytvoření vztahů s dětmi, rodinami a přáteli. Odsouzené se v tomto druhu zařízení budou učit osvojovat nové pracovní návyky a setkávat se s realitou mimo vězeňské prostředí. Velký důraz je kladen na změnu jejich životních postojů a hodnot. Podobný způsob výkonu trestu je velmi účinný; mnohé odsouzené z řepského domova se po propuštění úspěšně zapracovaly v nemocnicích či v sociálních ústavech.

Ženská věznice ve Světlé nad Sázavou se v rámci svých pilotních projektů zaměřuje spíše na pracovníky vězeňské služby a jejich rodiny. Organizuje dny otevřených dveří, které mají pomoci k lepšímu pochopení práce zaměstnanců a prohlubuje i spolupráci v regionu formou dobrovolné práce odsouzených.

Ženy ve výkonu trestu pomáhají dětem v nemocnicích. Sjíjí pro ně panenky, na nichž děti ukazují lékařům, kde je co bolí, a lékaři dětem, jak je budou léčit. Panenky dělají dětem v nemocnici společnost, a ty si je potom většinou odnášejí domů.

Ačkoli trvala cesta po českých vězeňských zařízeních pouze dva dny, byla pro ministryni Kovářovou i vězeňskou službu velmi přínosná a podnětná. Také proto představitelé vězeňské služby velmi cení plánu ministryně Kovářové v cestě po českých věznicích pokračovat. Koncem července si Daniela Kovářová prohlédla budovanou ubytovnu pro odsouzené ve Věznici Kynšperk nad Ohří. Zúčastnila se zde i tiskové konference o bezpečnostních opatřeních proti průniku nedovolených předmětů a o rozšiřování ubytovacích kapacit. V současné době ministryně plánuje návštěvu Věznice Mírov.

Odborníci o zaměstnávání vězňů

Ve dnech 2. - 5. července 2009 se v Praze na Květnici konala konference Vzdělávání a zaměstnávání vězňů - šance pro jejich reintegraci (Ausbildung und Arbeit für Straffällige - Chance zur Reintegration). Pořádala ji mezinárodní společnost Evropské fórum pro aplikovanou trestní politiku (Europäisches Forum für angewandte Kriminalpolitik), která ve svých řadách na privátní bázi sdružuje praktiky i teoretiky působící v oblasti justice a zvláště vězeňství (soudce, státní zástupce, kriminalisty, psychology, pedagogy, sociální pracovníky, duchovní). Semináře se zúčastnilo celkem 54 delegátů ze šesti zemí: Německa, Francie, Belgie, Švýcarska, Slovenska a Česka.

„Zejména v době vlivu ekonomické krize je nezbytně nutné, aby vězeňské systémy hledaly účinné způsoby udržení a zvyšování zaměstnanosti vězňů a činili tak i živou mezinárodní výměnou zkušeností. Pražská konference přinesla v tomto směru řadu nových impulzů,“ uvedl jeden z organizátorů setkání PhDr. Jaroslav Hála. „Tématika zaměstnávání vězňů i osob propuštěných z vězení je dnes palčivou otázkou nejen českého vězeňství a náš mezinárodní seminář je tedy další dobrou inspirací při řešení tohoto problému,“ dodal Hála. Jedná se již o druhou mezinárodní konferenci o vězeňství pořádanou Evropským fórem pro aplikovanou trestní politiku v České republice.

První se konala v Českých Budějovicích v roce 2004 s tematikou duchovního a duševního života vězněných osob.

Podrobnější informace lze nalézt na internetu reprezentaci společnosti (www.europaforum-kriminalpolitik.org), k vydání je též připravován konferenční sborník.

red

Petr Maňaska

Jak vypadá Pevný bod?

Arcidiecézní charita Praha v rámci projektu Pevný bod na počátku roku 2009 oslovila Vězeňskou službou ČR s nápadem uspořádat v českých věznicích výtvarnou soutěž o vytvoření loga projektu Pevný bod. Odsouzení z věznic Bělušice projeví o nápad velký zájem a do soutěže se aktivně zapojili. Desítka odsouzených namalovala celkem 11 návrhů. Do sídla projektu nakonec dorazilo celkem 60 návrhů od 35 odsouzených a obviněných, z čehož je zřejmé, že zastou-

pení naší věznic bylo významné. Vítězem celé soutěže se stal odsouzený František Trnka z oddělení mladých dospělých. První cenu, teplákovou soupřavu, mu byla 9 června 2009 osobně předal vedoucí projektu Jan Frank. Ostatní odsouzení obdrželi za účast jmenovité poděkování, na kterém byly zobrazeny některé návrhy v soutěži.

Vítězství odsouzeného z naší věznic nás velmi těší a je jistě motivací i pro ostatní odsouzené.

Jeden za všechny, všichni za jednoho

Loutky mušketýrů vyrobené odsouzenými z Věznic Bělušice ocenila porota i účastníci soutěže vězeňského umění pořádané Centrem kultury v polském městě Sztum. Centrum pořádá každoročně ve spolupráci s Věznici Sztum Mezinárodní výstavu vězeňského umění, na které jsou

oceňovány nejlepší práce. Cílem celé akce je popularizovat vězeňskou výtvarnou tvorbu, ocenit její uměleckou úroveň, kulturně aktivizovat vězeňské prostředí a použít tvorbu jako prostředek resocializace. Letošní VI. ročník byl zahájen v červnu ve sztumském centru kultury. Porota hodnotila práce z Polska, Litvy, Estonska, Slovenska, Německa a také z devíti českých věznic. V loňském roce získala Věznice Bělušice v této soutěži hlavní cenu.

Experti bojových umění se předvedli v Polsku

Taktika a technika služebních zákroků, včetně rušení pasivního odporu, zajištění osob a jejich prohlídky, boj a obrana beze zbraně či obranu proti napadení bodnou či střelnou zbraní, byly hlavním obsahem Mezinárodního semináře bojových umění a zásahových technik pro příslušníky vězeňské služby a policie.

kpt. Pavel Hegr

Seminář se konal počátkem června ve vzdělávacím centru vězeňské služby v polském městě Kalisz, a zúčastnilo se ho asi 140 zástupců z celé Evropy, například z Itálie, Francie, Estonska, Maďarska či Slovenska.

Během semináře byl dán prostor i některým zástupcům zúčastněných zemí, aby vedli část tréninkového bloku a mohli tak předat své zkušenosti s aplikací výše uvedených technik v praxi. Také my, zástupci Institutu vzdělávání VS ČR Stráž pod Ralskem a Věznice Ostrava, jsme byli vyzváni, abychom předali své poznatky ostatním účastníkům semináře. V naší prezentaci jsme se zaměřili na obranu proti napadení nožem, která vychází z ruského bojového umění SYSTEMA a na techniky boje v držení.

Účastníci semináře byli rozděleni do tří tréninkových skupin, ve kterých se cvičilo až do konce semináře. Výuka byla velmi intenzivní a náročná, neboť se cvičilo až šest hodin denně.

Seminář vedli a po jednotlivých skupinách se střídali i tito mistři bojových umění: P. Colla – 9 dan Jiu-jitsu, Karate (IT); P. Floch – 9 dan Combat, 5 dan Krav maga (FR); M. Kuswik – 8 dan Vombat, Jiu-jitsu (POL); I. Kocis – 5 dan Tai-Jitsu (HUN); A. Kups – Combat 56; L. Koltun – mistr světa v Kickboxu; P. Zaremba – poradce pro kriminalitu (pro východní Evropu) a instruktor pro operativní činnost.

Po sobotním tréninkovém bloku byli zástupci jednotlivých zemí požádáni vedením města a organizátory semináře o ukázkou bojového umění a technik při slavnostním otevření víceúčelové sportovní haly Arena v Kaliszi. Každé z delegací bylo poskytnuto pět minut pro svou prezentaci. Průběh semináře byl zpestřen i pátečním večerním společenským setkáním zahraničních hostů, sobotními závody ve střelbě z pistole a v paint-ballu a příjemným posezením při sobotním grilování.

Memoriál Jiřího Kašpara

K uctění památky kamaráda a kolegy Jirky Kašpara, který navždy opustil v letošním roce náš svět, uspořádali zaměstnanci Věznice Drahonice nohejbalový turnaj. Jirka ho hrál rád a dobře, a tak to byl určitě ten nejlepší způsob, jak si na něho zavzpomínat a jak mu vzdát hold.

Turnaj zahájil ředitel věznice Jan Hoffman a maminka Jiřího, která je zaměstnankyní věznice. Ujistila všechny přítomné, že nám Jirka „tam nahoře“ objednal pěkné počasí, a skutečně to asi opravdu zařídil. Za celý turnaj nespadla ani kapka.

Soutěže se zúčastnila dvě mužstva Věznice Drahonice, dvě mužstva Věznice Oráčov, mužstvo GR VS ČR a mužstvo VÚ ze Žatce. Pro vítěze byl připraven krásný putovní pohár a i ostatní ceny byly hodnotné a lákavé. Motivace všem hráčům tedy nechyběla. Nejvíce se snažili hráči obou drahonických mužstev, protože si přeci jen přáli, aby ten pěkný pohár pro vítěze memoriálu, zůstal doma. Všechny zápasy byl urputně a bojovalo se o každý míč. Největ-

ší překážkou byly pro domácí oba oráčovské týmy a rovněž mužstvo složené se zaměstnanců GR VS ČR, houževnatě odolávalo. Nakonec se ale podařilo cíl splnit. Ředitel věznice předal putovní pohár vítězům prvního ročníku memoriálu Jiřího Kašpara do rukou 1. mužstva Věznice Drahonice ve složení Vokoun, Hess a Procházka. V bohaté historii drahonického sportu bude toto vítězství zapsáno zlatým písmem. Již dlouho se nepodařil takový úspěch, i když se družstva Věznice Drahonice pravidelně zúčastňují snad všech sportovních rezortních i mimorezortních soutěží.

Po vyhlášení vítězů akce ještě pokračovala příjemným posezením v restauraci Bonus ve Vrutku, kde se mohli hráči i diváci občerstvit a společně ještě jednou probrat všechny podrobnosti turnaje. Byl to příjemný den. Děkujeme Jirkovi, že dokázal zařídit tak pěkné počasí. O to raději na něho budeme vzpomínat a všichni se již dnes těší na druhý ročník této úspěšné akce.

Jaromír Hykl

Vzácný důkaz solidarity

Čechy i Moravu postihly prudké průtrže mračen a bouřky. Extrémní počasí sráželo stromy, komplikovalo železniční dopravu. Mnoho rodin zůstalo bez přístřeší, lidem brala voda větší části jejich majetků. Byly zmařeny i lidské životy... Málokoho nechávají tyto skutečnosti lhostejnými. Situace je o to komplikovanější, že se republika nachází uprostřed ekonomické, hospodářské a finanční krize. Stav v povodněmi postižených oblastech sledují i odsouzení. Někteří

s obavou o své známé a příbuzné, kteří žijí v zasažených regionech. Někteří se vzpomínkou na podobně prožité situace při povodních v minulých letech. V naší věznici vykonává svůj trest odnětí svobody odsouzený, který sice nepochází z postižené oblasti a ani nic podobného nezažil. Dlouho se nerozmýšlel a odeslal na konto pomoci postiženým občanům finanční částku 5 000,- korun. Není jisté potřeba zdůrazňovat, že finanční situace odsouzených ve věznici není

ideální. I přesto tento odsouzený pochopil, že ač sám prožívá složitou životní situaci, je solidarita se spoluobčany velice důležitým faktorem. Pro nás pracovníky, kteří se zabýváme zacházením s odsouzenými, je to velice příjemné zjištění. Zejména proto, že snad naše každodenní, mravenčí práce není zas až tak bezvýsledná a pokud dopadne na úrodnou půdu, má i své výsledky.

Jah

Stopa dětem připomene vzpomínky na tábor

Josef Witschel

Dřevěný amulet ve tvaru lidské stopy vyrobili pro děti s diabetem odsouzení z Věznice Valdice, kteří jsou zařazeni v rukodělném kroužku pod vedením sociální pracovnice Hany Kolomazníkové. Amulet získají děti jako památku na le-tošní prázdninový tábor.

Místní diaklub, který vznikl na podporu dětské diabetologie při oblastní nemocnici v Jičíně s cílem pomoci rodinám s dětmi nemocnými cukrovkou ze širokého okolí, pořádá v srpnu tradiční celostátní setkání v geoparku Český ráj. I v letošním roce je kromě zdravotních osvětových akcí připravena tradiční táborová hra s názvem Po stopách pokladu kapitána Flinta.

Děti si domů z této akce odvezou na památku již zmiňovaný amulet ve tvaru lidské stopy, který pro ně vyrobili vězni z valdické věznice. A nejedná se o jedinou pomoc této věznice zdravotně handicapovaným dětem. Kromě výroby těchto drobných upomínkových předmětů vedení věznice umožňuje využívat zkušeností práce psovodů při výchově dětí a protidro-

gové prevenci. Užívání drog je totiž v případě diabetiků obzvláště nebezpečné, a proto je třeba zesílit osvětovou aktivitu v této oblasti. Psovodi, zvláště ti, kteří se starají o psí drogové speciality tak mohou děti dostatečně důrazně a efektivně varovat před nebezpečím užívání drog.

Parní lokomotiva pro děti

Děti z mateřské školky v Lomnici u Sokolova se těší z modelu parní lokomotivy, kterou pro ně vyrobili vězňové z kynšperské věznice. Tvůrci

strávili při jeho výrobě v dřevomo-
delářské dílně každou volnou chvíli
téměř tři měsíce.

S nápadem udělat radost právě ma-

Petra Bělíková

lým předškolákům přišel čtyřlístek Julius, původním povoláním truhlář, který si ve věznici odpykává dvouletý trest odnětí svobody. K dalším tvůrcům hračky patří sedmatřicetiletý zedník Radek, odsouzený na 13 měsíců a osmadvacetiletý středoškolák Karel, kterého soud poslal do vězení na 15 měsíců. Jejich práci v rukodělném kroužku vede vychovatel Lubomír Nechanický.

Ředitelka mateřské školky Naďa Černíková převzala lokomotivu od zastupců Věznice Kynšperk nad Ohří letos v dubnu. Děti se právě vracely z dopolední procházky, když se pracovníci věznice připravovali, že lokomotivu vyloží z auta. Vzhledem k tomu, že to pro děti mělo být překvapení, muselo se chvíli s vykládkou počkat. Když se děti převlékly po vycházce, mohlo se s předáním daru začít.

Doufáme, že zanedlouho se s dětmi opět setkáme a předáme jim makety dopravních značek pro jejich malé dopravní hřiště a další drobné pozornosti, které pro ně vyrobí další odsouzení.

Vězňové zlikvidují protivýbuchové valy

Petra Bělíková

Ve výrobní zóně uprostřed věznice zůstaly po armádě dva protivýbuchové valy, které během let zarostly bujnou vegetací. Z důvodu zajištění vyšší bezpečnosti hledala věznice možnosti, jak se valů zbavit. Náklady, které by musela zaplatit za jejich odstranění firmě, byly vyčísleny na 880 tisíc Kč. Omezené finanční prostředky a nedávný pokles dodávek práce, přivedly věznici na nápad nechat zlikvidovat téměř šest tisíc kubíků zeminy odsouzenými.

Lopata, krumpáč, kolečko a hrábě se na dva až tři roky stanou hlavním pracovním náčiním střídavě pro tři šedesáticenné skupiny odsouzených, nad jejichž činností bude dohlížet personál věznice.

Práce má vedle ekonomických hledisek i své výchovné a sociálně psychologické aspekty, váže psychickou i fyzickou energii, která se může negativně projevit ve vztahu k ostatním odsouzeným nebo i sobě samému. „Práci беру jako aktivitu. V tres-

tu jsem pořád zavřenej, když můžu dělat, spadne ze mě apatie, nuda a tak. Nemusím myslet na to, že se mi stejská a že jsem si zkazil život,“ říká dvacetiletý Jan, který byl odsouzen ke dvěma letům odnětí svobody nepodmíněně za krádeže. „Další plus je, že můžu dokázat sobě i druhým, že nejsem zbytečný. Taký mám kontakt s lidma, a nejsem izolovaným,“ dodává.

Velký zájem o práci odsouzených projevila i nedaleká firma, která se

zabývá likvidací autovraků a elektro odpadu. Další odsouzení budou od příštího týdne například v okolních lokalitách rekultivovat bývalé výsypky.

Při pracovním zařazení náleží vězňům za práci odměna, v případě prací prospěšných pro věznice je pak tato činnost zohledněna například při žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu a nebo při hodnocení možnosti udělit tzv. volnou vycházku při návštěvě či přerušení trestu jako nejvyšší možné kázeňské odměny.

VS se představila na Dni Litoměřic

mjr. Jaroslav Kindl

VS ČR veřejnosti představila dvě eskortní vozidla: dodávku VW - LT 46 a autobus Karosa C 734/SE, které si mohli návštěvníci prohlédnout. Příslušníci eskortní skupiny VV Litoměřice předvedli návštěvníkům dynamickou ukázkou - ozbrojený přepad eskorty při přesunu z eskortního vozidla do soudní budovy.

Vazební věznice Litoměřice dále v rámci programu prezentovala svoji současnost a historii. Zástupkyně personálního referátu informovala možné zájemce o podmínkách přijetí do služebního poměru k VS ČR. Největší zájem byl ze strany školáků o prohlídku eskortních vozidel, dynamické ukázky a taktickou výstroj a výzbroj příslušníků eskortní skupiny. Mládež a starší občané se zajímali

Praktickými ukázkami z výcviku i zásahu příslušníků vězeňské služby se prezentovala VS ČR a Vazební věznice Litoměřice na červnovém Dni města Litoměřice a PČR. Akce se konala na zdejším Mírovém náměstí a kromě vězeňské služby se zde představily i další složky integrovaného záchranného systému, včetně policie, vojenské police, hasičů, litoměřické městská police a dalších.

o práva a povinnosti vězňů osob v vazbě a ve výkonu trestu. Rovněž se zajímali o informace, které se týkaly věznic a vazebních věznic v České republice.

Akce se i přes nepříznivé počasí vydařila a určitě přispěla k dobré prezentaci Vězeňské služby ČR a Vazební věznice Litoměřice na veřejnosti v rámci litoměřického regionu.

Valdičtí modeláři slavili úspěch

Josef Witschel

Model francouzského letounu Morane prolétávajícího kolem stromu získal na tradiční mezinárodní modelářské soutěži Novopacký šutrák 4. místo. Na tom by nebylo nic zvláštního, ale tento model byl do soutěže přihlášen z Věznice Valdice.

Na výstavě byla k vidění čtveřice prací modelářského kroužku, který ve věznici vede vychovatel Petr Vysloužil. Byl to model středního tanku v měřítku 1 : 35 v kategorii diorama bojové techniky a tři modely vrtulových letounů v kategorii letecká dioramata v měřítku 1 : 72. V opravdu silné konkurenci se našim odsouzeným modelářům povedlo zabodovat v kategorii leteckých dioramát právě modelem letounu Morane. Porotu i diváky zaujal především nápad, kdy je letoun pomocí drátku nenápadně přichycen za křídlo k větvím stromu a je tak vlastně znázorněn v letu. Novopacký šutrák je ojedinělá me-

zinárodní modelářská soutěž, která se koná každoročně v květnu v Nové Pace. Soutěže se účastnili modeláři z několika evropských zemí, kteří divákům předvedli přes 700 modelů rozdělených do 54 kategorií. Nejobdivovanějším exponátem celé výstavy a jejím absolutním vítězem se stal model letadlové lodi francouzského námořnictva Foch v měřítku 1:100 od francouzského modeláře Ivese Marcharda. Ten stavěl tento třímetrový kolos osmnáct let a díky velkému měřítku mohl na modelu postavit funkční palubní výtahy, osvětlení a další detaily.

Od plotu k plotu

Skupinka odsouzených věznice Odolov provedla pod vedením pedagoga volného času Petra Hepnara provedla rekonstrukci oplocení školní zahrady u ZŠ kpt. Jaroše v Trutnově. Jednalo se o kompletní montáž od vyměření, přes svařování až po konečné úpravy. Spokojenost s prací odsouzených i přístupem k požadavkům školy projeví nejen zástupci ZŠ, ale i starosta města Trutnova Mgr. Ivan Adamec. Plot byl poškozen věkem a následkem řádění vandalů. V jeho okolí nebyl problém najít použití injekční stříkačky. Z obav o bezpečnosti dětí bylo proto plot zrekonstruovat. Zájem o práci odsouzených stoupá díky jejich výsledkům stále více. Již několik let se odsouzení věznice Odolov podílejí na podobných akcích, včetně výroby a montáží dětských hřišť a úpravách a údržbě veřejných prostor.

jin

Psovodi předvedli dětem své svěřence

Psovodi Věznice Horní Slavkov připravili pro závěr školního roku ukázkou své práce a výcviku svých svěřenců pro žáky místní školní družiny. Vzhledem k nepřízní počasí proběhlo vystoupení uvnitř areálu družiny. Skvěle připravený program sklidil velký úspěch. Příslušníci služební kynologie předvedli Mladým divákům ukázkou speciálně vycvičeného psa Toma na vyhledávání psychotropních a omamných látek. Dle reakcí přihlížejících sklidilo velký ohlas i předvedení nekompromisních a tvrdých obranných zákroků psa Hooka proti útočníkovi. Pro nejmladší diváky bylo největší odměnou to, že si měli možnost na závěr služebního psa pohladit a tím zároveň zjistit, že i ten nejlepší pes obranář je cvičen pouze na zákrok proti útočníkovi a že ve skutečnosti zůstává opravdovým přítelem člověka a věrným pomocníkem

PaL

Heřmanické věznici je padesát let

Vlastimil Nohejl

Padesát let se již píše historie vězeňského zařízení v Ostravě – Věznice Heřmanice. Přestože se věznice rozkládá na osmi hektarech v okrajové části moravskoslezské metropole, rozhodně v rámci českého vězeňství na periferii nepatří.

„Vnímám Věznici Heřmanice a její zaměstnance velmi dobře,“ uvedl první náměstek generálního ředitele plk. Petr Dohnal na slavnostním shromáždění k 50. výročí, které se uskutečnilo ve čtvrtek 15. května 2009 v krásných prostorách Slezskoostravského hradu. Více než stovku účastníků v sále tvořili jednak zaměstnanci a bývalí příslušníci, tak i pozvaní hosté. Všichni se nejprve vyslechli projev ředitele věznice o historii a současnosti heřmanické věznice i dojemné vyznání vrchní ředitelky kabinetu generálního ředitele plk. Radomíry Dlouhé, která značnou část své profesní kariéry spojila s naší

věznici. Součástí programu bylo také kvalitní pěvecké vystoupení sextetu odsouzených pod vedením vychovatele Václava Curyla. Jubilejní oslavy byly jedinečnou příležitostí vyznamenat spolupracovníky za dlouhodobě velmi dobře odváděné výkony, ale také ocenit představitele institucí, kteří se zvýšeným zájmem participují na úkolech věznice. Plaketu VS ČR II. stupně si tak například odnesla předsedkyně Okresního soudu v Ostravě Dagmar Gottwaldová, biskup Ostravsko-opavské diecéze František Václav Lobkowicz, ředitel Městského ředitelství Policie České republiky plk. Tomáš Landsfeld a představitelé

partnerských zahraničních věznic. Po slavnostní části programu se nádvorem hradu, jehož nejstarší části pocházejí ze 13. století, rozléhaly povely dozorců a strážných. Hosté byli totiž svědky cvičení příslušníků zasahujících proti odbojným odsouzeným na ubytovně. Další ukázkou byla plně v režii psovoda, jehož služební pes opakovaně zadržel vězně. Třesk záhovorů rozbušek a střelba ze zbraní pak byly součástí zdárného zvládnutí simulovaného přepadení eskorty. Kromě zážitků z dynamických ukázek si účastníci domů odnesli také brožurku vydanou k výročí věznice a drobné upomínkové předměty.

FOTO

Mládí...

Miloslav Jůzl

„Po špičkách má se choditi kolem mládí, ne řinčeti řetězy...”

Fráňa Šrámek, Stříbrný vítr

O jak křehké a zranitelné období života každého z nás jde, si pamatujeme snad všichni. Období mladické revolty, citových a erotických konfliktů, krize vlastní identity a vnitřní nejistoty - s různými pofiderními výsledky plnými radosti či hořkosti, vítězství a proher - tak nějak, bez nahlédnutí do moudrých knih a učebnic o ontogenetické psychologii či biologii člověka (dítěte) lze charakterizovat jednu z nejdůležitějších etap člověčího vývoje. Jednu z nejdůležitějších proto, že se jedná o dotváření mladého člověka k životu, o jeho názory a postoje k filozofii, světu - přírodě, lidským a partnerským vztahům, studiu a volbě povolání, postavení ve společnosti a vztahu k majetku... o zrání jeho duše i těla.

Každá společnost se snaží (vlastně již od kolébky) po staletí věnovat tomuto choulostivému období života člověka mimořádnou pozornost, neboť si je vědoma skutečnosti, že pouze zdravá (psychicky i tělesně) mládež je zárukou jejího vývoje, vývoje celého národa. A přesto - přes snahy rodičů, učitelů, výchovných pracovníků, lékařů, psychologů a celé další armády pedagogických expertů se nám někdy výchovná situace vymkne z rukou. Ne naštěstí u celého mladého pokolení, ale přece jen u určité části mladé populace. Jak to, jaké okolnosti zapříčiňují tento nežádoucí stav, s nímž se potýkal, potýká a asi potýkat bude celý svět?

Pravda, odborníci se pokoušejí již sto let proniknout k podstatě problému kriminality mládeže. U nás se těmto otázkám věnoval v 60. letech minulého století především Výzkumný ústav kriminologický při generální prokuratuře (např. profesor Schubert a kol.), následně Ústav pro kriminologii a sociální prevenci, docent Čepelák se svým týmem Výzkumného ústavu penologického, jakož i řada dalších odborníků po roce 1989 (Moucha, Matoušek, Marešová, Kroftová a další). Ještě donedávna (2003 - 9779 trestných činů mládeže) kriminalita mládeže narůstala, postupně však má mírně optimistickou sestupnou tendenci (2008 - 7728 trestných činů mládeže). Ještě koncem 60. let 20. století bylo na Evropském semináři o kriminalitě mládeže konstatováno, že „přesto, že delikvenci mládeže bylo věnováno mnoho úsilí, výsledky jsou minimální“. Dnes, po čtyřiceti letech na tom nejsme o mnoho lépe, či možná můžeme hovořit o setrvalém stavu, a to díky opět permanentní snaze všech zainteresovaných stran. Dokladují to další statistiky Vězeňské

služby ČR, která v současné době eviduje 71 mladistvých (3 ženy) ve výkonu vazby a 160 mladistvých (8 žen) ve výkonu trestu odnětí svobody.

Také vysoké školy se snaží v posledních desetiletích v oblasti delikvence mládeže bádát, zejména pedagogické a filozofické fakulty, ale i fakulty se sociálním zaměřením nebo právnické i další.

Snad v každém ročníku studia obořu sociální pedagogika, specializace v pedagogice, se vynoří řada kvalifikačních prací, ať s většími či menšími úspěchy zabývajících se problematikou kriminality mládeže (mladistvých), potažmo mladých dospělých. Většina z nich zkoumá její příčiny, jiní se zabývají jejím průběhem, nápravou ve všech jejích formách, dalšími speciálně výchovnými postupy i výchovnými institucemi. Ať již jde o diagnostické ústavy, výchovné ústavy a další zařízení ministerstva školství, tělovýchovy a mládeže či privátní a nestátní organizace, ale také ministerstva spravedlnosti. A dospívá k jednomu a témuž závěru, že patologie začíná již v rodině, v rodinném prostředí. Svou roli zde hraje dědičnost, drogová scéna, zkrátka vlivy exogenní i vlivy endogenní. A nejlepší obranou je samozřejmě prevence. A jsme u toho. Vězeňská služba České republiky vytváří již řadu let ucelenou koncepci zacházení s mladistvými (a mladými dospělými), neboť zde především spatřuje úspěch a efektivitu svého konání, tj. vrátit mladého člověka (byť provinivšího se) do civilního světa tak, aby se vyhýbal dalšímu páchání trestné činnosti, aby se snažil zajistit obživu svou i své rodiny poctivou prací a věnoval se svým zálibám i výchově dětí...

Vězeňská služba už však nemá při resocializaci či zacházení s mladistvými na koho spoléhat. Přestože vytváří všestranné podmínky kontaktu mladistvého s rodinou, musí počítat především s vlastními silami. Do vězení se totiž dostávají lidé (ať již mladí či staří), na nichž si velký tým odborníků před penitenciárními specialisty „vylámá zuby“. A proto my musíme být odborníky těmi nejlepšími. Vybaveni patřičnými znalostmi a dovednostmi, pedagogickým taktem a trpělivostí, a zejména pedagogickým optimismem. Neboť „...žádný chovanec není pro nás předem ztracený...“, jak říkal Makarenko. Musíme vyzkoušet vše, co umíme - opírat se o moderní diagnostiku (zjišťujeme, co je v člověku dobrého - ne špatného) a na ní stavět a tvořit adekvátní programy. K tomu je zapotřebí neustálého vzdělávání se, profesionální angažovanosti a pracovního zápalu.

A tak vám všem, obětavým pracovníkům české vězeňské služby, ať již jste na jakékoliv pozici a podílíte se na zacházení s odsouzenými (a mladistvými obzvláště), přeji hodně elánu a pracovního nasazení, i když výsledky vaší práce jsou často neviditelné. Vše, co ukládáte do lidí, se vždy nějakým způsobem uchytí a dříve či později v jejich životě zúročí.

A také Vám přeji, abyste si občas vzpomněli na Jeníka Ratkina, na své mládí a Stříbrný vítr, který je tak rychle odnese a podle toho volili své přístupy k mladým lidem...

„Ratkin našel u svých nohou jedlovou větvičku. Zdvihl ji a hodil dolů do skalní rozsedliny. Padala a Ratkin se usmíval...”

Na tvůj hrob, Jene Ratkine, včerejší a pošetilý!

Věznění mladistvých: přísnost a porozumění

Práce s mladistvými vězni ať již obviněnými nebo odsouzenými je specifická už jen průměrným věkem vězňů samotných. Je však třeba brát ohled i na jejich mentální úroveň, malou životní zkušenost a často nevyhovující sociální podmínky, z nichž pocházejí. Proto je velký důraz kladen na spolupráci s rodinou či s různými výchovnými ústavy, které tuto rodinu nahrazovaly nebo budou nahrazovat. Týká se to především oblasti koordinace pomoci při začleňování mladistvých provinilců do společnosti.

Mladiství mají velmi často značně zkreslený žebříček hodnot, často tradiční hodnoty zcela odmítají. Proto je třeba vyvinout zvýšené úsilí, aby se jejich hodnoty alespoň částečně vytvořily nebo upravily. U mladistvých vězňů proto existuje relativně vyšší naděje na jejich úspěšné začlenění do společnosti než u starších odsouzených. I tak to ale vyžaduje důsledné provádění všemožných výchovných aktivit, včetně doplnění a rozvoje vzdělání, vytvoření pracovních návyků či smysluplného trávení volného času.

„Práce s mladistvými je podstatně odlišná od práce s dospělými odsouzenými. Ačkoliv by podle zásad vývojové psychologie mělo být snadnější jejich osobnost formovat a přetvářet jejich dosud vytvářející se žebříček životních hodnot, zdá se mi práce s nimi těžší,“ říká psycholog Bohdan Chodura z Věznice Opava, kam byli mladiství dlouhá léta zařazováni. V současné době byli odtud přemístěni do Věznice Všehrdy, neboť v Opavě se provádí rekonstrukce pro zřízení detenčního ústavu. „Mladiství jsou formováni především názory svých vrstevníků a protože vrstevníci přítomní ve vězení jsou většinou již vícekrát soudně trestaní a většina z nich je uvězněná pro násilnou trestnou činnost, hodnotový žebříček takovéto skupiny je tristní,“ dodává. Navíc je třeba přiznat, že intelekt mladistvých odsouzených je spíše podprůměrný. „U skupinových aktivit je třeba počítat s tím, že mladiství mají velmi často tendenci semknout se proti názoru pracovníka vězeňské služby a spíše navzájem podporovat většinový názor skupiny. Proto se mi více osvědčily neformální a nedirektivní postupy, kdy nebylo zřejmé, že se snažím o změnu jejich pohledu na daná témata. Klasická skupinová terapie je u nich téměř nemožná, protože naráží již v zárodku na potíže s výběrem osob, které by byly schopné dodržovat zásady takovýchto skupin. Pokud se nějaká osoba ve skupině otevře, je zjištěná slabost okamžitě skupinou zneužita. Proto vnímám jako daleko vhodnější terapii individuální,“ charakterizuje základní metodu práce s mladistvými odsouzenými Bohdan Chodura.

Programy zacházení

Při zacházení s vězni, zejména s kategoriemi mladých vězňů stále zůstává jedním z hlavních cílů uvědomění si viny a komplexní příprava na bezproblémový přechod z vězeňského prostředí do civilního života. Toto je, spolu s charakterem osobnosti odsouzeného a druhem trestné činnosti, zohledňováno speciálními pedagogy při sestavování individuálních programů zacházení. Praxe ukazuje na zájem odsouzených o nabízené alternativy činností, takže se nestává, že by musel být striktně stanoven pouze minimální program zacházení. Práce s mladistvými probíhá podle programu zacházení upraveného na podmínky výkonu trestu v dané věznici a na požadavky pro výkon trestu odsouzených se závislostmi. Mladiství se tak zúčastňují aktivit vzdělávacích, sportovních, zájmových, důležitou oblastí jsou terapeutické postupy jako psychoterapie, arteterapie, muzikoterapie, relaxace a podobně. Důraz je také kladen na udržení, případně spíše narovnání, rodinných vazeb. Mladiství a mladí odsouzení, kteří ne-

jsou zařazeni do práce ani vzdělávání ve školském vzdělávacím středisku (ŠVS), absolvují ve svých stálých výchovných kolektivech výchovně-vzdělávací program. Jde o dlouhodobý program vzdělávacích aktivit, besed a přednášek v rámci programu zacházení, na jejichž vedení se podílejí vychovatelé a specialisté oddělení výkonu trestu. Z realizovaných aktivit jmenujme právní vědomí, literární výchovu, sebeobslužné činnosti, český pravopis, společenské chování, problematiku závislostí, účelné využívání volného času, aktivity zaměřené zejména na partnerské a rodinné vztahy, základy komunikace, schopnost zdravého sebeprosazování, problematiku minoritních skupin a rasové nesnášenlivosti a další. Dalším typem zacházení jsou volnočasové aktivity, které se těší velké oblibě odsouzených. Vychovatelé vedou vězně v různých zájmových kroužcích věnovaných například akvaristice, vaření, základům práce na PC, zahradnictví, dřevomodelářství a modelářství, základům cizích jazyků, historii nebo různým sportovním aktivitám. Speciální pedagogové vedou: hudeb-

ní kroužek, kroužek anglického jazyka a konverzace v německém jazyce, šachový kroužek, výtvarný kroužek a kroužky zaměřené na sportovní aktivity. Sociální pracovníci vedou: výtvarný kroužek se zaměřením na keramiku.

„Programy zacházení, stejně jako u dospělých obviněných, vycházejí z možností, které jsou v naší věznici reálné. Jejich plnění je dobrovolné a snažíme se klást důraz právě na práci s mladistvými,“ říká vychovatel Radomír Karas z Vazební věznice Ostrava. „Programy lze rozdělit na tři základní skupiny. Jednak jsou to zájmové aktivity jako filmové projekce, četba, hudba, dále sportovní aktivity, zahrnující stolní tenis, kulečnický či různá kondiční cvičení a konečně preventivně výchovné aktivity, zaměřené na rukodělné činnosti, pohovory, besedy a podobně,“ dodává Radomír Karas.

Vzdělávání

Vzdělávání je pro výchovu mladistvých i mladých dospělých odsouzených prioritou. „Během výkonu trestu projde alespoň jednou formou vzdělávání v rámci ŠVS prakticky každý mladistvý vězeň,“ říká vychovatelka Pavla Šimůnková z Vazební věznice Praha Ruzyně. Výuční list nebo osvědčení o absolvování vzdělávacího kurzu se pak stává ve většině případů jediným úspěšným vodítkem při hledání zaměstnání po propuštění z výkonu trestu. „Od srpna 2008 se mladiství u nás začali učit anglickému jazyku. O tuto aktivitu je velký

zájem. Doplnují si znalosti ze sekundárního školství, popřípadě začínají s angličtinou jako s druhým cizím jazykem,“ dodává speciální pedagog Ivo Švajner ze stejné věznice. Zmínku si zaslouží i kooperativní a projektové vzdělávání, které se uplatňuje při zájmových aktivitách zejména výtvarných či rukodělných.

Zaměstnávání

Mladiství nebývají odbornou komisí zařazováni do stálé práce, hlavní snahou a povinností je jejich zařazování do forem vzdělávání v rámci ŠVS. K utváření pracovních návyků jsou vedeni při brigádnických činnostech pro potřebu věznice a při zapojení do úklidových prací. Odbornou komisí jsou zejména vybíráni jedinci s vyživovací povinností, popřípadě se zkušenostmi z daného oboru. Tito odsouzení pracují uvnitř věznice a při splnění stanovených kritérií také na nestřežených pracovištích mimo objekt věznice nebo na pracovištích s volným pohybem. Dlouhodobě, a to nejen u této věkové skupiny odsouzených, se sleduje výrazný zájem získat ve výkonu trestu stálé pracovní zařazení. I zde jsou vedle stálé práce aktuální brigádnická činnost dle potřeb věznice a úklidové práce.

Kázeň

Velkým motivačním faktorem pro odsouzené všech kategorií je, mimo jiné, možnost dostat se alespoň na krátkou dobu za zdi věznice. Ať už je to přerušení výkonu trestu na několik

dní do místa bydliště, což je nejvyšší kázeňská odměna, či možnost opustit věznici v souvislosti s vycházkou s rodinou nebo v rámci programu zacházení se zaměstnancem věznice. Při výchově mladistvých je zejména nutné přihlídnout k tomu, z jakého prostředí obviněný pochází. Nerespektování jakýchkoli pravidel a to ať již při kontaktu s ostatními obviněnými nebo se zaměstnanci VS ČR je na denním pořádku. Ke slovu se tak dostává trpělivost, rozhodnost a důslednost ze strany vychovatelů. Zacházení s mladistvými je velmi náročné a vyžaduje speciální přístupy. Při práci s nimi se musí přihlížet nejen na kriminální anamnézu, ale i na vývojové faktory ovlivňující psychiku tohoto období. Většina mladistvých není schopná přiměřené sociální adaptace. Nezatěžují se úvahami o vhodnosti a přiměřenosti své aktivity. Potřebují silné vzrušení, těžko snášejí nudu a zároveň nejsou schopni tlumit a ovládat vlastní reakce. Proto se u mladistvých objevuje často sklon k užívání drog a k riskantním dobrodružným akcím. U většiny mladistvých obviněných se odráží narušená socializace ve vztahu ke společnosti, k výchově, k vzdělávání a zároveň i k lidem, kteří tyto procesy zajišťují. Proto se klade důraz na udržení, napravení a posílení kontaktů s nejbližšími osobami, zejména s rodiči, prarodiči nebo sourozenci, a to formou návštěv, korespondence i jako téma pro práci se skupinou a jednotlivcem. Usiluje se o posílení prvků socializace, interiorizace, to znamená přijetí norem a zkušeností platných ve společnosti.

red

Všehrady: Bronislava Vetešníková Výchova a bezpečnost především

Věznice Všehrady je v současné době je profilována jako věznice pro mladistvé odsouzené muže. Letos na jaře byli k místním mladistvým odsouzeným přemístěni i mladiství odsouzení z Věznice Opava, kde byly započaty přípravné práce pro vznik detenčního zařízení. Tím se stala Věznice Všehrady jedinou věznicí v České republice, kde jsou umístěni k výkonu trestního opatření mladiství odsouzení muži.

Kapacita věznice pro mladistvé odsouzené činí 206 míst a odsouzení jsou zde ubytováni na 2 ubytovnách. V současné době se počet mladistvých odsouzených umístěných v naší věznici pohybuje kolem 146. Ze zákona mají mladiství odsouzení nárok na 4 balíčky v roce a na 5 hodin návštěv v měsíci. S odsouzenými pracuje tým zaměstnanců, který je složen z psychologa, sociální pracovníce, dvou speciálních pedagožek, pedagoga volného času, osm vychovatelů a dozorců. Dozor u mladistvých odsouzených je vykonáván nepřetržitě po celých 24 hodin. Každý z odsouzených má zpracován program zacházení, který je plněn dle týdenního časového rozvrhu dne a aktivit.

Klíčem je vzdělání

Hlavním cílem této přípravy je zvýšení pravděpodobnosti plnohodnotného života mladistvých po návratu do občanské společnosti. Základní blok tvoří především vzdělávací programy, které jsou zaměřeny na cílené působení výchovných pracovníků tohoto oddělení na mladistvého jedince se zaměřením na změnu dosavadního přístupu k životu. Jedná se především o změnu pohledu na vzdělání. Ve Věznici Všehrdy navštěvují mladiství odsouzení školské vzdělávací středisko, které je přímo v areálu věznice. Zde se vyučuje sedm dvouletých akreditovaných učebních oborů - provoz společného stravování, elektrotechnická výroba, sadovnické a květinářské práce, stavební výroba, strojírenská výroba, zpracování dřeva, malířské a natěračské práce. Odsouzení s kratším trestem se mohou přihlásit do některého z pětíměsíčních akreditovaných kurzů, které jsou vyučovány souběžně s učebními obory. Odsouzení po absolvování dvouletého učebního oboru získají výuční list, absolventi pětíměsíčního kurzu získávají osvědčení o absolvování kurzu.

Mimo školského střediska se mohou odsouzení mladiství vzdělávat i v německém jazyce, v anglickém jazyce, v základech informatiky, v občanské a rodinné výchově, v základech společenského chování či v různých kurzech jako například v kurzu povinné školní docházky, v kurzu planety Země, v kurzu základů všeobecných znalostí a podobně.

Snižování násilí

V současné době Věznice Všehrdy připravuje třetí etapu nového programu pro mladistvé odsouzené TP 21 Junior, zaměřeného na snižování násilí a agresivity mezi mladou populací. Cílovou skupinou pro tento program jsou vytipováni mladiství

odsouzení s poruchami chování, kteří se projevují násilnickými sklony a agresivitou v kolektivu ostatních mladistvých odsouzených, případně nevhodným chováním se znaky šikovní. V rámci první etapy programu tento program absolvovalo celkem šest mladistvých odsouzených, ve druhé etapě jej úspěšně ukončilo deset mladistvých odsouzených.

Na základě vyhodnocení výsledků druhé etapy standardizovaného programu TP 21 Junior a s přihlédnutím ke stanoviskům metodiků OVVA T GR VS ČR, kdy ze závěrů hodnocení vyplývá, že projekt je nadále považován za prospěšný a má potenciál snižovat násilí mezi mladistvými odsouzenými, bylo rozhodnuto, že bude realizována třetí etapa programu. Její zahájení je stanoveno na 1. září 2009, potrvá tři měsíce a do projektu bude opět zařazeno asi deset mladistvých odsouzených. S mladistvými zde pracují psycholog Ján Petruška, speciální pedagožka - garant Jiřina Mihalovová, vychovatel terapeut Ale-

na Hamáčková, sociální pracovníce Marie Matešová, vychovatelé Petr Telecký, Petra Šulcová, Stanislav Snášel, Jan Kůrka a dozorcí.

Dále je působeno na vytvoření a upevnění pracovních návyků mladistvých odsouzených v rámci jejich sociální integrace do občanského života, na přípravu pro výkon jednoduchých činností v oblastech praktického života a následně na účelné využití volného času. Mezi tyto programy se řadí sebeobslužné činnosti, zahradnický kroužek, hudební kroužek, stolní tenis, šachový kroužek, sportovní a míčové hry. Někteří z mladistvých odsouzených se po příchodu do věznice teprve učí základním hygienickým návykům.

Motivace odsouzených

Nadstavbové bloky mají především motivační charakter, neboť rozšiřují duševní obzor a informovanost mladistvých. Cílem motivační složky programu je vyvolat nespokojenost s dosavadním kriminálním průběhem

vlastního života a umožnit přesun odsouzeného z kategorie nemotivovaných odsouzených k životní změně do kategorie odsouzených motivovaných k životní změně.

Ve skupině odsouzených motivovaných k životní změně jsou zařazeni mladiství, kteří nechtějí dále recidivovat a chtějí pro to pod vedením vychovatelů a odborných zaměstnanců něco udělat. Vlastní aktivita je tedy základní podmínkou pro zařazení do této kategorie.

Ve skupině nemotivovaných odsouzených k životní změně je koncipován minimální, alternativní program zacházení, uplatňovaný diferencovaně, závisle na konkrétní problematice daného mladistvého. Za dobu posledních pěti let však v naší věznici nebyl ani jeden mladistvý odsouzený, kterému by musel být tento minimální program zacházení stanoven. Věznice dále zajišťuje i nedokončenou po-

vinnou školní docházku pro mladistvé odsouzené základních a speciálních škol prostřednictvím speciální pedagogky Jiřiny Mihalovové. Pedagogové chomutovské ZŠ Zahradní zajišťují dvakrát týdně povinnou školní docházku pro mladistvé i cizince. Ve školním roce 2008/2009 byla ukončena povinná školní docházka u sedmi mladistvých odsouzených, kteří obdrželi závěrečná vysvědčení. Před propuštěním

Pro mladistvé odsouzené, kteří se připravují na propuštění do civilního života je na jejich ubytovně vyčleněna jedna ložnice jako výstupní oddělení s kapacitou čtyř míst. Vybavení této ložnice se blíží standardu běžného internátního ubytování. Individuální výzdoba a další úpravy ložnice mohou být realizovány pouze se souhlasem oprávněného zaměstnance věznice, zpravidla vychovatele výstupního oddělení. Součástí ubyto-

vacího prostoru výstupního oddělení je cvičná kuchyňka se základním vybavením, pračka a žehlička, sloužící k nácviku sebeobslužných činností jako je úklid, příprava jednoduchých jídel, praní, žehlení prádla a podobně.

Pracovní tým výchovných pracovníků plánuje s mladistvými odsouzenými extramurální aktivity. Tyto aktivity se uskutečňují v rámci plnění programu zacházení a na základě individuálního vyhodnocení možných rizik s důrazem na zajištění bezpečnosti. Do výstupního oddělení jsou mladiství odsouzení umísťováni šest měsíců před koncem trestu, případně před projednáváním možného podmíněného propuštění. Hodnocení úspěšnosti plnění úkolů programu zacházení se s mladistvými odsouzenými projednává 1x měsíčně. Odsouzení mají možnost se aktivně podílet na aktualizaci programu zacházení.

Pedagogové: Mladiství jsou nesamostatní, ale otevřenější

Bronislava Vetešníková

O problematice mladistvých odsouzených samozřejmě nejvíc vědí ti, kteří jsou s nimi v každodenním kontaktu. Položili jsme proto otázky čtveřici pedagogů a vychovatelů, kteří mají ve věznici Všechny v péči mladistvé odsouzené. Odpovídala nám speciální pedagožka Ilona Kalauzová, vychovatel u mladistvých odsouzených Stanislav Snášel, jeho bývalý kolega, který nyní pracuje na specializované oddělení Patrik Řimsa a pedagog volného času Ladislav Novotný.

speciální pedagožky
Mgr. Ilona Kalauzová, Mgr. Jiřina Mihalovová

Jak se liší práce s mladistvými odsouzenými od dospělých odsouzených?

Ilona Kalauzová: Mladistvým odsouzeným se musí více a stále vysvětlovat, co mohou očekávat od aktivit, jaká je jejich náplň a podobně. Musejí nejprve zažít, vyzkoušet, co jim to přinese. Někdy se rozhodují jen proto, že tam jde jejich kamarád. Dospělí odsouzení se naproti tomu zapojují cíleně, jejich motivací je možnost získat některou z odměn, například pochvalu. Mladiství odsouzení takto nepřemýšlejí. Až třetina mladistvých odsouzených přichází do výkonu trestního opatření z některých z výchovných zařízení, kde nebyl režim nijak organizován. Postupem času zjišťují, že organizovaný režim jim vyhovuje a tím nepáchají další trestnou činnost. Pokud jsou jim ukládány kázeňské tresty za jejich prohřešky, výchovné účinky mají uložené podmíněné tresty.

Stanislav Snášel: Je to dáno i po-

čtem odsouzených na ubytovně. U dospělých je to více časově náročné na vyřizování písemností. Zpracování hodnocení pro různé instituce (PČR, soudy), žádosti (telefonní hovory, balíky, návštěvy, nákupy), zpracování podkladů pro odbornou komisi. Dospělí odsouzení si umějí většinu problémů vyřešit sami.

Patrik Řimsa: U mladistvých odsouzených je vše intenzivnější, větší kontakt, častější komunikace, řešení malicherností, které si dospělí odsouzení umějí vyřešit sami. Mladiství odsouzení musejí být stále pod dozorem, jejich práce musí být neustále kontrolována. Do povinností je musíme nutit. Na druhou stranu často řeknou co si myslí, nepřetvařují se.

Ladislav Novotný: Práci s vězni lze v oblasti zájmové činnosti charakterizovat orientací zájmu na atraktivní činnosti, silové činnosti, možnost „ukázat se“ před druhými. Převládá nechuť k absolvování a zvládání základních teoretických i praktických

činností, které jsou předpokladem pro soustavou činnost. Chybí především jakákoli představa o tom, že některých výsledků lze dosáhnout pouze dlouhodobou pravidelnou činností. V tom se mladiství, či dospělí, příliš neliší. U mladistvých je to jen zjevnější. U obou skupin lze však najít a podpořit jedince, kteří smysl pro pravidelnou činnost mají.

Jaké jsou hlavní problémy při výchově mladistvých odsouzených?

Ilona Kalauzová: Mladiství odsouzení jednají rychleji, než domyslí dopady svého jednání. Problémy mezi sebou řeší hned bitkami. U mladistvých odsouzených z Moravy velmi doléhá větší vzdálenost od domova. Z tohoto důvodu i menší četnost návštěv. Odráží se na chování jedinců. Stanislav Snášel: Mladiství odsouzení jsou málo vyzrálí, málo samostatní, musí být neustále pod dozorem zaměstnanců věznice.

Patrik Řimsa: Mladistvým odsouze-

ným se nezavděčíte, neocení, že se jim věnujete. Neustále musíte pro ně mít něco vymyšleného, aby se nenučili. Mít pro ně neustále připravený program je nezbytné

Ladislav Novotný: Problémem je, že nemůžete působit na jedince. Odsouzený je vždy členem neformální skupiny, ve které lze jeho pozici jen odhadovat. Musíte tak působit na celou skupinu odsouzených.

Jaká je odezva mladistvých na aktivity, které se s nimi pořádají?

Ilona Kalauzová: Mezi nejoblíbenější aktivity u mladistvých patří ty sportovní, hudební kroužek a výtvarné techniky. Co se týká vzdělávacích programů, zájem o ně většinou opadne, když odsouzený zjistí, že učivo narůstá a musí se připravovat.

Největší zájem bývá o základy informatiky. K oblíbeným aktivitám patří různé soutěže, například olympiády nebo dramatický kroužek. Méně je baví hry na kulturní místnosti.

Patrik Řimsa: Vedl jsem je k pravidelné sportovní činnosti. Neustále jsem po nich něco chtěl, takže se mi to občas vrátilo, že po nich neustále něco chci, ale na druhou stranu zase oceňovali, že se s nimi snažím vyvíjet aktivitu. Mladistvým se sice nezavděčíte, ale mě se s nimi pracovalo celkem dobře.

Ladislav Novotný: Pravidelných aktivit se po počátečním nadšení zúčastňují nakonec jen ti „skalní“ – bývalí sportovci a jedinci zvyklí pracovat pravidelně i v jiných činnostech. Jednorázové turnaje mívají odezvu většinou jednoznačně kladnou. Nesměji být však příliš časté.

Mladistvé odsouzené se rády vzdělávají

Vězeňskou populaci tvoří tradičně výrazně větší podíl mužů než žen. To se samozřejmě týká i mladistvých. Mladistvých odsouzených žen, není v České republice tolik, aby musely být umístěny do nějaké zvláštní věznice. Jsou proto zařazeny do ženské věznice ve Světlé nad Sázavou. V současné době je zde osm žen zařazených k výkonu trestního opatření odnětí svobody u mladistvých. Od začátku roku jich zde bylo celkem deset.

Mladistvé odsouzené jsou ubytovány na výstupním oddělení, což vedení věznice považuje za nejefektivnější z hlediska naplňování účelu výkonu trestního opatření. Účastní se zde povinně všech jedenadvaceti hodin obligatorních aktivit v rámci vzdělávacího programu zacházení. Ten se skládá jednak z kursů individuálních dovedností či znalostí jako je šití, vaření, sebeobslužné činnosti, hospodářství a politika ČR, práce na PC, a jednak ze společenských a komunikačních dovedností jako je práce v komunitě, skupina terapeutických technik, sociálně právní poradenství a podobně. V rámci těchto aktivit se sleduje především rozvíjení rozumové, emocionální a sociální zralosti.

„U mladistvých odsouzených sledujeme přednostně cíle vedoucí k zabezpečení jejich pracovních kvalifikací, což by jim mělo umožnit snadnější návrat do občanského života,“ říká speciální pedagožka Martina Míčová. „Naši snahou je zařadit tyto odsouzené do zaměstnání nebo vzdělávacího procesu. Mají si tak osvojit a posílit dovednosti a znalosti, kte-

ré jim usnadní vést soběstačný občanský život.“ Podle Martiny Míčové se u všech mladistvých uplatňují ve zvýšené míře individuální způsoby zacházení. „Zapojují se do krátkodobých kurzů konfliktů, kde se učí předcházet impulzivnímu a rigidnímu způsobu jednání,“ vysvětluje Míčová.

Práce a vzdělání

Výchovné a vzdělávací cíle směřující k vytvoření schopností vést soběstačný život se ve Světlé realizovaly u třech mladistvých odsouzených. Jedna z nich byla zařazena do zaměstnání a dvě do vzdělávacího procesu. Jedna z těchto dvou mladistvých navštěvuje prezenčně dvouletý učební obor šití a dálkově pak studuje maturitní obor podnikání na střední zemědělské škole. Druhá odsouzená letos v červnu úspěšně dokončila půlroční kurz praktické rodinné školy a hodlá pokračovat ve studiu na dvouletém odborném učilišti obor šití. Další čtyři mladistvé docházely do konce června do základní školy, přičemž jedna z nich po dobu letních prázdnin pracu-

je na vnějším nestřeženém pracovišti. Zbylé dvě mladistvé jsou ve zdejší věznici krátkou dobu a prozatím nebyly zařazeny ani do vzdělávání ani do zaměstnání. Zbylé dvě mladistvé, které dnes již ve věznici nejsou, si ve výkonu trestu doplňovaly povinnou školní docházku.

Většina mladistvých žen jsou podle Martiny Míčové psychosociálně nezralé osoby, emočně labilní, s častými výkyvy nálad směrem k depresím a úzkostem. Z hlediska temperamentu jsou většinou krajně extrovertně nebo introvertně vyhraněny. „Jsou emočně velmi nestabilní, nevyrovnané, jednájí zkratkovitě a impulzivně. V zátěžové či konfliktní situaci se chovají agresivně, některé mají zjevné sebevražedné sklony,“ vysvětluje Míčová. „Je potřeba jim věnovat zvýšenou pozornost a přistupovat k nim individuálně. Ve zvýšené míře je nezbytné sledovat jejich vnější kontakty s rodinami, na které jsou zejména citlivé,“ dodává. Mladistvým odsouzeným ženám chybí podobně jako u mužských protějšků vytrvalost, důslednost a zodpovědnost. Tyto vlastnosti je třeba cíleně rozvíjet. Ženy jsou také nedostatečně sebekritické a mají nedostatečný nadhled.

Mladistvé odsouzené reagují velice kladně zejména na vzdělávací aktivity. Dále rády docházejí na kurz vaření, kde se samy učí připravovat hlavní jídlo a dezert, a na sportovní kroužek, kde preferují kolektivní sporty, případně jízdu na rotopedu. Naopak jejich míra zapojení kolísá u kurzu šití a sebeobslužných aktivit. Některé z nich si považují možnosti chodit do školy a snaží se o zvýšení své kvalifikace. Kromě toho se ze zájmem zapojují do přípravy a nácviku kulturních akcí pořádaných v rámci věznice. „V zásadě se dá říci, že odsouzené nepřijímají žádné aktivity vyloženě negativně, ale některé mají samozřejmě ve větší oblibě než jiné,“ uzavírá Martina Míčová.

red

Mladé dospělé lze vychovat úspěšněji

Karel Charvát

Ve Věznici Rýnovice bylo zřízeno specializované oddělení pro odsouzené mladé dospělé v rámci resortního programu prevence kriminality v září 2000. Jeho hlavním cílem je vytvoření diferencovaného výkonu trestu pro odsouzené mladé dospělé ve věku od 18 do 26 let. Do oddělení se zařazují i odsouzení, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé.

S určitou nadsázkou lze říci, že se v případě mladých dospělých jedná o věk blízký věku mladistvému. V odborné literatuře se můžeme dočíst, že dospělost je mimo jiné dána sociální, citovou, biologickou, sociologickou a mentální zralostí. Mnoho našich klientů ve výše uvedené věkové kategorii tento limit dospělosti nedosahuje. Velká většina pochází se sociálně narušeného, výchovně nepodnětného prostředí, kde neměli šanci výše popsaného limitu dosáhnout.

Poddle mého názoru je u kategorie mladých dospělých (oproti ostatní vězeňské populaci) šance na jejich příznivé výchovné ovlivnění větší, než u starších. Ze svých zkušeností mohu říci, že mladí dospělí jsou tvárnější, přizpůsobivější novým podnětům, nejsou tolik zatíženi stereotypem života. S nižším věkem souvisí i možnost navázat s těmito klienty tzv. rodičovský vztah, kdy je možné částečně korigovat výchovnou nedostatečnost, kterou si tito lidé nesou za svých rodin. Při projevení zájmu o jejich život či problémy potom můžeme pozorovat, jak se z nevychovaných a mnohdy drzých jedinců postupně stávají lepší lidé, vstřícnější k výchovnému vedení vězeňským personálem. S tím souvisí nutnost přiměřeně nekompromisního vyžadování dodržování kázně a vnitřního řádu věznice bez rozdílu u všech. Sami mladí odsouzení po čase uznávají, že tam, kde je jasný a pevný řád, se žije lépe. Vše je otázkou získání autority, důvěry a jejich následného udržování a posilování.

Drogy hlavním problémem

Největším problémem současné mladé generace je podle mého názoru toxikomanie a především její nejrozšířenější druh - alkoholismus. Ve vězeňské populaci během posledních let však vzrůstá i počet jedinců, kteří před nástupem výkonu trestu experimentovali nebo pravidelně užívali pervitin, méně potom heroin. Téměř všichni zkoušeli kouřit marihuanu. K motivaci začít brát drogu většinou uvádí, že začali kvůli partě, tedy takříkajíc z frajeřiny a nebo z pouhé zvědavosti, či z nudy. Pravidelné užívání drog se podepisuje na postupné devastaci osobnosti mladého člověka jak po stránce duševní, tak

i sociální. To vše se potom ve větší míře projevuje i v podmínkách výkonu trestu. Dalším neméně závažným problémem je gambling. Nemalá většina odsouzených se trestné činnosti dopouští právě kvůli závislostem na droze, či hře.

V praxi při práci s kolektivem mladých odsouzených se můžeme setkat s takovými problémy jako šikanování, fyzické či psychické násilí, vydírání, hazard, ale také s tendencemi získat a užívat omamné psychotropní látky. Mladí odsouzení jsou více vyhranění, neklidní, častěji se u nich uplatňuje černobílé vidění. Mají v sobě poměrně hodně zakořeněný negativní postoj k autoritám a zejména k uniformám. Drzost vůči příslušníkům, či neuposlechnutí jejich příkazů bývá častým důvodem ukládání kázeňských trestů. Celkově lze říci, že díky těmto specifickým mladé generace, není práce s mladými odsouzenými vůbec stereotypní.

Přísné programy zacházení

Na činnost s mladými odsouzenými je v Rýnovicích vyčleněn odborný personál věznice, který v rámci programu zacházení pomáhá zařazeným odsouzeným s adaptačními problémy na život ve věznici, tak aby bylo dosaženo co největší minimalizace negativních vlivů vězeňského prostředí. Základem programu zacházení je kolektivní systém práce, který je realizován formou pravidelných schůzek odsouzených se zaměstnanci oddělení. Mladí dospělí odsouzení jsou zde ubytováni odděleně od ostatních odsouzených ve dvou oddílech. Jeden oddíl je určen pro odsouzené docházející do zdejšího školského vzdělávacího střediska za účelem studia některého z učebních oborů (například dvouletý či tříletý obor obráběčkovů). Tito odsouzení jsou zaměstnáváni organizovanou činností, včetně výuky, v rozsahu pěti až sedmi hodin denně. Do druhého oddílu jsou zařazováni odsouzení, kteří docházejí do zaměstnání v rámci pracovišť zřízených v objektu věznice. Zde jsou mimo plnění pracovních úkolů vyplývajících z jejich pracovního zařazení zaměstnáváni další organizovanou činností v rozsahu jedna až dvě hodiny denně, včetně speciálně výchov-

ných aktivit, které jsou realizovány individuální i skupinovou formou. V rámci zaměstnání na místních pracovištích si mladí dospělí odsouzení zvyšují kvalifikaci a upevňují základní pracovní návyky.

Program zacházení dále zahrnuje nácvik sebeobslužných činností (praní, žehlení a údržba oděvů, dle možnosti věznice vaření a stolování); vedení k aktivnímu trávení volného času (sportovní činnost, výtvarná a modelářská činnost, zájmové kroužky); speciální výchovné aktivity (úvod do problematiky právního vědomí, řešení a osvěta v otázkách patologických závislostí; nácvik sociálních dovedností a sociálně právní poradenství; vedení k udržení, posílení či rozvíje-

FOTO

ní příznivých vztahů v mimovězeňském prostředí (kontakt s rodinou, příbuznými). Programem zacházení jsou vymezena pevná pravidla, která je každý z odsouzených povinen dodržovat. Veškeré prohřešky proti pravidlům se řeší na výše uvedených společných sezeních odsouzených se zaměstnanci oddělení.

Pevný řád a kolektivní řešení problémů se za uplynulou dobu provozu oddělení ukazuje jako vhodný způsob zacházení s touto věkovou kategorií odsouzených. Sami odsouzení po určité době tento systém hodnotí pozitivně, i když zpočátku mívají problémy s adaptací na uvedené podmínky.

Statistické údaje o mladistvých odsouzených ve Věznici Opava v r. 2008

Věkové rozložení mladistvých

15 let	2	4 %
16 let	11	21 %
17 let	21	40 %
18 let	14	26 %
19 let	4	7 %
20 let	1	2 %
celkem	53	100 %

Výchovné prostředí

Z celkového počtu zkoumaného vzorku bylo 17 mladistvých (32 %) vychovááno pouze ve vlastní rodině, z toho 8 mladistvých (15 %) v rodině úplné (nerozvedené) a 9 odsouzených (17 %) v rodině rozvedené (vychovávání matkou nebo matkou s druhem). Zbývajících 36, tj. 68 % mladistvých (v roce 2005 šlo také o 68 %, v r. 2002 o 54 %) prošlo mj. také ústavní výchovou. Většina mladistvých hodnotí své rodinné zázemí kladně, mohou se spolehnout alespoň na jednoho z rodičů, případně od nich očekávat pomoc při zapojení se do civilního života.

Výkon trestu

u rodinných příslušníků

Celkem 24 mladistvých uvádí, že v minulosti nebo v současnosti někdo z rodiny byl nebo je ve výkonu trestu odnětí svobody, což činí 45 % ze zkoumaného vzorku. Nejčastěji byl ve výkonu trestu otec (12krát), pak bratr (10krát) a matka (2krát).

Stupeň vzdělání

Celkem 23 mladistvých, tj. 43 % (v r. 2005 šlo o 62 %) absolvovalo základní školu, z toho 15 mladistvých úplně základní vzdělání nedokončilo a vyšlo z nižší třídy (v r. 2005 šlo o jednoho odsouzeného). Zvláštní školu pak absolvovalo 30 mladistvých (57 % zkoumaného vzorku), 9 z nich úplně základní vzdělání na tomto typu školy nedokončilo. Zde je patrné výrazné snížení celkového vzdělání oproti dřívějším letům.

Prospěch v základní škole uvádějí většinou jako průměrný až podprůměrný, s chováním měla problémy více než polovina z nich. Příčinou bylo převážně nevhodné chování vůči spolužákům či vyučujícím, záškoláctví, v některých případech agresivita, zneužívání drog, krádeže aj.

Po ukončení základního vzdělání se dále vůbec nevzdělávalo 12 mladistvých, což je 23 % ze zkoumaného vzorku. Ostatní nastoupili k dalšímu vzdělávání, pouze jeden z nich před nástupem do výkonu trestního opatření odnětí svobody (dále jen „VTOOS“) ukončil učební obor a získal výuční list. Zbývajících 40 mladistvých (76 %) se z různých důvodů nedoučilo, byli z učení vyloučeni, zejména pro špatné chování, četné neomluvené absence, pro páchaní trestné činnosti, aj. Nejčastějšími učebními obory byly malíř – natěrač, zedník, kuchař – číšník, truhlář a zámečnick. Přibližně polovina z těchto odsouzených uvádí, že po ukončení VTOOS chtějí ve vzdělávání pokračovat.

Převážná většina mladistvých zatím nikde nepracovala a pokud ano (jde o 3 odsouzené), pak pouze brigádně.

Charakteristika trestné činnosti

Co se týče skladby provinění podle paragrafů, převládá tzv. „násilná“ trestná činnost, která v našich statistikách již více než osm let dominuje. Jedná se většinou o provinění dle § 234 (loupežné přepadení), zpravidla v kombinaci s jinými paragrafy, především § 247 (krádež), ale i §§ 235, 238 a 221 (vydírání, porušování domovní svobody, ublížení na zdraví). Takováto provinění spáchalo 30 mladistvých, což je 57 % ze zkoumaného vzorku. Momentálně máme pouze jediného mladistvého odsouzeného pro § 219 (vražda). V součtu se tedy jedná o 59 % mladistvých odsouzených za násilná provinění. Počet násilných trestných činů se tedy snížil. V roce 2005 šlo o 78 % mladistvých. (v r. 2000 to v opavské věznici bylo 61 % a v roce 2002 již 67 % mladistvých.) U „lehčích“ provinění převládá § 247 (krádež) v kombinaci s §§ 238 a 257 (porušování domovní svobody, poškození cizí věci). Za ublížení na zdraví (§ 221) a výtržnictví (§ 202) bylo odsouzeno pět mladistvých.

Počet sourozenců

Pouze dva odsouzení nemají žádné sourozence. Oproti minulému výzkumu se počet sourozenců odsouzených celkově zvýšil. V roce 2005 měla naprostá většina mladistvých 2 sourozence.

počet sourozenců	počet ml.	procenta
bez sourozenců	2	4 %
1 sourozenec	9	17 %
2 sourozenci	13	24 %
3 sourozenci	13	24 %
4 sourozenci	4	8 %
5 a více sourozenců	12	23 %
Celkem	53	100 %

Rodinný stav, děti

Všichni mladiství jsou svobodní, řada z nich však již uvádí, že má družku, popř. vážnější známost s dívkou. Čtyři mladiství již mají dítě, jeden má dvě děti. Ostatní mladiství jsou bezdětní.

Užívání alkoholu, cigaret a drog

Šest mladistvých ze zkoumaného vzorku uvádí, že nemá žádné zkušenosti s konzumací alkoholických nápojů, zbývajících 47 mladistvých (89 %) alkohol v menší či větší míře užívalo. V roce 2005 šlo o 86 %. Z tohoto počtu 28 připouští konzumaci alkoholu buď příležitostně, nebo o víkendech. Další 19 pije alkohol ve větší míře. I zde jde o nárůst vůči minulému výzkumu.

Nejvíce rozšířeným zlovykem odsouzených je kouření. Žádný z mladistvých není nekuřák. Tři mladiství kouří zhruba 5 cigaret denně, nejpočetnější skupina 36 mladistvých vykouří denně 10 – 20 cigaret, zbylí jich vykouří 25 a více za den. V této oblasti můžeme vidět mírné zvýšení oproti roku 2005. Zkušenost s drogou přiznává 46 mladistvých (87 %). V roce 1998 to bylo 27 %, v r. 1999 již 48 %, v r. 2000 počet dále narůstal na 59 %, v r. 2002 to bylo 58 % a v r. 2005 68 %. Nejvíce užívanou drogou je i nadále marihuana, velmi časté je také zneužívání pervitinu, konzumentů jiných drog mnoho není. Nadále klesá počet „čičačů“ toluenu. Mezi občasné užívanými drogami u zkoumaného vzorku nacházíme lysohlávký, LSD, extázi, aj. Roste procento mladistvých, kteří užívají drogy dlouhodobě. V současné době jsou všichni bez návyku, což je však dáno nedostupností drog ve věznici. Žádnou zkušenost s drogou uvádí pouze 7 mladistvých (13 %).

Psychiatrická problematika

Patnáct mladistvých prošlo psychiatrickou léčbou a 4 odsouzení docházeli na léčbu ambulantní. Nejčastějším důvodem bylo zneužívání drog a poruchy chování. Čtyři mladiství se během svého života pokusili o sebevraždu.

Zásahová jednotka vybírala nováčky

Štěpán Klen
Soňa Štětínská

Stát se členem speciální policejní jednotky je snem mnoha mužů, a to nejen z řad policistů. Vybrat kvalitního policistu do služby u zásahové jednotky je velmi nesnadný úkol.

Tvorba programu studijního pobytu probíhá řadu týdnů Krajské ředitelství policie Severomoravského kraje si pro rok 2009 na výběr nových členů k zásahové jednotce vyčlenilo tři dubnové týdny. Tvorbě programu se vždy věnuje maximální pozornost a jeho příprava probíhá řadu týdnů. Takový výběr je řešen jako studijní pobyt, protože účastníky ve svém průběhu a zaměření také obohacuje pro další výkon po návratu na svůj původní útvar. Pro tento aktuální výběr byla ke studijnímu pobytu uvolněna pětice policistů, kteří splňovali

fyzické předpoklady. Z důvodu potřeby doplnění počtu a spolupráce s Věznicí Mírov při specifických činnostech eskort nebezpečných vězňů byli do studijního pobytu na základě vlastního zájmu zařazeni také dva příslušníci Vězeňské služby ČR zmíněné věznice.

Jen pro doplnění, již zmíněné fyzické prověrky byly v podstatě prvním kolem přijímacího řízení. Proběhly v polovině března. Účastnilo se jich deset policistů. Zmíněných pět z nich, kteří uspěli, postoupili do druhého kola - nastoupili tedy na studijní pobyt.

Zátěžový výcvik

Uchazeči absolvovali v rámci přípravy komplexní zátěžový test. Prvních 14 dnů studijního pobytu bylo věnováno zejména ověřování dispozic při obvyklých činnostech jednotky, jakými jsou práce ve výškách, střelba za běžných i zátěžových podmínek, taktika, sebeobrana, fyzická zátěž, zvládání stresových situací a mnohé další. Zaměření je vedeno pouze na úrovni základních dovedností, aby byly minimalizovány negativní přenosy přístupů speciálních jednotek. Třetí týden byl zahájen komplexní zátěžový test, který pro účastníky spočíval v přežití v přírodě za současného plnění náročných úkolů.

Policisté, kteří se zúčastnili výběru, absolvovali téměř 200 kilometrů přesunů v těžkém terénu Beskyd. Při pohybu v horském prostředí plnili topografické úkoly, řešili modelové situace spojené například se zdravotvídou, plněním logických úloh, kdy některé byly spojeny s vysokou fyzickou námahou.

metody, jak náročný výběrový proces provádět. Je logické, že některé jejich metody výběru zůstávají laické i odborné veřejnosti skryty. Být vybrán ale zdaleka neznamená, že má dotyčný adept již vyhráno. Splnit podmínky studijního pobytu a být vybrán je vlastně ta nejsnadnější část. Následuje obtížný úkol začlenit se do kolektivu a být jím přijat a akceptován. A pokud i v tomhle nováček obstojí, čeká ho asi to nejtěžší: perfektní zvládnutí náročného výcviku a všech dovedností policisty záahové jednotky.

Na základě zkušeností z uskutečněných výběrových akcí byla v roce 2009 zpracována bakalářská práce zaměřená na metodiku výběru policistů k záahové jednotce. I výsledky této práce ukazují, že takový postup je správný a pro svůj účel optimální. Srovnáním výběrů i u nejlepších speciálních policejních jednotek světa ukazují, že přístup záahové jednotky Krajského ředitelství policie Severomoravského kraje je minimálně srovnatelný a v některých ohledech jde i například v oblasti prověřování týmové spolupráce do větší hloubky. Z výběru by měl vzejít zkušený a učenlivý policista, který bude mít předpoklady k dobré týmové práci a který bude ovšem schopen i samostatného plnění povinností. Z odpovědnost a náročnost výběru členů pro záahové jednotky je zřejmé, neboť tito policisté zasahují zejména tam, kde běžné metody selhávají.

Ne vždy je vybrán nejsilnější

I přesto, že byl k nejbližšímu zařazení na záahovou jednotku vybrán pouze jeden uchazeč a druhý doporučen k pozdějšímu nástupu, nebyli ostatní ve výcviku zbytečně. Ze studijního pobytu odcházejí po naplnění programu obohaceni o dovednosti a poznání sebe sama. Každý absolvent podobného programu ze sebe musí vydat všechno. Není vždy pravidlem, že musí být vybrán ten nejsilnější či nejinteligentnější. Každý výběr má své specifika a velmi často je ovlivněn tím, že se pro jednotku hledá nějaký konkrétní člen splňující zcela konkrétní kritéria. Univerzální návod, jak snadno vybrat ty pravé, neexistuje. Zkušenosti členové realizačního týmu mají své osvědčené

Nebezpečné pronásledování

Ludmila Čírtková

Od 1.1. 2010 vstupuje v účinnost nový trestní zákoník. Dle něj bude možné trestně stíhat i chování, které naplňuje znaky skutkové podstaty nebezpečného pronásledování (§ 354 zákona č. 40/ 2009 Sb.). Česká republika se tak přiřadila k těm zemím Evropské unie, které zareagovaly na mezery ve včasné a účinné ochraně obětí stalkingu. Stalking je anglický výraz, který znamená ve slovníku lovců pronásledovat a „štvát“ vyhlédnutou kořist až k jejímu ulovení. Mezitím se stalking stal mezinárodně používaným pojmem pro nebezpečné pronásledování. V tomto článku se pokusíme nabídnout úvodní informace do problematiky stalkingu.

Doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc.

Absolventka katedry psychologie FFUK Praha, v současné době vedoucí katedry společenských věd a prodávka pro vědu a výzkum Fakulty bezpečnostního managementu Policejní akademie ČR v Praze. Externě přednáší forenzní psychologii na Právnické fakultě UK v Praze. Autorka Forenzní psychologie (2004), Policejní psychologie (2006), Moderní psychologie pro právníky (2008). Zabývá se zejména kriminalistickou psychologií, viktimologií a psychologickou pomocí obětem trestných činů. Realizuje odbornou psychologickou konzultační činnost na vyžádání policejních útvarů v živých případech.

Je dobrovolnicí a členkou představenstva občanského sdružení Bílý kruh bezpečí, které realizuje mimo jiné praktickou právní a psychologickou pomoc obětem kriminality.

Stalking lze definovat jako specifickou formu vztahového násilí. Jeho základním znakem je totiž násilné a nežádoucí pronikání do privátní sféry oběti a to takovým způsobem, že u oběti vzniká důvodný pocit ohrožení. Podstatné je, že stalking se vždy točí kolem vztahů, nezávisle na tom, zda se jedná o vztahy reálné či iluzorní.

V reálných vztazích vzniká stalking jako reakce na problémy či konflikty a představuje disfunkční vzorec chování pro řešení vztahových krizí a kolapsů. Nejčastěji vzniká stalking v konfliktních intimních vztazích (50% z celkového výskytu jevu), dále pak následují vztahy profesní či pracovní. K tomu konkrétně:

- **ex- partner stalking**

Ústředním tématem je neschopnost unést jednostranné ukončení intimního partnerského vztahu. Motivací stalkera je buď snaha obnovit zkrachovaný vztah anebo snaha pomstít se za rozchod. Často se oba motivy (láska a nenávisť) prolínají. Tomu odpovídá i obsah nevyžádaných vzkazů v podobě SMS, telefonátů, e-mailů, dopisů a podobně. Střídá se v nich vyznávání lásky a obdivu s výhrůžkami a agresivními sděleními.

- **stalking v dalších vztazích** (např. profesních, pracovních a sousedských)

V těchto reálných vztazích stalkingu obvykle předchází skutečné profesní kontakty (například lékař-pacient) nebo pracovní vztahy (zaměstnavatel-zaměstnanec) či sousedské vazby. Motivem zde bývá pocit domnělé či skutečné krivdy, na kterou reaguje stalker pronásledováním domnělého hříšníka.

Iluzorní vztahy jsou takové, které zatím reálně neexistují, cestou pronásledování mají teprve vzniknout. **V iluzorních vztazích** je problém vztahové dynamiky opačný: stalking není z pohledu stalkera reakcí, nýbrž akcí. Svými akcemi chce stalker vztah iniciovat, navodit. Chce vytvořit to, co zatím existuje pouze v jeho představách. Příkladem může být umanutý ctitel, který si ve své mysli zkonstruoval idol a idealizovaný vztah, o který nyní urputně bojuje. Vyhlédnutou oběť buď skutečně zná (jde například o kolegyni z práce) anebo si ji vyhlédl zprostředkovaně třeba z médií. Do této kategorie spadá i specifická varianta pronásledování celebrit.

Stalking včera a dnes

Stalking není novým fenoménem. Původní klasickou variantu představuje umanutá erotická poblázněnost, která je známá jako psychiatrický problém pod hlavičkou erotomanie. V druhé polovině dvacátého století však mění stalking svou tvář. Svůj podíl na tom nepochybně nesou i změny ve společnosti. Upozorníme na dva významné faktory:

- **Moderní komunikační prostředky**

Moderní doba umožňuje díky technickým vymoženostem daleko efektivnější způsoby pronásledování. Pronásledovatel se nemusí spoléhat na poštovní doručování dopisů. Zaplavování SMS zprávami je jednodušší, rychlejší a účinnější. Nové formy jako např. cyberstalking (tj. zneužívání internetu k obtěžování a pronásledování) otevírají dříve netušené varianty pronásledování. Pachatel může např. oběť pronásledovat tím, že ji na internetu bez jejího vědomí nabídne k erotickým službám. Oběť pak v bydlíšti či na telefonu vyhledáváji sexu chtíví zákazníci. Tak lze celkem pohodlně a s malými investicemi spolehlivě likvidovat nejdříve soukromí a následně i pracovní kariéru a životní perspektivy oběti.

• Postmoderní kultura

Na stalkingu se podepisuje i duch doby. Tradiční jednoduché životní hodnoty jsou rozkolísány. Procesy utváření identity osobnosti jdou komplikovanější. Pro mnoho lidí je stále obtížnější najít odpověď na otázku, co je spokojený život. V mnoha ohledech se posouvají hranice norem. Patrné je to v oblasti mezilidských vztahů, sexuality i násilí. Patrné je to i na pronásledování. Stalking se z původně ryze psychiatrické záležitosti (tj. erotické poblázněnosti) rozšířil. Postihuje širší varietu vztahů a pronásledovatelé už nejsou jenom osoby, které lze na první pohled označit jako „případ pro psychiatra“. Vedle erotických či obdivných pohnutek může stalking být veden i pomstychtivostí a záští.

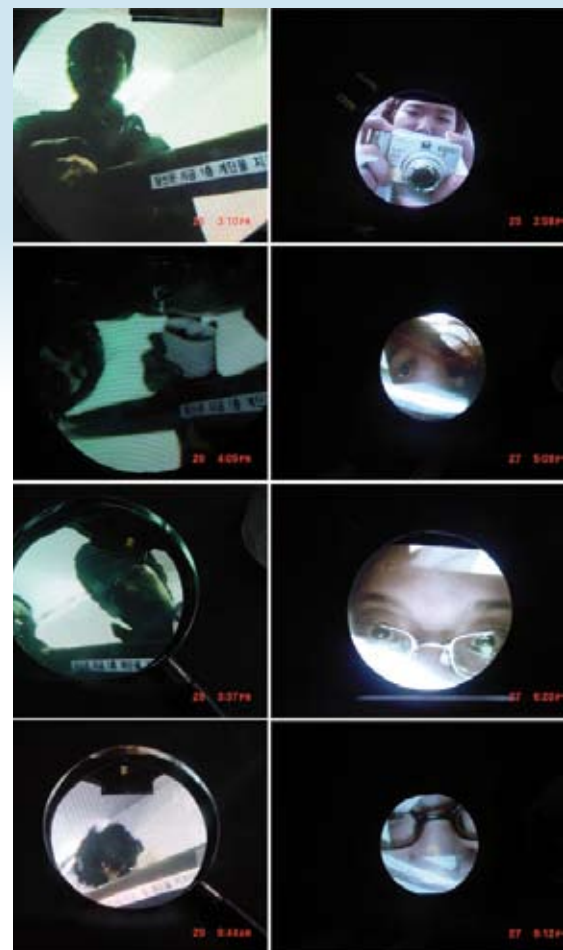
Novou podobu stalkingu lze shrnout takto:

- stalking je technicky vzato snazší
- objevují se nové způsoby či formy pronásledování (dle motivace, dle osobnosti stalkera, dle vztahů, do kterých násilí proniká)
- s tím je spojen i větší výskyt jevu
- a dochází ke kriminalizaci stalkingu.

Jaká je skutková podstata?

Pod stalkingem rozumíme excesivní (tj. z normy vybočující) a soustavné (tj. opakující se, dlouhodobé) obtěžování jiné osoby projevy nevyžádané a nechtěné pozornosti a zájmu. V úplné klasické verzi má stalking tři fáze, které se ovšem v reálu mohou různě prolínat:

- pronásledování na dálku neboli obtěžování (jde o vstupní či počáteční a současně i nejmírnější fázi)
- pronásledování na blízko (slídění, vyhledávání fyzické blízkosti oběti, pokusy o přímý kontakt s ní)
- nebezpečné pronásledování obsahující vyhrožování násilím anebo přímé násilí vůči majetku, zdraví či životu oběti někdy i třetích osob.

Od 1. 1. 2010 bude účinný nový trestní zákon, který obsahuje i trestný čin nebezpečného pronásledování. V něm je pro účely trestního stíhání stalking vymezen takto:

„Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho blízkým,
 - b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
 - c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
 - d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých,
- bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.“

Kde je hranice?

Stalking představuje problematické, neakceptovatelné vystupňování aktivit, které v normální míře běžně používáme k navazování, udržování a ukončování vztahů (viz např. rituály dvoření, rituály rozchodů). Diskuze právníků a dalších expertů obnažují, jak je obtížné stanovit přesně bod zlomu, tedy hranice mezi urputnějším, ale stále ještě normálním obtěžováním na straně jedné a trestně stíhatelným stalkingem na straně druhé. Tato otázka je prakticky důležitá zejména v momentu, kdy údajná oběť stalkingu vyhodnocuje dění kolem sebe a rozhoduje se, jak bude dále postupovat. Prováděcí praxe je zatím nejednotná. Někteří odborníci se kloní k přesnému kvantitativnímu vymezení (například osm nebo deset pokusů o nevyžádaný kontakt). Jiní experti prosazují tzv. diagnostickou teorii počátku stalkingu. Podle ní je rozhodující „diagnóza“ oběti, že se cítí pronásledovaná a zažívá tudíž důvodné obavy o své soukromí. V empirických výzkumech se však ukazuje, že oběti mají různou frustrační toleranci. Funguje i genderový efekt. Ženy se obvykle cítí ohroženy dříve než muži.

Při posuzování reálných případů je vhodné obě hlediska kombinovat. Objektívni pohled (počet nevyžádaných kontaktů) i subjektivní hledisko (obavy a pocit strachu) spolu souvisí. Záleží totiž také na časovém intervalu. Například 30 nevyžádaných a nežádoucích SMS zpráv denně vyvolá v oběti spolehlivě strach velmi záhy, zatímco tentýž počet nechtěných zpráv rozložený do delšího časového úseku (např. týdne) pravděpodobně posune vznik pocitu abnormality dění a souvisejícího osobního ohrožení.

Pro rozpoznávání stalkingu lze v každém případě doporučit pečlivou evidenci všech projevů, které oběť vnímá jako pronásledování. Tomu, že se jedná skutečně o stalking nasvědčují pak následující znaky:

- Aktivita údajného stalkera jsou jednostranné, tj. dochází k nim přesto, že oběť jednoznačně, srozumitelně a jasně odmítla jeho nabídky či výzvy a nastolila požadavek na ukončení nevyžádaných aktivit.
- K aktivitám údajného stalkera dochází i přesto, že potenciální oběť uplatnila strategii „nulové reakce“ (tj. nijak nereaguje na pokusy o kontakt, např. neodpovídá na SMS zprávy, maily, dopisy, dárky atp.).
- Chování stalkera má ráz uceleného a jednotného procesu, který připomíná program. Jednotlivé aktivity stalkera na

sebe navazují, zapadají do sebe, řetěží se. Stalker se např. odvolává na svá předcházející oznámení, jimi odůvodňuje následující akce (protože oběť něco udělala/ neudělala, musí on nyní pokračovat...).

- V nevyžádaných pokusech o kontakt jsou patrné motivy a cíle, které pronásledovatel sleduje. Jeho postup lze tedy vyhodnotit jako záměrný, úmyslný a specificky motivovaný.
- Dochází ke stupňování aktivit stalkera z hlediska frekvence jejich výskytu či z hlediska jejich závažnosti. Např. původně psal pronásledovatel jen oběti, nyní obtěžuje již další rodinné příslušníky. Příkladem eskalace může být i stěhování stalkingu z privátu do pracovního života oběti. Mnoho stalkerů se snaží deklasovat svoji oběť i na pracovišti a zkomplikovat či zničit její pracovní kariéru.

Typické případy stalkingu

V současnosti existují různé přístupy ke klasifikaci stalkingu. (viz např. Čírtková 2008) Liší se v tom, jaká hlediska pro utřídění využívají (typ vztahu, obsah komunikace stalkera, jeho motivy, přítomnost psychopatie atp.).

Pro vůbec prvotní posouzení věci se jeví jako účelné vycházet z konkrétních způsobů chování stalkerů. Podle toho lze v rámci stalkingu rozlišit:

- případy obtěžování
- případy pronásledování
- případy pronásledování s vyhrožováním (nebezpečné pronásledování v užším slova smyslu).

Obtěžování představuje nejmírnější podobu stalkingu. V odborné literatuře je tato varianta označována jako tzv. distální stalking. Pachatel atakuje oběť z prostorové či virtuální dálky. Může být anonymní anebo je jeho identita oběti známa. Vyhlédnutou osobu zaplavuje množstvím různých sdělení, zpráv, vzkazů někdy i fotografií či dárečků, které zasílá přes různá telekomunikační média, poštu a někdy i cestou služeb pro rychlé doručování.

I tato mírná podoba stalkingu může být pro oběti velmi strastiplná a značně omezující. Mimo jiné i kvůli tomu, že oběť neví, zda v jejím případě jde pouze o první fázi stalkingu, která se dříve či později zlomí v pronásledování, anebo zda má štěstí v neštěstí, protože typ jejího pronásledovatele patří mezi specialisty. Tak jsou nazýváni pracovní stalkeré, kteří nikdy nepřekročí rámec obtěžování a tudíž z jejich strany nehrozí oběti nebezpečí fyzického napadení. Obecně platí, že i důsledky obtěžování jsou závažné (např. změna zaměstnání, ztráta existujícího partnerského vztahu, vážné psychosomatické potíže a poruchy atp.).

Pronásledování

Pronásledování, čili proximální stalking již zahrnuje více či méně otevřený kontakt mezi obětí a pachatelem. Patří do něj totiž i nepřehlédnutelné známky přítomnosti pronásledovatele jako například zanechávání vzkazů za stěračem, nebo uvnitř vozidla oběti, ničení majetku a věcí oběti, vzkazy na dveřích bytu či v kanceláři na jejím pracovišti. Navíc se objevují i razantnější pokusy o přímý kontakt. K nim patří zjevné sledování oběti, fyzické napadení oběti na veřejnosti, pokusy přímo vniknout do jejího soukromí (přespávání ve vozidle zaparkovaném u domu oběti). Dle výzkumu je tato varianta zpravidla smísicí

obtěžování a pronásledování.

Pronásledování s vyhrožováním představuje nejvyhranější podobu stalkingu. Pronásledovatel na dálku (v dopisech, SMS-zprávách, e-mailech, telefonátech, ale třeba i prostřednictvím třetích osob) a i v přímém kontaktu vyhrožuje oběti vážnou újmu či ztrátou. Stalker může zastrašovat oběť vlastní sebevraždou, odebráním či únosem společných dětí, ublížením třetím (blízkým) osobám, zničením majetku, atd.

Co není stalking

Stalking je třeba odlišit od jiných podob tzv. psychoteroru. Jiné verze psychoteroru se mohou po jevové stránce stalkingu v určitých aspektech podobat. Mají však odlišnou podstatu, zcela odlišnou dynamiku a v praxi vyžadují i rozdílné přístupy řešení. (Wondrak 2008) O které jevy jde? Mezi psychoteror lze kromě stalkingu zahrnout:

- mobbing
- sexuálně či mocensky motivovaný telefonní teror
- pronásledování jedince určitou skupinou (sektou) či institucí.

Mobbing se na rozdíl od stalkingu odvíjí vždy v pracovním prostředí. To platí v určité míře i pro případy stalkingu typu umanutý citel. Pod něj spadají situace, ve kterých se kolega (kolegyně) na pracovišti fixují na určitou spolupracovnici či určitého spolupracovníka. Vytrvale a proti její/jeho vůli ji/ho obtěžují projevy svého erotického poblouznění. Mobbing však

sleduje zcela odlišný cíl. V mobbingu jde konec konců o to oslabit pracovní pozici daného zaměstnance, přinutit ho k podání výpovědi či tuto výpověď jinak vyprovokovat. Další evidentní rozdíl spočívá ve formě pachatelství. U stalkingu se vyskytuje vždy jeden pachatel, u mobbingu může být pachatelů více. Mobbing končí s vypuzením pronásledovaného zaměstnance ze společného pracoviště, stalking nikoli. Ten může pokračovat i po odchodu terče obdivu z firmy, společnosti či instituce.

Telefonní teror (podrobně viz například Čírtková, 2004) má nejčastěji podobu obscenních telefonátů nebo sdělování šokujících zpráv. Motivace pachatele, ale i obsahy telefonátů se zásadně liší od případů stalkingu. Volající jsou v drtivé většině muži a oslovují zejména anonymní oběti. Vztahový aspekt absentuje, tj. pachatel nejde o obnovení či navázání skutečného vztahu s obětí. Vyhovuje mu právě anonymita. Cestou telefonního teroru si navozuje příjemné pocity, kterými kompenzuje své individuální osobnostní handicap a s nimi propojenou frustrující životní situaci (sociální izolaci, mizivé uznání ze strany sociálního okolí atp.).

Pronásledování skupinou či institucí

Pod tlakem, který může připomínat pronásledování, se občas ocitají členové radikálních skupin či sekt, kteří se odhodlali k ukončení členství a k vystoupení. Totéž se může přihodit osobám, které jsou určitou se-

mknutou skupinkou považovány za nepřítel (investigativní žurnalisté, policisté, státní zástupci, kteří vedou vyšetřování proti danému uskupení). Rovněž v diktátorských režimech dochází k tomu, že opozice je vystavena psychickému nátlaku, který se může jevově podobat stalkingu. K nátlaku na odpadlíky či nepřátele režimu jsou využívány anonymní výhrůžné telefonáty, poškozování věcí a majetku nepohodlných osob, pronikání do soukromí, zjevné sledování apod. Při posuzování složitých případů je důležité objasnit, zda se jedná o stalking nebo jiné formy psychoteroru (pronásledování) či o smíšené situace, ve kterých se prolínají znaky stalkingu s jinými jevy, skutky a také trestnými činy. Na správném posouzení situace závisí i volba vhodných postupů intervence jak směrem k ohrožené oběti tak směrem k pravděpodobnému pachateli.

Posuzování nebezpečnosti pronásledování

Posuzování nebezpečnosti stalkingu je věnována značná pozornost. Od 90tých

let do současnosti vzniklo již několik přístupů a metodik pro tzv. risk assessment. (česky viz např. Čírtková, 2008) Momentálně se odborníci shodují

na jednom: každý případ stalkingu je individuální a je třeba ho posuzovat jednotlivě podle konkrétních okolností. Obecně platí, že je třeba přihlížet k typu vztahu mezi pachatelem a obětí, k motivaci a osobnosti stalkera, ke konkrétním způsobům pronásledování, které stalker volí, a také ke zranitelnosti oběti. (Fiedler 2006) Dále pro ilustraci nabídneme tři rozdílné přístupy k oceňování rizika v případech stalkingu:

- Přístup Boona a Sheridana (2002) se zaměřuje zejména na nebezpečnost, která plyne z osobnosti stalkera. Je odvozen z analýzy celkem 124 skutečných případů. Cílem autorů bylo vyvinout prakticky použitelnou klasifikaci pronásledovatelů, kterou by mohli policisté využít při řešení živých případů. Klasifikace zahrnuje popis čtyř základních typů pronásledovatelů, četnost jejich výskytu a také základní instrukce pro postup a řešení skutečných případů.

Typ 1:

pronásledování ex-partnerem

Četnost výskytu činí 50 % všech případů pronásledování. V anamnéze vztahu lze obvykle zjistit domácí násilí. Pachatelé vykazují značnou hostilitu, jsou vedeni negativními emocemi, ale dovedou při pronásledování uplatnit chladnou kontrolu. Nevadí jim, že se stávají předmětem zájmu policie. Riziko fyzického násilí stejně jako ničení věcí je značné. Výhrůžky vůči oběti je třeba brát velmi vážně. Doporučuje se eliminovat jakýkoli kontakt mez obětí a vyhrožovatelem.

Typ 2 :

pronásledování umanutým (po-blázněným) obdivovatelem

Četnost výskytu obnáší zhruba 18 % . Podle věku se rozlišují dva podtypy: mladý obdivovatel a obdivovatel středního věku. Po jevové stránce je terč pronásledování spíše idolem než obětí. Idol tvoří středobod prožívání pachatele, dominuje v jeho fantazii. Pronásledovatel sice usiluje o kontakty s idolem, nebývá však přítomno zvýšené riziko fyzické agrese. V případě mladého obdivovatele se doporučuje poradenství a psychologická intervence zahrnující opatrné a chápající kroky vedoucí ke změně jeho kognitivní perspektivy. U obdivovatelů středního věku se uplatňuje v zásadě tentýž postup doplněný o přerušování veškerých fyzických kontaktů s obětí (terčem nežádoucích projevů náklonnosti se totiž stávají často nové kolegyne na pracovišti atp.). Účelné je také probrat problémy existujícího vztahu (např. neutěšenou situaci v manželství pronásledovatele).

Typ 3:

fixovaný pronásledovatel s psychickými poruchami (20 %)

Rozlišují se dva podtypy podle nebezpečnosti.

- Méně nebezpečný fixovaný pronásledovatel se zaměřuje zejména na ženy, se kterými přichází profesně do kontaktu (jako klient či jako kolega). Má blízko k poruchám osobnosti a chování (psychopatie). Žije v iluzorní představě o realitě ideálního vztahu a má pocit, že i oběť si přeje kontakt s ním. Má však náhled na realitu. Jen zřídka kdy se uchyluje k silným hrozbám, vyniká spíše ve schopnosti manipulace. I v tomto případě se doporučuje absolutní přerušování kontaktů mezi pronásledovatelem a obětí. Oběť by měla dát jasně najevo své odmítnutí a následně hledat právní pomoc. (Tato instrukce platí pro státy, ve kterých existují specifická právní opatření na ochranu oběti před pronásledováním.)

- Fixovaný pronásledovatel se zvýšenou nebezpečností se vyznačuje závažnějším stupněm psychického ná-

rušení (např. borderline či epizodická schizofrenie). Je pravděpodobné, že byl již v péči psychiatrického zařízení nebo evidován policií pro své problematické chování. V jeho anamnéze bývají sexuální nápadnosti i agresivní projevy. Bombarduje oběť pokusy o kontakt (telefonní teror, SMS, návštěvy na pracovišti atd.) a ve svém pronásledování je nevypočitatelný. Objevuje se v nepravidelných časech na různých místech. Typickými oběťmi bývají jak ženy tak muži, kteří mají vyšší sociální status (celebrity, významné či atraktivní osoby v určitém lokálním prostředí např. profesor na univerzitě). Obětem se v těchto případech doporučuje iniciovat psychiatrické či forenzní (soudně znalecké) přezkoumání pronásledovatele. Samozřejmě také eliminace jakýchkoliv kontaktů.

Typ 4 :

sadistický pronásledovatel

Četnost výskytu se odhaduje zhruba na 12 %. Vždy jde o velmi vážnou situaci, neboť pachatel vykazuje značnou nebezpečnost. Dominantním znakem je snaha pronásledovatele zcela kontrolovat život oběti, nápadný je sklon k eskalaci kontroly a zastrasování oběti. Přitom postupuje pronásledovatel s nápadnou citovou chladností, i okolí ho vnímá jako psychopatickou osobnost. Vůči oběti střídá pachatel projevy násilnosti a laskavosti, oběť tak ztrácí schopnost orientovat se v situaci. Výroky typu „Zemřeme spolu“ nejsou výjimečné. Vnější intervence bývá v těchto případech obtížná. Terapeutickou péči potřebuje i oběť. Doporučuje se okamžitá izolace oběti od pronásledovatele. Často je nutné utajovat pobyt oběti, neboť pachatel má tendenci ji vyhledat a získat zpět pod svou kontrolu. Policie by si měla být vědoma faktu, že inteligentní sadista umí předvídat možné postupy formálních autorit a plně využívá naučené bezmoci oběti k tomu, aby minimalizoval postih vůči své osobě.

Druhý přístup k posuzování rizika pochází z dílny autorů Spitzberga a Cupacha (2001). Klade větší důraz na analýzu konkrétních vzorců chování stalkera. Oba autoři tvrdí, že pronásledovatelé zdaleka nepředstavují homogenní skupinu. Také jejich motivy jsou rozmanité. Navíc pronásledovatelé mohou měnit v průběhu stalkingu své chování i motivaci. Proto Spitzberg a Cupach nehovoří o typech pronásledování, nýbrž volí pojem „dimenze stalkingu“. Dimenzionální model stalkingu pak umožňuje vystihnout umístění konkrétního případu stalkingu na kontinuu daných dimenzí i v jeho proměnlivosti. Podle autorů je možné popsat každý případ stalkingu na dvou základních dimenzích:

• **dimenze chování:**

kontrolované versus expresivní
(emocionální, afektivní, málo kontrolované chování stalkera)

• **dimenze motivů:**

amorózní motivy (údajná láska, obdiv) versus nepřátelské motivy (zášť, nenávist, pomsta).

Obě dimenze si lze představit jako na sebe kolmé osy, které pak vytvoří čtyři základní kvadranty:

stalking: amorózní + expresivní
stalking : amorózní + kontrolovaný
stalking: nepřátelský + kontrolovaný
stalking: nepřátelský + expresivní.

Pronásledování ex-partnerem lze obvykle podřadit pod typ 2 a typ 4, přičemž typ 4 je hodnocen jako zvýšeně rizikový z hlediska potenciálního ohrožení oběti. Veškeré další varianty stalkingu se nejčastěji umísťují v kvadrantu 1 a 3, přičemž nepřátelské motivy v kombinaci s kontrolovaným chováním (kvadrant 3) je hodnocen jako zvýšeně rizikový.

Třetí přístup je ryze empirický a zaměřuje se na prostý výčet či inventář rizikových faktorů. Vychází ze zkušeností FBI. (cit. podle Goebel a Lapp 2003) Podle nich je oběť stalkingu ohrožena, jestliže se v daném případě vykytují následující znaky u pronásledovatele:

1. kriminální anamnéza (zejména násilná trestná činnost)
2. abúzus alkoholu a drog
3. symbolické násilí (např. zabití domácího mazlíčka) anebo vyhrožování smrtí
4. děti jako prostředek nátlaku
5. avíza vraždy nebo sebevraždy
6. mimořádné stresory na straně potencionálního pachatele (ztráta zaměstnání, rozhodnutí soudu v neprospěch pronásledovatele atp.)
7. násilí na veřejnosti (pronásledovatel atakuje oběť i ve veřejném prostoru)
8. držení zbraně
9. „enbitterment“ – stav zoufalství (klesající pozornost k sociálním normám a vazbám/depresivní ladění/ deklarovaná ztráta životních perspektiv)
10. přítomnost psychopatie
11. obviňování ostatních a okolí v kombinaci s nekritičností k sobě
12. extrémní kontrola (observace, slídění, vyžadování vysvětlení pohybu od potencionální oběti).
13. nedůsledné chování oběti.

Kriminalizace stalkingu je nepochybně pozitivním krokem pro řešení konkrétních případů v praxi. Umožňuje (částečně) chránit oběť a pro pachatele představuje jak sankci, tak i šanci. Otevírá jim prostor pro řešení příčin problému např. cestou čerpání odborného poradenství či terapie. Z pohledu policie, justice i vězeňské služby pak přináší kriminalizace stalkingu i nové otázky, ke kterým patří zejména predikce nebezpečnosti, ochrana oběti ale i stimulování vhodných postupů intervence vůči pronásledovateli

Literatura:

- BOON, J.-SHERDAN, L.: Stalking and Psychosexual Obsession. NY: John Wiley and Sons 2002.
ČÍRTKOVÁ, L.: Forenzní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk 2004.
ČÍRTOVÁ, L.: Moderní psychologie pro právníky. Praha: Grada 2008.
FIEDLER, P.: Stalking. Opfer, Täter, Prävention, Behandlung. Basel: Beltz Verlag 2006.
GOEBEL, G.-LAPP, M.: Stalking mit tödlichen Ausgang. Kriminalistik, 2003, č. 6, s. 369 – 375.
SPITZBERG, B.H.- CUPACH, W.R.: Paradoxe of Pursuit: Toward a relational model of stalking related phenomena. In: J.A. Davies (Ed.) Stalking crimes and victims protection. Boca Raton: CRC Press, 2001, s. 97- 136.
VOSS, H.G.-Hoffmann, J.-Wondrack, I.: Belästigung, Bedrohung, Gefährdung: Stalking aus Sicht des Stalkers. In: HOFFMANN, J. – VOSS, H.G.: Psychologie des Stalkings. Frankfurt : Verlag für Polizeiwissenschaft, 2006, s. 93-104.
WONDRAK, I.: Stalking. Leitfaden für polizeiliche Praxis. Bonn: Verlag Deutsche Polizeiliteratur 2008.

Ve dnech 8. – 10. června 2009 zorganizoval Odbor výkonu vazby a trestu VS ČR ve spolupráci s Institutem vzdělávání VS ČR a s Psychiatricko-psychologickou službou Ministerstva spravedlnosti kantonu Curych (PPD) dvou-denní workshop pro odborné zaměstnance specializovaných oddělení věznic ve Strážci pod Ralskem, na který navazovala přednáška pro širší odbornou veřejnost v Praze. Hlavním přednášejícím byl – podobně jako v minulém roce – přední švýcarský penitenciární odborník a vedoucí lékář PPD Frank Urbaniok, kterého tentokrát doprovázeli terapeuté Edwin Camenisch a Ramon Vettiger.

Workshop byl určen pro 24 vybraných psychologů, vychovatelů-terapeutů a speciálních pedagogů, působících v týmech specializovaných oddělení, a zaměřil se na prezentaci terapeutické koncepce a modelu PPD, hodnocení odsouzených v terapeutickém procesu, práci s tzv. deliktovou částí a řízení kvality. Na teoretické bloky plynule navazovaly praktické nácviky vyjednávání terapeutického kontraktu s odsouzeným a práce s deliktovou částí na základě případových studií. Motivovaná skupina účastníků reagovala živou diskusí a aktivním zapojením. V závěru ocenili všichni přítomní možnost zúčastnit se takto specifického workshopu a celkově označili přínos semináře pro svoji práci ve věznici za velmi významný.

Čtyřhodinový přednáškový blok Franka Urbanioka, který se uskutečnil třetí den pobytu zahraničních hostů v České republice v zotavovně Praha-Květnice, se věnoval tématu Ochrana oběti a prevence jako základní cíle moderní justiční praxe a byl určen zejména osobám působícím v trestní justici, které významným způsobem ovlivňují mínění odborné veřejnosti v této oblasti. Přítomní posluchači byli proto pozváni z řad zástupců vyššího a středního managementu a odborných zaměstnanců vězeňské služby, soudců, státních zástupců a představitelů spolupracujících státních i nestátních neziskových organizací, např. Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Bílého kruhu bezpečí, poskytovatelů postpenitenciární péče apod. Frank Urbaniok seznámil účastníky s koncepcí ochrany společnosti, založené na hodnocení rizik pachatelů a zacházení s nimi. Odborná témata přitom názorně a vtipně podpíral věcnými a jasnými argumenty, srozumitelnými na rovině právní, ekonomické i politicko-spoolečenské.

Ochrana oběti a prevence základem justiční praxe

Václav Jiříčka, Michal Petras

Švýcarský vzor

Psychiatricko-psychologická služba patří v oblasti snižování recidivy u pachatelů závažné trestné činnosti k absolutní evropské špičce. Zaměřuje se na terapeutické zacházení orientované na spáchaný delikt. Tím, že klade vedle principu viny důraz rovněž na princip nebezpečnosti pachatele, velmi účinným způsobem přispívá k ochraně společnosti a obětí.

PPD za 14 let své existence dokázala své postupy obhájit na mezinárodní akademické půdě a výrazně ovlivnit politické smýšlení ve prospěch ochrany společnosti. V neposlední řadě výsledky PPD opakovaně ukazují, že uplatňování principu prevence ve vězeňských systémech je nejen účinnější a humánnější než klasické přístupy zaměřené na adaptaci a vnitřní bezpečnost, ale z dlouhodobého hlediska rovněž přináší výrazné úspory státním pokladnám.

Odbor výkonu vazby a trestu Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky spolupracuje s Psychiatricko-psychologickou službou Vězeňské služby kantonu Curych od roku 2006. Prostředníkem dlouhodobé spolupráce mezi oběma institucemi je neúnavný projektový manažer Beat Stähli, STÄHLI Project Consulting GmbH, bez jehož pomoci by nevznikl ani tento seminář. Obě strany se opakovaně setkávaly nad otázkami účinné ochrany společnosti, nástrojů k hodnocení rizik odsouzených, diferenciaci, zacházení, te-

rapeutických programů a ověřování jejich účinnosti.

Na jaře 2008 a opakovaně i v letošním roce poskytli švýcarští experti vybraným odborným zaměstnancům Vězeňské služby ČR formou interaktivních seminářů know-how, potřebné pro uplatňování principu prevence a snižování rizik při hodnocení odsouzených a zacházení s nimi. Tyto principy jsou již nyní dlouhodobě zohledňovány v řadě dílčích projektů a legislativních kroků, rozvíjených a uplatňovaných v rámci Koncepce rozvoje českého vězeňství v oblasti diferenciaci odsouzených a programů zacházení, stejně jako Koncepce rozvoje českého vězeňství v oblasti psychologické a terapeutické služby. Teď je třeba zajistit, aby tyto principy byly srozumitelné i širší odborné veřejnosti a těm, kteří v tomto směru činí závažná politická rozhodnutí.

Z ohlasů, kterých se organizátorům dostalo, vyplývá potěšující zjištění, že tento seminář pomohl rozšířit povědomí účastníků o ochraně oběti jako o jednom ze zcela přirozených, logických a nutných úkolů a závazků Vězeňské služby vůči společnosti. Vězeňská služba, která zmíněným přístupům připravuje půdu v souladu se schválenou Koncepcí rozvoje českého vězeňství do roku 2015, se díky proběhlému semináři může cítit argumentačně opět o něco silnější a povzbuzená v dosahování svých strategických cílů.

Pracovní aktivity odsouzených

Bc. Kurdíková Ludmila

V jarních měsících začíná taková další část jejich pracovní terapie a sice práce ve venkovních sklenících.

Je 7.5. 2009, 9.15 a já, spolu s vychovatelem-terapeutem, odcházím z oddělení a spolu s námi odsouzení. Míříme do skleníků, kde pravidelně dvakrát týdně, probíhají aktivity.

Kdy probíhají pracovní terapie?

Pracovní terapie probíhá v úterý a ve čtvrtek v rozsahu 4 hodin týdně s tím, že v náplni práce je například oprava ústavních oděvů, kompletace cyklistických lékárníček pro firmu Cyklo Kučera ve Znojmě, od jara do podzimu pracují odsouzení ve sklenících, uklízí si také společné prostory na oddělení.

A co třeba práce v keramické dílně?

V té pracují hlavně v zimních měsících a vyrábí drobné dárkové a upomínkové předměty, vyrábí si různé dekorace pro estetizaci prostor věznice i samotného oddělení TOXI.

Využívají jejich práce i jiná oddělení věznice?

Ano, například zdravotní středisko, pro které lepí obálky a sáčky na léky.

Kolik odsouzených se terapie účastní?

Celé oddělení, což v současné době znamená 22 odsouzených.

Co ve sklenících pěstujete?

Hlavně zeleninu a okrasné květiny. Letos ale zkoušíme i jahody.

Zelenina a ovoce se sní, ale co děláte s květinami?

Ty používáme zase k estetizaci oddělení.

A co pracovní terapie mimo věznici?

Ta se v současné době nerealizuje. Asi před dvěma lety byli odsouzení několikrát v rámci pracovní terapie ve prostorách mlýna v Novém Šaldorfu, kde uklízeli.

Konečně jsem schovala fotoaparát a do práce se vrhli i ostatní, kteří se odmítli fotit. Pracovní terapie je součástí komplexního programu na tomto specializovaném oddělení. K tomuto programu pak patří i práce psychologa a pedagoga, ale to už je jiné téma.

Odcházím z prostor dvora, na kterém se skleníky nachází. Nepříjemný vítr kazí dojem z hezkého počasí. Za ohradní zdí, nad kostelem Svatého Mikuláše, je vidět panorama města, nad kterým se prohání mraky.

FOTO

Odpoledne čekám na pana starostu obce Bohutice, která také odsouzené ze znojemské věznice zaměstnávala. Takže náš rozhovor se opět točí kolem práce a zaměstnávání, ale tentokrát mimo objekt věznice.

Obec Bohutice, ve které v současnosti žije 609 obyvatel, se nachází 35 kilometrů od Znojma. Starosta, pan Štefka, zde vykonává svoji funkci druhým rokem.

Jak jste se dozvěděl o možnosti zaměstnávat odsouzené? Ptám se hned na začátku našeho rozhovoru.

Před 2 lety jsem nastoupil jako starosta Bohutic. A to víte peněz je málo a práce hodně. Při hledání možností jak získat pracovní sílu na zvelebování obce jsem si náhodou přečetl článek v regionálním tisku o tom, jak odsouzení ze znojemské věznice pracují i pro jiné firmy, což mě zaujalo a proto jsem věznicí kontaktoval.

Jak spolupráce začínala?

Z počátku pracovali odsouzení v Bohuticích v rámci pracovní terapie. Čistili zámecké sklepy, demolovali staré budovy a stěhovali například i křížovou cestu do nejvyššího patra zámku.

Na jaké práce odsouzené využíváte v současnosti?

Tak nejprve ke změně systému zaměstnávání. Nyní již pracují za stanovenou mzdu. No a v poslední době pomáhali třeba při likvidaci staré budovy, čistili cihly, které se pak dají dál využít třeba při výstavbě vinných sklepů.

Kolik odsouzených do Bohutic jezdí pracovat?

Z počátku jich bylo 14, ale vzhledem k vysokým nákladům na dopravu jsme to museli stáhnout na 3 až 4.

Bohutice patří k menším obcím. Jak přijali pracující odsouzené místní obyvatelé?

Místní je přijali dobře. Problémy nebyly. Určitě se na tom podepsala i dobře odvedená práce.

A co do budoucna? Počítáte s touto formou výpomoci obci? Ptám se proto, že v tomto týdnu jste zaměstnávání ukončili.

Ano, bohužel se musím opakovat, ale problém jsou peníze. Dál zaleží na zastupitelstvu Bohutic, jestli pokračování schválí. Já mohu za sebe říct, že se budu snažit opět zaměstnávání obnovit. Práce je stále dost. Bohužel velkou nevýhodou je vzdálenost a tím se nám zvyšují náklady na zaměstnávání odsouzených. Ale hledám přijatelné řešení i peníze.

Děkuji Vám za rozhovor.

Dvě strany zaměstnávání odsouzených. Dva různé světy, které spolu přesto souvisí. Zaměstnávání odsouzených je jedním z prvořadých úkolů vězeňské služby, protože tím odsouzení mají možnost splácet dluhy společnosti. Bohužel ne vždy jde všechno jednoduše a i v tomto sektoru se potýkáme s problémem financí. Potěšující skutečností je, že zájem o zaměstnávání odsouzených, i v době krize, stále neustává.

Hlavním cílem projektu je zvýšit šanci na sociální a ekonomickou reintegraci příslušníků sociálně vyloučených lokalit v Karlovarském a Ústeckém kraji, kteří se dostali do konfliktu se zákonem. Jedná se o osoby opouštějící vězení a osoby, jimž byl uložen alternativní trest, který vykonávají na svobodě. Prostřednictvím projektu dojde k posílení klíčových kompetencí potřebných pro vedení života bez konfliktu se zákonem a ke zlepšení postavení na trhu práce: posílení právního vědomí, posílení odpovědnosti za svůj život, motivace k plnění svých povinností a podobně.

Projekt byl zahájen výběrem a mapováním potřeb klientů ve výkonu trestu odnětí svobody. Snahou je, aby vybraní klienti absolvovali kompletní nebo alespoň větší část reintegračního programu Plus složeného z aktivit zaměřených na rozvoj znalostí a dovedností klientů. Sem patří Motivační program ZZ (Získej zaměstnání), kurz právního minima a následné korespondenční právní poradenství zahrnující mimo jiné oblast zadluženosti, rekvalifikační kurzy, prezentace pracovních nabídek, doplňkové rozvojové aktivity (truhlářská dílna), posilování rodičovských kompetencí a mentoring. Spolupráci

Ve Věznici Horní Slavkov je v současné době realizován projekt s názvem Život po vězení. Spolufinancován je Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Realizátorem je Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s. (pro více informací: www.spj.cz). Partneri projektu jsou Vězeňská služba ČR, Probační a mediační služba ČR a Český helsinský výbor.

Život po vězení

s mentorem naváže klient ve výkonu trestu asi jeden měsíc před propuštěním a spolupráce pokračuje dalších šest měsíců na svobodě. Mentoring je určen také vybraným klientům PMS ČR, kteří mohou stejně jako klienti po výstupu z výkonu trestu dále využít doplňkové poradenství poskytované regionálními středisky.

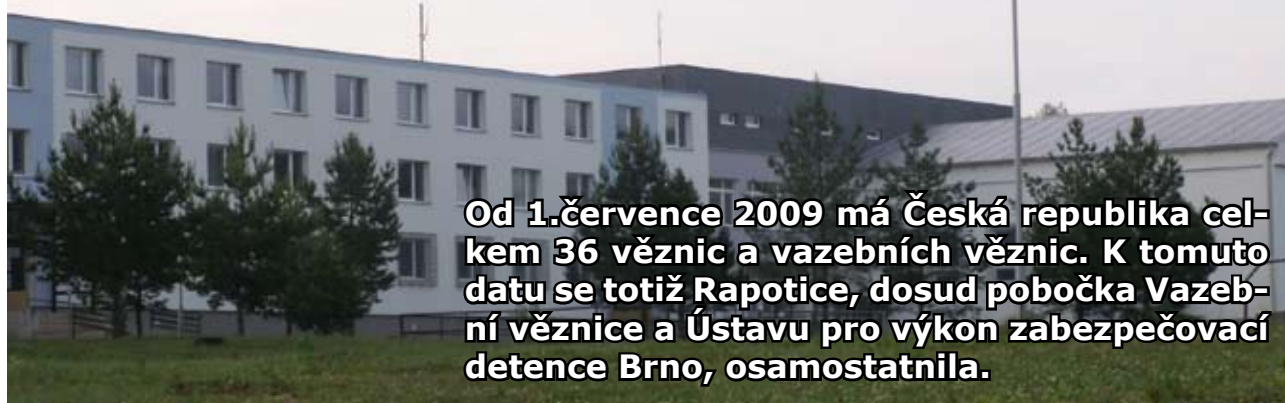
V červnu proběhl ve věznici nábor klientů do aktivit projektu Život po vězení. Uskutečnil se za účasti členů realizačního týmu projektu: Lenky Ouředníčkové, Blanky Ernekerové a Gabriely Rulíkové. Za partnera projektu Český helsinský výbor byla přítomna také Kateřina Matulová a za

Věznici Horní Slavkov vychovatel odboru výkonu trestu Radek Jirsa, který se rovněž podílel na předvýběru klientů dle projektových kritérií. Těmi jsou jednak šest až osm měsíců do výstupu z výkonu trestu a návrat do Ústeckého či Karlovarského kraje.

Celkem se náboru účastnilo 18 klientů a zájem o účast alespoň v rámci jedné aktivity projevil 16 z nich. Odsouzení budou dle vybraných aktivit průběžně zařazováni tak, aby mohli absolvovat všechny ty, které si zvolili a nedošlo tak ke křížení aktivit. Zahájení aktivit, a sice kurz právního minima se koná v srpnu 2009.

Rapotice samostatnou věznicí

Soňa Haluzová
Jan Doležal

Od 1.července 2009 má Česká republika celkem 36 věznic a vazebních věznic. K tomuto datu se totiž Rapotice, dosud pobočka Vazební věznice a Ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno, osamostatnila.

Samostatnou věznicí se Rapotice staly na základě nařízení ministryně spravedlnosti v součinnosti s interními předpisy VS ČR. Konkrétní podmínky pak upravuje Dohoda mezi VVaÚPVZD Brno a Věznici Rapotice. Ředitelem první mužské věznice na Vysočině byl jmenován Pavel Ondrášek, který dosud zastával stejnou funkci ve věznici Liberec.

Pobočkou brněnské věznice se Rapotice staly dne 15. září 2005, kdy byl tento objekt v evidenční hodnotě téměř 563 milionů korun bezúplatně převeden z Ministerstva obrany ČR na Ministerstvo spravedlnosti ČR, konkrétně Vězeňskou službu ČR. Od tohoto data byly zahájeny přípravy

na vybudování věznice s dozorem a ostrahou pro celkem 460 odsouzených.

Celý objekt na pozemku téměř 100 ha sloužil v letech 1989-2003 jako vojenská základna raketového vojska Armády ČR. První odsouzení byli do Rapotic eskortováni 4. září 2006 a byli zaměstnáni při údržbě objektu. Stavební práce, které zásadním způsobem změnily původní charakter bývalého armádního objektu na věznici, byly zahájeny 12. října 2007 a vyžádaly si dosud celkovou částku 163 milionů korun. Rekonstrukce objektu zejména obsahovala vybudování oplocení zakázaného pásma, vstupního objektu věznice, rekon-

strukci provozní budovy, budovy logistiky, ubytovny pro zaměstnance, COV, vodovodní přípojky a další. Do konce roku 2009 bude zahájena další část rekonstrukce věznice v celkové hodnotě 60 mil. korun, kdy prvořadým úkolem je zprovoznění kuchyně, jídelního bloku a dokončení ubytovny odsouzených.

V současné době je v Rapoticích umístěno 263 vězňů se zařazením do věznice s dohledem a dozorem, z nichž 75 pracuje. Odsouzení pracují jednak uvnitř objektu například v úklidové četě, kuchyni nebo v údržbě, jednak pracují mimo věznici u soukromých zaměstnavatelů. Jedná se o práce v oblasti stavebnictví, zemědělství

a strojírenství.

V Rapoticích v současné době pracuje 169 zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby ČR. Při plánovaném počtu 460 vězňů je počítáno pro Rapotice s celkem 230 zaměstnanci. Všichni příslušníci a občanští zaměstnanci absolvovali přípravu jednak v Institutu vzdělávání Vězeňské služby ČR, jednak v brněnské věznici v rámci svých funkcí. Brněnská vazební věznice ve své novodobé, ale i starší historii byla již několikrát základem pro vznik nových věznic na Jižní Moravě. Naposledy se jednalo o věznici Znojmo (1998), předtím to byla věznice Břeclav (1997) a věznice Kuřim také původně vznikla jako brněnská pobočka a svou samostatnou cestou začala jít 1. července 1979.

Švédský seminář o věznění teroristů

Gabriela Slováková

Věznice, ve kterých jsou umístěni islámští teroristé, čelí často nelehkému úkolu, totiž jak zacházet s radikálními teroristy, aby byla chráněna jejich práva, a současně také bezpečnost věznice a zaměstnanců. Tomuto, i dalším problémům spojeným se zacházením nebezpečnými vězni, především teroristy a náboženskými radikály, se věnovalo setkání vrcholných představitelů vězeňských služeb, které se uskutečnilo ve dnech 17. – 29. července ve švédské Uppsale.

Seminář na téma Vězeňské služby na dvoukolejné trati – proti radikalizaci, pro rehabilitaci se konal v rámci švédského předsednictví EU. Českou republiku zastupovala delegace pod vedením generálního ředitele Ludka Kuly, kterého doprovázeli ředitel odboru kontroly Jiří Bureš a ředitelka kabinetu a vnějších vztahů Gabriela Slováková.

Během dvoudenního setkání pod vedením švédského generálního ředitele Larse Nyléna se diskutovalo zejména o náboženském radikalismu, který účastníci označili za nejnebezpečnější formu protispoločenského jednání. Situaci v této oblasti navíc komplikuje to, že mnozí radikalisté rekrutují nové členy svých organizací z řad odsouzených a vytvářejí tak organizovanou síť přímo ve vězniciích.

Přednášky významných odborníků, jako jsou Jan Hjärpe a Farad Khosrokhavar, byly zaměřeny většinou na islámské teroristické organizace a týkaly se třeba světového názoru džihádu, podpory džihádu vězněnými osobami, situaci ve Francii a Velké Británii a podobně. Andrew Coyle z londýnské King's College (mezinárodní centrum pro vězeňské studie) prezentoval evropské studie týkající se problematiky radikalismu. Přítomní generální ředitelé či jejich náměstci z Belgie, Rakouska, Dánska, Anglie a Walesu, Estonska,

Finska, Francie, Řecka, Polska, Itálie, Portugalska, Španělska; ale i ostatní odborníci z věznic a z různých evropských organizací se při závěrečné diskusi shodli, že je třeba úzce spolupracovat a předávat si informace o odsouzených za trestné činy spojené s radikalismem, extremismem a zejména terorismem. Do budoucna by měla vzniknout skupina odborníků, kteří se budou touto problematikou na mezinárodním poli zabývat. Na růst radikalismu reaguje i mezinárodní projekt podporovaný EU za účasti např. Francie, Německa, ale také České republiky, ve kterém rakouští kolegové představili materiál, který by měl pomoci zaměstnancům věznic řešit otázku radikalismu. Tzv. Radicalization Handbook ocenili všichni účastníci konference, přičemž zástupci EU i RE přislíbili pokračování financování projektu a dopracování manuálu pro zaměstnance věznic.

Starosta Bohutic Pavel Štefka říká:

Vězňové pomáhali stavět sklípky

Ludmila Kurdíková

Jak jste se dozvěděl o možnosti zaměstnávat odsouzené?

Před dvěma lety jsem nastoupil jako starosta Bohutic. A to víte peněz je málo a práce hodně. Při hledání možností jak získat pracovní sílu na zvelebování obce jsem si náhodou přečetl článek v regionálním tisku o tom, jak odsouzení ze znojemské věznice pracují i pro jiné firmy, což mě zaujalo a proto jsem věznicí kontaktoval.

Příklad Bohutic, malé vesničky se šesti sty obyvateli, může být příkladem po další podobné obce v České republice. Díky nápadu starosty Pavla Štefka se zde podařilo získat odsouzené jako dostupnou pracovní sílu pro různé veřejně prospěšné práce v obci. Vzhledem k tomu, že Bohutice leží na Jižní Moravě, asi 30 kilometrů od Znojma, není divu, že vězňové zde pomáhají i při stavbě vinných sklípků.

Jak spolupráce začínala?

Z počátku pracovali odsouzení v Bohuticích v rámci pracovní terapie. Čistili zámecké sklepy, demolovali staré budovy a stěhovali například i křížovou cestu do nejvyššího patra zámku.

Na jaké práce odsouzené využíváte v současnosti?

Tak nejprve ke změně systému zaměstnávání. Nyní již pracují za stanovenou mzdu. No a v poslední době pomáhali třeba při likvidaci staré budovy, čistili cihly, které se pak dají dál využít třeba při výstavbě vinných sklepů.

Kolik odsouzených do Bohutic jezdí pracovat?

Z počátku jich bylo 14, ale vzhledem k vysokým nákladům na dopravu jsme to museli stáhnout na 3 až 4.

Bohutice patří k menším obcím. Jak přijali pracující odsouzené místní obyvatelé?

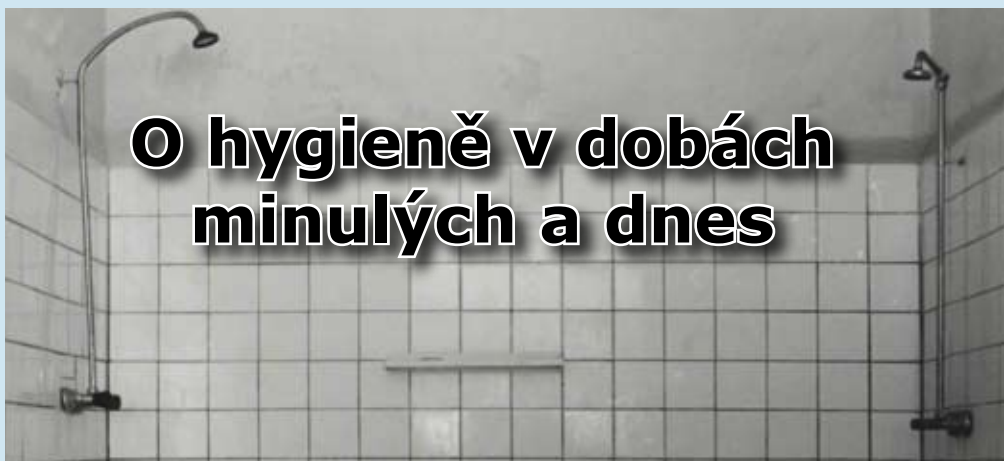
Místní je přijali dobře. Problémy nebyly. Určitě se na tom podepsala i dobře odvedená práce.

Počítáte s touto formou obecní práce i do budoucna? Ptám se proto, že v tomto týdnu jste zaměstnávání ukončili.

Ano, bohužel se musím opakovat, ale problém jsou peníze. Dál zaleží na zastupitelstvu Bohutic, jestli pokračování zaměstnávání vězňů schválí. Za sebe říct, že se budu snažit opět tuto aktivitu obnovit. Práce je tu stále dost. Bohužel velkou nevýhodou je vzdálenost věznice, která zvyšují náklady na zaměstnávání odsouzených. Ale hledáme přijatelné řešení i peníze.

Již v dobách dávno minulých byla hygieně vězňů věnována pozornost, která ale byla úměrná zvyklostem doby. Vyžadovaly si to zejména epidemiologické důvody, neboť úroveň hygieny a lékařská péče nebyla v té době vždy dostupná všem a vězení stejně jako dnes a jejich obyvatelé se rekrutovali mnohdy spíše z okrajových skupin obyvatelstva.

Není to tak dlouho, co jsem cestovala autobusem městské hromadné dopravy v Brně, když na zastávce přistoupila početnější skupina spoluobčanů. Vyslechnutý dialog pak prozradil vše: „Máš s sebou nějakou kolínskou? A máš ji ve skle?“ Když mladý muž souhlasně přitakal, starší a zkušenější dodal: „Tak to ti ji nenechají, to budeš muset dát do skladu nebo poslat domů“. V té chvíli jsem již věděla své – tato rodina vyprovázela svého člena do výkonu trestu odnětí svobody. Určitou zajímavostí může být fakt, že

hygieně těla se dříve obecně věnovala menší pozornost než např. údržbě vlasů a vousů. Tak např. v c.k. trestním ústavu pro muže Kartouzy (Valdice) domácí řád z roku 1884 nařizoval, že každému trestanci bude holén vosk jednou za týden a stříhány vlasy dohola jednou za 2 měsíce. Totéž však muselo být vykonáno okamžitě při příchodu trestance do výkonu trestu. Svým způsobem „kázeňskou odměnou“ té doby byla pro vzorné vězně možnost nechat si růst vousy a vlasy v posledních třech měsících svého trestu, ovšem pouze jen se souhlasným

svolením ředitele ústavu. Jak dále uvádí zdejší domácí řád, čas od času se mohli trestanci vykoupat. Podle pravidla si měl každý trestanec, jestliže nenařídil lékař jinak, střídavě jednou za měsíc koupat tělo a podruhé nohy. Kromě toho měli trestanci za povinnost si každé ráno čistě umýt obličej a ruce a hladce učesat vlasy.

V obdobném duchu hovoří i Domácí řád pro věznicí c.k. zemského soudu v Brně z roku 1883. Každý vězeň zde byl zaopatřen potřebnou vodou k zachování tělesné čistoty, ale cel-

Soňa Haluzová

ková koupel se prováděla každé tři měsíce, pokud nenařídil lékař jinak a každé dva měsíce se prováděla koupel nohou. „Kdož prací znečišťující se zabývají, nechať během dne opětně tvář a ruce si umyjí a dle potřeby také vlasy vyčesou“, praví se dále v § 24 (pokud se týče čistoty tělesné) tohoto domácího řádu. Vlasy a vousy museli mít vězni vždy jednoduše uspořádány a nahladko učešány. Vyšetřovaným vězňům, pokud vyšetřování ještě trvalo, se ale „vlasy a vousy nenechali růsti jinak, než jak je při svém dodání měli“.

Dvoucentimetrový trávník

Předrevoluční Ústavní řád pro odsouzené v první nápravně-výchovné skupině v podmínkách věznice Brno z května roku 1989 věnuje samostatnou pozornost zevnějšku vězně i v souvislosti s nástupem do výkonu trestu: „Po osobní prohlídce se u odsouzených provedou hygienická a protiepidemiologická opatření: muži se oholí a ostříhají na 2 cm, ženy se ostříhají tak, aby délka vlasů nepřesahovala délku krku“. Ženám je ale zde v tomto ohledu věnována mnohem detailnější pozornost: „Je zakázáno používání přičesků, provádět různé výčesy, barvení, odbarvování a lakování vlasů nebo jiné módní úpravy. Povoluje se pouze jednoduchá úprava vlasů; malování rtů, obočí, řas apod. není ve výkonu trestu přípustné.“ V průběhu výkonu trestu pak měli možnost odsouzení ranního a večerního mytí ve studené vodě a jednou za 10 dnů koupání v teplé vodě.

Dnes mají obvinění a odsouzení možnost koupat se v teplé vodě minimálně dvakrát týdně a uvažuje se o zvýšení frekvence koupání. Za koupání v teplé vodě se považuje sprchování teplou vodou. Na rozhodnutí lékaře nebo vyžadují-li to hygienické důvody, umožní věznice koupání častěji. A tak například pracující nebo sportující odsouzení mají možnost se vykoupat častěji. Na cele pak mají vězni umyvadlo s tekoucí studenou vodou.

Lazebník vězeňský

Ve věznici na Špilberku prováděl v 18. století bradýřské práce dozorce Antonín Wrba, který zlatý do stával kolem tří zlatých. Každý měsíc se zde vězni museli nakrátko ostříhat a v létě jednou za týden a v zimě jednou za 14 dnů také oholit.

V současné době jsou vězni v Brně podle potřeby stříhání vězeňským holičem, při tom je z historického pohledu zajímavé, že termín holič stále zůstal, i když už dávno vlastně vězně neholí. Vlasy a vousy mají mít vězni dle vnitřního řádu čisté a upravené a jejich vzhled i po ostříhání musí odpovídat snímku na průkazu totožnosti. U obviněných, kde připadá v úvahu v rámci vyšetřovacích úkonů identifikace např. obětí nebo svědkem,

výrazné označení na spisu a na cele „neměnit vzhled“ upozorňuje na nezbytnost respektovat toto opatření.

„Stříhám tři dny v týdnu, zpravidla v úterý, ve středu a ve čtvrtek, v ostatní dny pracuji na příjmu vězňů“, říká o své práci vězeňský holič z řad odsouzených. „Týdně stříhám v průměru tak 50 osob, a to zadarmo, s tím, že za svou práci dostávám odměnu ve výši 4500,- Kč“, dodává. Pro tuto práci neabsolvoval žádný kurz, pouze se asi týden zaučoval. „Stříháme tady vlasy strojkem. Hlavně ze začátku to chtělo trochu odvahy, ale teď už je to v pohodě. Vězni většinou vědí, jak to chtějí ostříhat. Třeba vršek chtějí delší, tak tři až čtyři centimetry, po stranách se nechávají ostříhat doztracena – zkrátka chtějí tady mít praktičtější střih“, vysvětluje holič. „Za tu dobu, co jsem v Brně, jsem ostříhal tak osm tisíc hlav,“ směje se. Ke své práci ještě

dodává: „Hodně lidí stříhám pravidelně a lidi mi tu stále povídají o vývoji své kauzy, což vlastně k holičství taky patří. Anebo se třeba vězeň posadí na židli a řekne: jako obvykle, jako by byl u svého holiče a neuvědomí si, že jsem mezitím ostříhal třeba 500 - 600 lidí a nemůžu si pamatovat, jak jsem zrovna jeho stříhal minule.“

Ve vazební věznici Brno se ale vězeňský holič při své práci setkal i s lidmi, kteří se hygienou vůbec nezabývají. „Tady se dá do pořádku každý. Někdy toho ale bylo i na mě už moc. Třeba přišel člověk, který měl svrab, vši a i mouchy kolem něho létaly, protože měl na kůži otevřené mokvající rány. Většinou takového člověka pak stříhám na žádost zdravotnického střediska a našťastí to není moc často. Připravím se na to, obléknu, pak vše vydezinfikuji. Zkrátka – někdo to udělat musí.“

Ženy se chtějí líbit i ve vězení - většinou

Na oddělení výkonu vazby žen pobývá nyní v průměru v Brně tak 40 žen. Obecně se tvrdí, že ženy věnují hygieně svého těla více času než muži, ale je tomu skutečně tak i ve vězení? „Ženy věnují zvýšenou péči svému zevnějšku i za mřížemi, ale je to také případ od případu“ – říká vězeňská dozorkyně pprap. Kateřina Kameniská. „Ženám ve vazbě umožňujeme častější koupání oproti vnitřnímu řádu třeba když mají menstruaci, gynekologické potíže, jsou těhotné nebo výrazně obézní a podobně. Také umožňujeme koupání před soudním líčením nebo na doporučení lékaře,“ dodává dozorkyně. Vězeňský holič zde vězněným ženám vlasy nestříhá, buď se ženy stříhají samy zapůjčenými nůžkami anebo (častěji) mezi sebou. Mají možnost si zde i vlasy obarvit, a to tak, že si kupují potřebnou barvu ve vězeňské kantýně. Ředitel věznice jim může případně dovolit mít u sebe fén, koupit si ho ale také mohou pouze prostřednictvím vězeň-

ské kantýny. Pinzety, pilníky, zrcátka a nůžky půjčuje na celý referentka a pečlivě kontroluje také jejich návratnost. A zatímco muži fasují brity na holení, ženy si je musí koupovat. I tady jsou ale v potřebě hygieny mezi ženami velké rozdíly. „Byla tady nedávno jedna vězeňkyně, která si hrála na hvězdu s kožichy, ale přitom se neuměla ani umýt.“

Hygienické potřeby jsou základ

Každý, kdo se byl jen nedopatřením ocitl někdy v nouzi bez toaletního papíru ví, jak hygiena souvisí s pocitem vlastní sebeucty. Při příjmu do výkonu vazby (zpravidla po několikahodinovém pobytu v cele předběžného zadržení) obviněný nebo odsouzený má většinou u sebe jen ty nejzákladnější osobní věci, hodinky, kapesník, psací potřeby. Obvykle mu ale chybí základní hygienické potřeby: kartáček na zuby, pasta, hřebec, toaletní papír. V případě, že si takový vězeň požádá o vydání hygienických prostředků, je mu vydáno to, co mu chybí. Pak je již na něm, aby se obrátil na rodinu, která mu tyto věci bude

zasílat anebo si je kupoval v kantýně. Ačkoliv se na balíčky s potravinami vztahuje omezení, hygienických potřeb se to netýká. Tyto přípravky však rozhodně nesmí obsahovat líh, být ve skleněném obalu nebo v tlakových nádobách.

Vězeňská služba proto dává přednost, aby si vězňové kupovali hygienické potřeby prostřednictvím vězeňské kantýny, neboť balíčky s hygienickými potřebami představují stále riziko průniku nepovolených předmětů do vězeňského zařízení. Naposledy, tedy v lednu 2008, například ukrýval jeden z odsouzených v Brně při nástupu do vězení v šamponu neznámou látku rostlinného původu, kterou pes identifikoval jako psychotropní. Tuhý deodorant jiného vězně zase ukrýval 20 tablet neznámého léku. A pokud snad některý vězeň nemá nikoho blízkého a ani peníze, Vězeňská služba ČR hygienické prostředky poskytne bezúplatně. Na hygienu se zkrátka musí dbát i ve vězení!

Věznice Kynšperk nad Ohří přivítala 21. června 2009 ministryni spravedlnosti Danielu Kovářovou, generálního ředitele VS ČR Ludka Kulu, vrchního ředitele pro penologii Milana Hospodka a další významné hosty, kteří se zúčastnili tiskové konference, při níž věznice představila nově budované kapacity a pilotní projekt na detekci nepovolených předmětů a mobilních telefonů.

Ve Věznici Kynšperk se buduje nová ubytovna

Po zkušenostech s úpravou objektu č. 006, která se uskutečnila v kynšperkské věznici v letech 2005 – 2006, kdy prováděli řadu prací odsouzení a věznice tak získala 212 nových ubytovacích míst, bylo v průběhu roku 2007 rozhodnuto provést obdobným způsobem i rekonstrukci dalšího objektu č. 004.

Ještě v témže roce se povedlo zrealizovat kompletní výměnu oken, venkovních dveří a zrekonstruovat výměníky včetně rozvodů tepla v celkové hodnotě převyšující čtyři miliony korun. Realizace byla s ohledem na ekonomické možnosti rozdělena do několika etap. Během první byly kompletně zrekonstruovány ubytovací části ve 2., 3. a 4. nadzemní podlaží. Rekonstrukce ložnic odsouzených, elektrorozvodů, rozvodů vody, odpadů včetně vybavení umývárny a toalet stála 9,5 milionu korun.

I v tomto případě vznikají nová

ubytovací místa v bývalé vojenské ubytovně velkou měrou svépomocí a s využitím práce vězňů, čímž bude dosaženo úspory téměř 5,5 milionu korun. Celkové náklady dosáhnou 31,07 milionu korun a cena jednoho lůžka tak přijde na cca 160 tisíc korun. K 30. červnu 2009 odpracovali odsouzení celkem 30 980 hodin a další 3 000 hodin strávili v rámci brigád při mytí podlah, oken a dalších úklidových pracích. Své dovednosti zde uplatnili i absolventi vzdělávacího kurzu údržbář, který byl součástí projektu Zpět do života lépe profesně vybaven. Odborné instalatérské práce potom zajišťují externí firmy.

Ubytovna bude určena pro odsouzené zařazené do věznice s dozorem. Součástí bude bezdrogová zóna, kam jsou zařazováni odsouzení ve věku do 26 let, kteří v civilním životě užívali drogy, nebo se pohybovali v prostředí drogou ohroženém. Součástí každého ubytovacího patra budou kulturní místnosti

a kuchyňka pro samoobslužné aktivity. Připravují se také prostory pro vzdělávací a volnočasové aktivity. V přízemí se plánuje oddělení pro výkon kázeňských trestů. Nová ubytovna bude sloužit od příštího roku.

Nová bezpečnostní opatření

Současně s vytvářením dalších ubytovacích kapacit je trvale věnována maximální pozornost zvyšování bezpečnosti. Věznici byl schválen pilotní projekt na využití detekčních rámců a detekčních křesel k eliminaci průniku nepovolených předmětů a mobilních telefonů. Věznice tak v současné době využívá při prohlídkách odsouzených vedle jiných technických prostředků detekční křeslo a detekční rámy. Detekční křeslo je instalováno v místnosti, kde jsou v době konání návštěv prováděny prohlídky odsouzených. V tomto prostoru bude umístěn i detekční rám. Zbývající rámy budou umístěny na vstupech

jednotlivých ubytoven a dalších strategicky významných místech ve věznici. Dalším opatřením, které má zabránit průnik nepovolených věcí a mobilních telefonů, je nedávna instalace ochranných sítí před okna ubytoven odsouzených.

Do detekčního křesla se před zraky novinářů v průběhu tiskové konference usadil jeden z kolegů, nové ložnice a sítě před okny ubytoven viděli účastníci při prohlídce věznice, která byla součástí programu stejně jako ukázka služební kynologie.

V současné době ve Věznici Kynšperk nad Ohří vykonává trest odnětí svobody okolo 780 odsouzených, což představuje přeplněnost zhruba o 20 procent. Provoz věznice zajišťuje nyní 253 zaměstnanců a s nárůstem počtu vězňů osob bude nezbytné jejich počet navýšit.

Věznice vznikla v bývalém vojenském areálu, který byl v roce 1995 bezúplatně převeden do užívání vězeňské služby. Krátce na to byla zahájena výstavba prvního strážního stanoviště a rekonstrukce některých objektů. Zprovoznila se budova správy věznice, zdravotnické středisko, kuchyňský blok s vyvařovnou a jedna z ubytoven odsouzených. Poslední ubytovna byla zprovozněna v prosinci 2006.

ŠPINDLERŮV MLÝN - Problémy a podmínky zaměstnávání vězňů v jednotlivých zemích střední Evropy byly hlavním tématem druhého setkání Středoevropského vězeňského kulatého stolu (MECR), který se v polovině května uskutečnil na pozvání generálního ředitele VS ČR v rekreačním a školícím středisku Přední Labská v Krkonoších.

Kulatý stůl o zaměstnávání vězňů

Setkání se zúčastnili vrcholní představitelé vězeňských služeb z České republiky, Slovenska, Slovinska, Rakouska, Maďarska, Švýcarska. Mezinárodní sdružení vězeňských a nápravných zařízení (ICPA) reprezentoval jeho prezident Tony Cameron.

Členové kulatého stolu se rozhodli přizvat k příštímu setkání, které by se mělo uskutečnit na podzim na Slovensku, představitele dalších států regionu.

Součástí programu jednání představitelů Středoevropského vězeňského kulatého stolu byla také návštěva věznice ve Světlé nad Sázavou. Ředitelka této věznice Kamila Meclová požádala při této příležitosti ředitele evropských vězeňských služeb, aby vyslali šéfy svých ženských věznic do Světlé nad Sázavou na pracovní jednání týkající se problematiky věznění žen.

V Opavě vzniká detenční ústav

Dagmar Slaná

Začátkem června začala opavská věznice rekonstruovat objekt na Krnovské ulici, kde by v budoucnu měl sídlit Ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava. Rekonstrukce bude trvat do konce října a vyžádá si částku kolem 20 miliónů korun.

Peníze budou investovány do rekonstrukce ubytoven, elektroinstalace, zdravotnické, podlah, výměny oken a bezpečnostních prvků, které jsou vzhledem ke svému stáří v nevyhovujícím stavu a nespĺňují standardy kladené na ústav pro výkon zabezpečovací detence. Vlastní rekonstrukci realizuje stavební firma Manag a.s. Zlín, která v rámci výběrového řízení uspěla s nejnižší nabídkovou cenou.

V souvislosti s rekonstrukcí byli z opavské věznice vymístěni mladiství odsouzení, kteří byli přesunuti do věznice Všechny. S jejich odchodem z Opavy úzce souvisí zánik školského vzdělávacího střediska, které vzdělávalo mladistvé ve dvouletém učebním oboru elektrotechnická výroba a rovněž zajišťovalo neakreditované

kurzy. Vzdělávací středisko bude v dohledné době, včetně personálu, přesunuto do věznice v Ostravě - Heřmanicích, kde se v budoucnu zaměří na výuku dospělých odsouzených mužů. Po dobu rekonstrukce byla část zaměstnanců opavské věznice dočasně převelena k pražským věznicím, kde je v současné době nedostatek personálu.

Od ledna letošního roku nabyl účinnosti zákon o výkonu zabezpečovací detence, který přináší do České republiky tzv. detenční ústavy. Důvodem pro zřízení těchto ústavů je snaha státu

o vyšší společenskou ochranu občanů před nebezpečnými jedinci, kteří byli dosud umisťováni v psychiatrických léčebnách, z kterých v nemnoha případech utíkali.

Vězeňská služba České republiky dostala za úkol vypořádat se s novým typem ochranného opatření a připravit kapacitu pro 200 chovanců v detenci. Prvních, necelých, 50 míst je již vytvořeno ve Vazební věznici Brno. Zbývajících 150 míst pro chovance s nařízenou zabezpečovací detencí má do budoucna vzniknout v opavské věznici.

S krizí si ve Stráži starosti nedělají

Vězni zde nyní pracují celkem na šestnácti pracovištích. Kromě odsouzených zajišťujících vnitřní provoz věznice jako je úklid, stravování, údržbářské práce apod. se přímo uvnitř věznice nachází pracoviště na montáž elektroinstalace do osobních automobilů. Zde najdou denně pracovní uplatnění téměř čtyři stovky odsouzených, pracujících ve tříměsíčním provozu. Na výše zmíněná pracoviště uvnitř věznice bývají standardně umisťováni především pachatelé závažnějších trestných činů. Ostatní vězni dojíždějí denně do zaměstnání mimo věznici. Umisťování na jednotlivá pracoviště však vždy pečlivě posuzuje odborná komise. Bere v úvahu především charakter a závažnost trestných činů, za které si odsouzení odpykávají svůj trest. Pro

vedení věznice je zaměstnávání vězňů již dlouhou dobu hlavní prioritou. Také proto je strážská věznice do jisté míry raritou – v současné době má uzavřené smlouvy s čtrnácti podnikatelskými subjekty mimo věznici. Což konkrétně znamená čtrnáct venkovních pracovišť pro odsouzené. Vězni jezdí především pracovat do strojírenských firem, zemědělských družstev, výroby krmiva pro psy, na jatka, do několika sklár, výroby zelí, lesnických firem. Kromě toho věznice dlouhodobě spolupracuje s vedením fotbalových klubů v okolí a dle potřeby odsouzení vyrazí uklízet fotbalové stadiony až do Liberce nebo Jablonce nad Nisou – v zimě sněh, v létě nepořádek po fotbalových zápasech.

Všechno jde když se chce

Aby vše fungovalo tak, jak má,

Současná hospodářská krize zhoršila mimo jiné i podmínky pro zaměstnávání odsouzených osob. Věznice se nyní potýkají s klesající zaměstnaností odsouzených. Není tomu tak ale ve věznici ve Stráži pod Ralskem. Tato věznice je totiž jednou z mála v naší republice, která se i přes současné nepříznivé podmínky může pyšnit zaměstnaností téměř 80%.

Martina Mazalová

ve Stráži v oblasti zaměstnávání úzce spolupracují všechna oddělení. Téma zaměstnávání je řešeno každý den na ranní poradě přímo u ředitele věznice. Vedení věznice se řídí heslem, že všechno jde, když se chce. Také proto se na věznici Stráž pod Ralskem podnikatelé a firmy obracejí již po několik let s důvěrou a se zárukou spokojenosti. Hledáme ale zároveň neustále i nové firmy, které by zaměstnali naše odsouzené. V měsíci dubnu například nově jezdili odsouzení do zemědělského družstva na Litoměřicku drátkovat chmel. Spokojenost byla nakonec na obou stranách a navíc byla navázána spolupráce i pro další období.

Zájem o práci je ale také na druhé straně – tedy mezi odsouzenými.

Věznice Stráž pod Ralskem je vyhlášena i mezi vězni, kteří stojí o práci. Deně se zde vyřizují žádosti o přeřazení odsouzených z jiných věznic za práci a jejich počet stále stoupá. Od počátku roku 2009 jich jsou téměř tři stovky. Kromě placeného zaměstnávání vězňů se ale ve věznici konají také bezplatné úklidové akce v rámci extramurálních aktivit pro odsouzené. V měsíci květnu proběhl například úklid skalního hradu Sloup na Českolipsku. Vězni ho na základě prosby místního kastelána vyčistili od odpadků, větví, spadaneho listí a dalších nečistot. Podobné úklidy letos vězni vykonali také v obci Hamr na Jezeře, kde čistili okolí místního rybníka a v okolí zámku Lemberk v Jablonném v Podještědí.

Dlouhodobě se ukazuje, že chodit do práce není pro odsouzené jenom šance na peněžní odměnu, ale má velice pozitivní vliv i na jejich psychiku. Zároveň mají odsouzení, kteří chodí do práce, větší šanci uspět při projednávání podmínečného propuštění.

Doufejme tedy, že věznice postupně získá důvěru dalších a dalších podnikatelů a firem, kteří budou zaměstnávat odsouzené. Spokojení budou jistě nakonec všichni.

Budou mít příslušníci VS ČR kde střílet?

Jedním ze stěžejních předmětů základní odborné přípravy příslušníků Vězeňské služby České republiky je předmět Speciální příprava. V rámci tohoto předmětu se nově přijatí příslušníci Vězeňské služby připravují na výkon služby se zbraní. Učební plán stanoví základní kroky, které musí příslušník absolvovat v rámci teoretické přípravy a které podmiňují jeho zařazení do ostrých školních střelb.

plk. Oldřich Horna

Odpovídající příprava je velmi důležitá i proto, že většina nově přijímaných uchazečů již není absolventy základní nebo náhradní vojenské služby a první fyzický kontakt se střelnou zbraní je pro ně novým, v některých případech i stresujícím zážitkem. Služba se zbraní a její perfektní zvládnutí nejen po stránce teoretické, ale i praktické je podmínkou odpovídajícího výkonu služby a zejména řešení mimořádných situací v rámci vězeňské služby. Na kvalitní přípravě a zvládnutí výcviku se zbraní může záviset zdraví i život jak příslušníka samého, tak i dalších osob. Učitelé Institutu vzdělávání VS ČR věnují tomuto druhu přípravy maximální pozornost a plné nasazení. Teoretická příprava před zařazením studenta do ostrých školních střelb se odehrává ve specializované učebně a teprve po jejím skončení nastává další fáze výcviku se zbraní,

kterou jsou již zmíněné ostré školní střelby.

Od počátků zahájení činnosti institutu ve Stráži pod Ralskem v roce 1994 se ostré školní střelby prováděly na střelnici zdejší věznice. V průběhu let byla střelnice částečně rekonstruována, ale s přibývajícím počtem studentů ve školním roce a zejména se snižováním jejich způsobilosti manipulovat se zbraní v důsledku zrušení základní vojenské služby začalo docházet k drobným incidentům s obyvateli přilehlých nemovitostí v okolí střelnice.

Projekt střeleckého centra

Proto bylo v letech 2006 přikročeno k přípravě projektu víceúčelové objektu, jehož součástí mimo tělocvičny a prostor na výcvik modelových situací mělo být i tolik potřebné střelecké centrum. Součástí střeleckého centra by měla být laserová střelnice pro základní výcvik a střelnice pro ostrou školní střelbu se čtyřmi střeleckými

stanovišti. Objekt by měl být poslední částí dostavby areálu institutu vzdělávání ve Stráži pod Ralskem. Projekt víceúčelového objektu byl dokončen v roce 2006, bylo vydáno stavební povolení a dle navrhovaného harmonogramu měla být stavba zahájena v dubnu 2007 s datem ukončení duben 2008. Bohužel se do dnešního dne nepodařilo v rozpočtu nalézt potřebné finanční prostředky a finanční krize na konci roku 2008 a zejména v roce 2009 zřejmě nedovolí dobře připravený projekt realizovat.

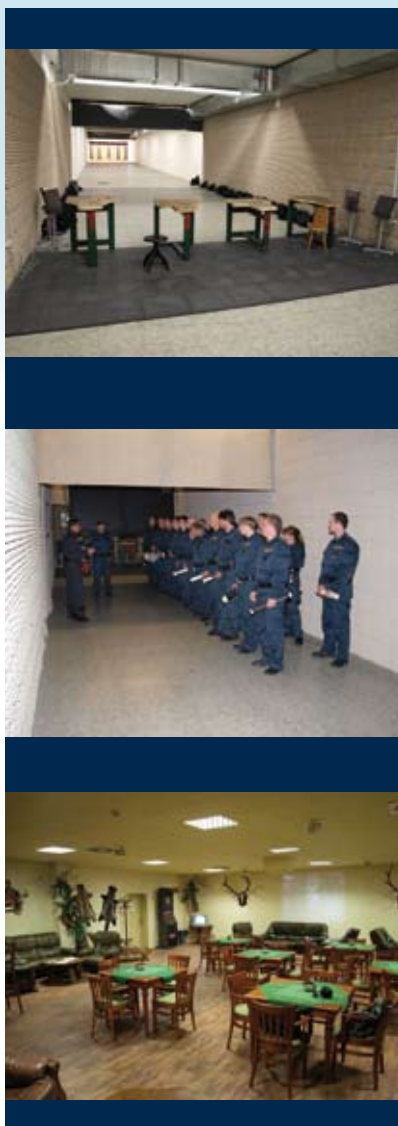
Problémy na strážské střešnici však eskalovaly a v roce 2008 jsme museli na základě rozhodnutí balistika střelby studentů základní odborné přípravy na této střešnici ukončit a hledat náhradní způsob jejich zajištění.

Do konce roku 2008 se podařilo Institutu vzdělávání VS ČR smluvně zajistit soukromou střelnici v Brništi, která však plně nesplňovala požadavky. Jednalo se zejména o špatné podmínky pro provádění střelby v případě nepříznivého počasí, nedostatečné sociální zázemí studentů a pedagogů a nemožnost využívat střelnici v zimním období. Také zvyšující se frekvence střelby mohla být místními občany časem vnímána stejně negativně jako na střelnici původní.

Institut vzdělávání proto vstoupil do jednání s firmou STADION s.r.o. v Liberci, která zde provozuje multifunkční komplex Tipsport arena a jehož součástí je i střelnice. Na základě smlouvy zde provádíme ostré školní střelby od ledna letošního roku.

Střelby v Liberci přinášejí potíže

Ani toto řešení není řešením ideálním. Přesun střelby do Liberce při-

naší řadu problémů a to zejména v plánování, neboť střelnici využívá i řada dalších subjektů a ne vždy se plně podaří co do termínů uspokojit naše potřeby.

Dalším problémem je dojíždění. Dopravu zajišťuje Věznice Stráž pod Ralskem, a i když naše požadavky plní, není vždy jednoduché zajistit a včas přistavit vozidlo s řidičem a financovat z vlastních prostředků věznice pohonné hmoty. Nemałym problémem je i organizace střelby, kdy je nutné k zajištění odpovídající bezpečnosti na střelbu vyslat dva učitele, a to na celý den. V neposlední řadě je to i otázka finanční náročnosti. Cena za pronájem a případné škody na zařízení střelnice se za letošní rok bude blížit půl milionu korun, což je pro rozpočet institutu značně vysoká částka.

Jak jsem již napsal v úvodu, otázka odpovídajícího výcviku v zacházení se zbraní je jedna z nejdůležitějších dovedností většiny příslušníků vězeňské služby a skutečně na nich může záviset zdraví i životy. Proto je nutné střelecký výcvik neustále zkvalitňovat. Zlepšení podmínek nejen pro provádění ostrých školních střelb je proto jednou z priorit jak institutu vzdělávání, tak Vězeňské služby České republiky. Proto nelze rezignovat na snahu vybudovat vlastní a dostatečně kvalitní výcvikové prostředí včetně střeleckého centra, a to bez ohledu na současnou finanční krizi. Střelecký výcvik byl měl být jednou z priorit Vězeňské služby České republiky, protože pouze odborně zdatný a dobře vycvičený příslušník je zárukou bezpečnosti našich vězeňských zařízení.

Vyrovnávací kurz pro správní referenty

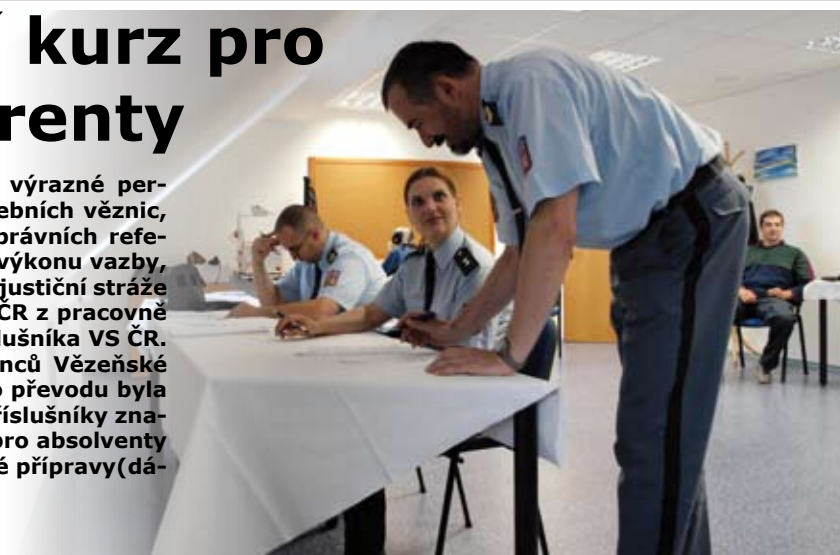
Na počátku letošního roku došlo k výrazné personální změně v rámci věznic a vazebních věznic, v jejímž rámci došlo k převedení správních referentů (či spíše referentek) oddělení výkonu vazby, výkonu trestu a oddělení vězeňské a justiční stráže a některých dalších funkcionářů VS ČR z pracovně právního do služebního poměru příslušníka VS ČR. Tato změna se týkala 46 zaměstnanců Vězeňské služby ČR. Jedním z důsledků tohoto převodu byla i potřeba vybavit tyto nově přijaté příslušníky znalostmi a dovednostmi stanovenými pro absolventy standardního kurzu základní odborné přípravy (dále ZOP) typu A.

Tento úkol byl uložen Institutu vzdělávání VS ČR, jehož pedagogičtí pracovníci zpracovali projekt vyrovnávacího kombinovaného kurzu, jenž měl reflektovat skutečnost, že naprostá většina těchto nových příslušníků již řadu let pracovala ve Vězeňské službě ČR, a má proto jistý náhled na problematiku výkonu vazby a trestu, představu o struktuře a fungování věznice jako celku a také ur-

čitou profesní zkušenost ve vězeňství. Současně ale bylo nutné, aby frekvenci tohoto kurzu alespoň ve zjednodušené podobě absolvovali všechny klíčové vyučovací předměty, osvojili si všechny potřebné základní znalosti a dovednosti, a mohli tak zdárně absolvovat i standardní závěrečnou zkoušku stanovenou pro absolventy

kurzu ZOP typu A.

Právě z důvodu jisté profesní zkušenosti všech frekventantů byla zvolena varianta kombinovaného studia, kdy byl celý kurz rozdělen na výukovou část v institutu vzdělávání ve Stráži pod Ralskem, jež byla doplněna šesti týdny samostudia a praktické přípravy ve vlastních or-

Nároky na učitele i studenty

Samotná výuka ve Stráži pod Ralskem měla podobu tří týdenních soustředění, kdy v každém týdnu absolvovali frekventanti 36 vyučovacích hodin. Z tohoto počtu bylo 80 vyučovacích hodin věnováno předmětům služebnímu charakteru (služební příprava, speciální příprava, výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody, ale i základy sebeobrany a modelové situace), 22 hodin bylo věnováno předmětům humanitního charakteru (právo, psychologie, pedagogika a profesní etika), kdy se jednotliví vyučující museli z důvodu omezené hodinové dotace omezit na výklad základních pojmů, zadání úkolů k samostudiu a následné prověřování znalostí spojené s klasifikací.

Z organizačního hlediska byli frekventanti rozděleni do dvou tříd, zde je třeba poděkovat oběma třídním učitelům Antonínu Rambouskovi a Jiřímu Mrázovi, kteří se na výbornou zhostili nelehké úlohy koordinátorů a poradců obou tak různorodých skupin. Protože tento vyrovnávací kurz zasahoval do velmi hektického období života institutu vzdělávání, kdy paralelně s ním probíhal standardní kurz základní odborné přípravy - A pro 9 tříd, tj. cca 214 posluchačů, byla vlastní výuka organizována tak, že většina teoretické výuky probíhala formou přednášek pro obě třídy současně a pouze výuka zaměřená na zvládnutí praktických dovedností a manipulací probíhala po jednotlivých třídách. To se týkalo zejména speciální přípravy, tj. zvládnutí bezpečné manipulace se zbraněmi, a základů sebeobrany a modelových situací, kdy si frekventanti osvojovali takové dovednosti, jako je řešení základních sebeobránných situací, či bezpečného přikládání donucovacích prostředků. Zde byl skutečně nutný individuální přístup jednotlivých vyučujících, protože se jednalo o dovednosti zcela nové a v kombinaci s nervozitou frekventantů bylo zapotřebí značné dávky pedagogického taktu, aby frekventanti zvládli vše požadovaným způsobem.

Ostré střelby vrcholem kurzu
Určitým vrcholem celého kurzu a pro mnoho posluchačů i hlubokým zážit-

kem bylo absolvování povinných ostrých školních střelb, jež proběhly ve dvou dnech na střelnici Tipsport arény v Liberci, kterou institut vzdělávání smluvně využívá. Zde posluchači absolvovali stanovené střelby ze všech předepsaných zbraní, tj. z pistole vz. 82, samopalu vz. 61, samopalu vz. 58 a brokovnice. Respekt až obava ze zbraně byly na některých posluchačích až příliš patrné, pro některé bylo obtížné zvládnout zbraň i z hlediska fyzického, ale nakonec všichni střelby úspěšně absolvovali, i když některým zbyla po nich malá vzpomínka v podobě modřiny na rameni či tváři. Jako všechny ostatní i tento vyrovnávací kurz ZOP byl zakončen závěrečnou zkouškou před komisí pedagogických pracovníků institutu vzdělávání. Závěrečné zkoušky proběhly před dvěma komisemi ve dvou dnech, v nichž všichni frekventanti zvládli vylosované otázky, vyřešili v nich navoze-

ganizačních jednotkách. Zde sehráli významnou úlohu lektoři - instruktoři jednotlivých organizačních jednotek, jež museli zajistit frekventantům potřebnou literaturu a předpisy k samostudiu, konzultovat s nimi některé problémy praktického výkonu služby a současně jim i zajistit možnost absolvovat alespoň krátkodobou stáž či instruktáž na jednotlivých strážních a dozorcích stanovištích. Je třeba konstatovat, že naprostá většina frekventantů se seznámila s činností na jednotlivých strážních a dozorcích stanovištích ve svých věznicích a tato skutečnost se i kladně projevila při vlastních závěrečných zkouškách.

né problémové situace, zodpověděli i doplňující otázky a mnozí i předvedli některé praktické dovednosti jako například provedení preventivní prohlídky, spoutání figuranta - vězně stanoveným způsobem, či nabíjení a vybíjení zbraně.

Celý kurz byl završen slavnostním ceremoniálem spojeným s předáváním vysvědčení a osvědčení o profesní způsobilosti, jehož se zúčastnili jednotliví vyučující, členové zkušebních komisí i ředitel Institutu vzdělávání VS ČR plk. JUDr. Oldřich Horna. Po oficiální části ceremoniálu následovalo i milé neformální rozloučení posluchačů s učiteli a ředitelem institutu vzdělávání, jež bylo důkazem toho, že kurz měl požadovanou kvalitu a sami posluchači si během něj vytvořili k institutu vzdělávání a jeho zaměstnancům pozitivní vztah, který doufejme přetrvá i do dalších let.

Připomenutí jubilea tvůrce vědy žalární

Františka Josefa Řezáče

Miloslav Jůzl

Dny 6. leden 1819 a 25. prosinec 1879, to jsou strohá data narození a úmrtí zakladatele moderní české penitenciaristiky, Františka Josefa Řezáče. V roce 2009 to znamená 190 let od jeho narození a 130 let od jeho úmrtí. Do poměrně krátkého věku šedesáti let se tak musela vejít řada význačných událostí neklidného politického období, s nímž byly spjaty i epizody jeho osobního života. Není účelem této vzpomínky připomínat životopis Františka Josefa Řezáče či předvádět rozbor jeho děl. Jde nám především o to, abychom věděli, že to, co znamená Komenský pro pedagogiku, totéž znamená Řezáč pro penitenciaristiku – „vědu žalární“, jak sám říkal. A tak jako Komenský vyjadřuje ve své Všeobecné poradě o nápravě věcí lidských své názory na trestání a vězeňství, tak i Řezáč se zajímal o školství a v časopise Škola a život (Kalendář učitelský, Sborník učitelský) navazuje na tradice českého školství. Stal se přívržencem takových velkých soudobých českých osobností, jakými byli Bernard Bolzano, Josef Wenzig, Karel Slavoj Amerling... K jeho blízkým přátelům patřil např. Karel Havlíček a celá plejáda dalších, a proto se stal jakýmsi integrujícím činitelem všech význačných kulturních, politických a vlasteneckých osobností své doby.

Hlavním Řezáčovým dílem je však na svou dobu nadčasové a avantgardní pojednání o vězeňství, v němž zúročil své hluboké encyklopedické znalosti historie a teologie, jež dokázal propojit a skloubit s praktickými zkušenostmi získanými na studijních cestách po věznicích rakouské monarchie, ale i z vlastní duchovní péče o trestance ve Svatováclavské trestnici. Dal mu název Vězeňství v posavadních způsobech svých s návrhem o zdárnější trestání a polepšování zločinců a vydal jej vlastním nákladem v roce 1852.

„Páter František Josef Řezáč zdůrazňoval již v polovině 19. století ve svém spisu Vězeňství... nutnost vyváženosti komplexního působení jednotlivých výchovných prostředků a zdůrazňoval důležitost i postpenitenciární péče. Značný důraz kladl na prevenci kriminality, zvláště u mladistvých, na uspořádanost rodin a společnosti, na posilování morálních vlastností a i na potřebu zvýšení hmotného blahobytu nemajetných vrstev.“ (Uhlík, 1997, str. 29).

Pro současnou českou penitenciaristiku znovuobjevili osobnost Františka Josefa Řezáče počátkem 90. let minulého století dr. Aleš Kýr a doc. Jan Uhlík a zajistili tak důstojnou renesanci a návrat tohoto významného českého vlastence, humanisty, buditele, politika, duchovního a penitenciaristu evropského formátu do vědomí vězeň-

ských odborníků i laické veřejnosti.

V roce 1995 se oba historikové postarali, aby vyšlo Řezáčovo pojednání Vězeňství... v originále z roku 1852 (příloha časopisu České vězeňství č. 4/5, 1995) a o dva roky později vydává Uhlík monografii F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století rovněž jako přílohu časopisu České vězeňství č. 2, 1997. Jan Uhlík navíc zasazuje postavu F. J. Řezáče do širšího rámce svého stěžejního díla Historie věznění a vězeňství v Čechách, jež vyšlo péčí Institutu vzdělávání Vězeňské služby ČR v roce 2006. Díky jim František Josef Řezáč ovlivňuje svými hluboce lidskými a ušlechtilými myšlenkami opět české vězeňství a poskytuje mu další podněty pro jeho penitenciární teorii i praxi.

Obrazy vězňů uspěly ve Vídni

Otto Broch

V letošním roce se po čtyřech letech opět uskutečnila mezinárodní soutěž výtvarných prací vězňů. Jedná se o akci ojedinělou nejen svým významem ale i rozsahem - vždyť zahrnuje celosvětovou vězeňskou populaci. Jejím účelem bylo veřejnosti prezentovat malířskou dovednost vězňů a motivovat je samotné a v neposlední řadě poukázat i na universálnější rozměr a přesah vězeňské duchovní služby.

Když v roce 2005 uspořádala organizace Mezinárodní konference pro katolickou pastorační péči (ICC PPC) celosvětovou soutěž obrazů vytvořených ve vězení, setkala se tato akce s velkým ohlasem. Ze všech kontinentů světa se nashromáždilo na

Janek Brzina, Czech Republic

1 500 děl, které se snažily vyjádřit zadání soutěže: Odkrýt tvář života. Kolekce obrazů vytvořená vězni z České republiky byla umělecky hodnocena velice pozitivně, jeden z autorů obrazů dostal i peněžitou odměnu. V roce 2007 pak byla na Velehradě - v rámci Dnů lidí dobré vůle uspořádána výstava výběru nejlepších prací soutěže, a to v rámci již tradiční prezentace práce vězeňských duchovních ve VS ČR. Výstava měla mimořádný úspěch a ohlas i u veřejnosti. Na základě těchto výsledků se v letošním roce uskutečnilo druhé kolo této soutěže, tentokrát pod názvem Znak života. Z podnětu vedení ICC PPC se garantem celého projektu stal opět předseda této organizace Christian Kuhn z Vídně. Za podpory Generálního ředitelství VS ČR se letos zapojily do malířské soutěže tyto vězňové: Jiřice, Kynšperk, Mírov, Ostrava Heřmanice, Praha Pankrác, Rýnovice a Znojmo. Díky angažovanosti nejen příslušných kaplanů, ale i některých specialistů a vychovatelů vznikla nová kolekce prací našich odsouzených, která byla převezena v polovině června do Vídně. Vyhlášení

konečných výsledků letos v červenci se stalo pro nás velice příjemným překvapením. Zvláštní cenu poroty za druhý nejlépe ohodnocený obraz soutěže převezme ods. Zdeněk Volek z Rýnovic a speciální cenu za Českou republiku ods. Jaroslav Březina z Mírova. Je to důstojná reprezentace v konkurenci více jak 1200 autorů ze 44 zemí světa. K vidění jsou všechny vítězné obrazy na www.icpppc.org, nebo větší část z nich opět příští rok na Velehradě.

*Autor je metodický asistent
hlavního kaplana
a kaplan Vazební věznice Olomouc*

Special prize winner - Zdeněk Volek, Czech Republic

Věnujete se kyokushinkai karate. Co to vlastně je?

Je to plnokontaktní styl karate. Sportovní zápas se vede na plný kontakt, s tím že ruce smí útočit pouze na střed soupeřova těla a nohy kamkoliv, na celé tělo. Je to systém K.O. Jednoduše řečeno, kdo zůstane po zápase stát na vlastních nohách, ten vítězí. Sportovní zápas se v podstatě odehrává bez jakýchkoliv chráničů, používá se pouze suspensor.

Kde a jak kyokushinkai karate vzniklo?

Ten styl vznikl zhruba v šedesátých letech dvacátého století v Japonsku a je to vlastně nejtvrdší styl karate, jaký vůbec může být. Je to bez chráničů, na plný kontakt. Takže když se do vás opře stokilový soupeř, který má tento trénink, tak je to hodně hodně cítit. Na mistrovství Světa ve třech dnech se utká 240 závodníků bez rozdílu hmotnosti a to jednou za 4 roky, do prvního místa je sedm takovýchto zápasů, tak na to prostě musíte být hodně připraveni a podstoupit tvrdý a velmi náročný trénink.

Co děláte ve vězeňské službě?

Nyní jsem příslušník eskorty. U vě-

Přeborník v kontaktním karate a člen eskorty, pprap. Tomáš Vik říká:

Práce ve VS ČR je pro mě příležitostí chránit společnost

Lucie Klemanová

zeňské služby jsem tři roky a z toho dva roky jsem sloužil jako justiční stráž u soudu. Jsem zařazen jako instruktor sebeobrany. Kdo má zájem, zajdu s ním do tělocvičny nebo posilovny.

Už jste měl příležitost využít své dovednosti a zkušenosti ve službě?

Zatím jsem nezaznamenal konflikt, při kterém bych musel použít nějaké údery nebo kopy. Všechno se to řeší slovně.

Proč jste si vybral Vězeňskou službu ČR?

Práci u VS ČR neberu jako pouhé povolání, ale jako poslání pomáhat lidem a ochraňovat společnost. Práce na eskortě mě naplňuje. Dělam to velmi rád.

V čem spočívá práce eskorty? Jak byste to přiblížil někomu, kdo ani pořádně neví, co to je eskorta?

Eskorta je každý ozbrojený doprovod obviněného nebo odsouzeného mimo střežený objekt. Hlavním úkolem příslušníků eskorty, je zabránění útěku nebo osvobození eskortované osoby, která je převážena k soudu do zdravotnického zařízení k umístění nebo přemístění atd.

Už jste zažil nějaké problematické vězně?

Samozřejmě, ne každý vězeň, snáší tlak a stres spojený s uvězněním, někdy se ho snaží ventilovat agresivním chováním, ale ve většině případech je to pouze slovní projev. Fyzické napadení je opravdu jen výjimečné, ale z toho já si nedělám moc velkou hlavu.

Měl jste u někoho pocit, že ho nezvládnete?

Myslím že ne. To jsou většinou lidé, kteří sice budí respekt svou postavou, ale nemají za sebou takový tvrdý trénink nebo na tom nejsou fyzicky tak dobře, abych se jich musel bát.

Roste v poslední době počet útoků vězňených osob na příslušníky VS?

To nedokážu posoudit, protože jsem na této pozici zatím jen rok. Hodně záleží na přístupu příslušníků k těmto osobám. To znamená, aby se k nim nechovali povýšeně, protože to si to berou osobně, a může to mít špatné následky.

Jak vás berou kolegové? Mají z vás respekt?

Okolí je přátelské, i vedení mi vychází vstříc, nemůžu si stěžovat. A respekt? Spíš normální vztahy, řekl bych.

Jak vás vůbec napadlo začít boxovat?

Začal jsem zápasit v soutěži K-1, kde se setkávají všechny bojové sporty - jde o velice prestižní, mediálně známou a oblíbenou soutěž. V současné době je to asi nejpobulárnější odvětví z bojových sportů. Kyokushinkai karate je z velké části stejná příprava takže jsem to chtěl využít i v ringu.

V kolika letech jste začal?

Začínal jsem u sportovního karate - shotokan karate. To bylo v jedenácti letech, ale to se s tímto plnokontaktním kyokushinkai karate nedá srovnat. Plnokontaktnímu karate se věnuji od 22 let. A K-1 zhruba tak rok.

Jakých výsledků jste dosáhli?

V kyokushinkai karate jsem byl třetí na mistrovství Evropy, třikrát jsem vyhrál mezinárodní mistrovství Francie, jednou mezinárodní mistrovství Polska, šestkrát mistrovství ČR a nějaké menší závody v Japonsku atd. Pokud jde o zápasy v ringu, tam mám za sebou asi pět zápasů, z toho dva jsem vyhrál. Ostatní zápasy jsem prohrál na body. Soupeři dělají tuhle disciplínu déle a jsou zvyklí na specifická pravidla, já je tak zažité ještě nemám. Navíc jsem vynechal

amatérské zápasy a šel rovnou do profi zápasů kde už jsou ti nejlepší zápasníci. Jsou tam trošku jiná pravidla než u kyokushinkai a je to potřeba mít dobře zažité. Hlavní rozdíl je v tom, že v těchto zápasech se může rukama útočit na hlavu, kdežto kyokushinkai jen na střed těla. Nemám tu tolik úspěchů jako v karate, ale samozřejmě trénuji u těch nejlepších boxerů, takže myslím, že výsledek se dostaví ještě letos. Teď na podzim mě čeká spousta zápasů v ringu, a to s těmi nejlepšími zápasníky.

Jaký je váš cíl?

V listopadu bych chtěl vyhrát Souboj Titánů, který se bude konat v Plzni. Je to nejprestižnější soutěž, která tady je. Kde se sjedou ti nejlepší thai boxeři, kick boxeři od nás i ze zahraničí. Bude tam asi čtyři tisíce diváků, protože je to dost populární soutěž s několikaletou tradicí. A co se práce týče, lákala by mě pozice velitele nějakého soudu, přitom bych chtěl dálkově studovat vysokou školu a pak se uvidí...

Fotbalisté VS ČR triumfovali ve Francii

Josef Witschel

V druhé polovině června se zaměstnanci Vězeňské služby na pozvání francouzského sportovního sdružení A.S.E.A.T. zúčastnili mezinárodního fotbalového turnaje Euro 2009 ve Venarey Les Laumes. Turnaj zahájili v 19. června 2009 starosta a generální ředitel francouzské vězeňské služby oblasti Dijonu.

Zahájení zápasů začalo v sobotu ráno, a to v pěti skupinách po šesti týmech. Základním předpokladem pro další účast v tomto turnaji bylo vítězství nebo druhé místo po vzájemných zápasech ve skupinách. Našemu mužstvu se podařilo tuto skupinu vyhrát, a to s velkým náskokem oproti ostatním ve skupině, kdy se nepodařilo ani jednomu mužstvu našim reprezentantům vstřelit gól. Po úvodních bojích bylo provedeno nové rozlosování postupujících družstev z osmifinále, kde dál z řebříčku postupoval vždy pouze vítěz. Ve čtvrtfinálových utkáních naše reprezentace musela překonat nejen kvalitního soupeře, ale i domácí rozhodčí, neboť průběh utkání, i přes herní převahu mužstva VS, byl ukončen remízou. Po této remíze následovaly pokutové kopy, které jednoznačně lépe zvládli naši hráči a po penaltovém rozstřelu

jsme postoupili do semifinále.

V tuto chvíli již hodiny na stadionu ukazovaly 20.00 hod a i přes přicházející únavu naši hráči sehráli velmi pěkný zápas, ve kterém vyhráli nad domácím mužstvem Venarey Les Laumes A a postoupili do finále, do kterého se po nás probíjoval celek oblasti Dijonu. Toto utkání bylo zahájeno v deset hodin večer hod a za vydatné podpory domácího publika, což se v minulosti u zahraničních celků snad ještě nestalo, naše reprezentace zaslouženě vyhrála 2:0.

Ve 23.00 hodin při slavnostním vyhlášení výsledků soutěže jsme převzali pohár za 1. místo a naše mužstvo bylo vyhlášeno jako nejlepší účastník tohoto mezinárodního turnaje. Velice kladně byla hodnocena jak herní úroveň, tak i morálka, chování a jednání v oblasti fairplay, za což jsme získali ocenění.

V průběhu tohoto turnaje proběhla i schůzka zástupců jednotlivých zúčastněných zahraničních celků, na které Chorvaté pozvali účastníky na mistrovství Evropy VS v kopané EURO 2010, které budou pořádat.

Turnaj v nohejbalu mezi odsouzenými a zaměstnanci

Jednou z akcí, při kterých se vězni zbavují přebytečné energie a udržují nebo zlepšují si své tělesné zdraví byl i turnaj v nohejbale trojic, kterého se společně zúčastnila dvě mužstva odsouzených a dvě mužstva zaměstnanců Věznice Drahonice. Odehrál se ve středu 8.července v dopoledních hodinách.

Čerství vítězové Memoriálu Jiřího Kašpara – turnaje mezi jednotlivými věznicemi – zaměstnanci Vokoun, Hess a Procházka, chtěli dokázat svoji neporazitelnost a nastupovali sebevědomě do soutěže. Rovněž mužstva odsouzených chtěla dokázat, že nohejbal ovládají a čas, který při této hře stráví v průběhu výkonu trestu není úplně ztracený. Soutěže oddělené sítě byly lité a neúprosné. Počasí přálo a dopoledne uběhlo jako voda.

Ve finálovém utkání se střetlo nejlepší mužstvo zaměstnanců a mužstvo odsouzených. Více se radovali odsouzení a zaměstnanci museli uznat, že na vězně nemají. Určitě již všichni mysleli na odvetu při další podobné akci. Turnaj skončil a vítězové obdrželi pěkný pohár a blahopřání od ředitele věznice, který celý turnaj pozorně sledoval. Význam podobných akcí je nepopíra-

telný. Jejich příprava i realizace jsou v současné době, kdy se věznice potýká s přeplněností, pro odpovědné pracovníky věznice poněkud složitější než za normálních okolností, ale i tak akce stála za to.

jih

Olympiáda 2009 ve Věznici Všehrdy

Bronislava Vetešníková, Ladislav Novotný

Olympiády se zúčastnilo 37 závodníků, i když původně bylo přihlášených 54. Pořadatelskou službu a funkce rozhodčích zajišťovali jako každý rok sami odsouzení. Závodníci soutěžili v disciplínách šplh na laně, skok vysoký, vrh koulí, skok do dálky, běh na 60 m, štafeta 4 x 200 m a běh na 1000m.

První dvě disciplíny absolvovali účastníci olympiády v tělocvičně oddělení výkonu trestu a to šplh na laně

a skok vysoký. Ostatní disciplíny se konaly na hřišti před ubytovnami. Ve skoku vysokém nastoupilo šest závodníků, kteří se také letos poprvé zúčastnili povinného tréninku. Trénink splnil svůj účel, pět závodníků dosáhlo limitu 140 cm a boje byly velmi vyrovnané. Nepadl sice rekord, ale 166 cm je poměrně kvalitní výkon. V loňském roce splnili limit jen tři závodníci. Ve skoku do dálky z místa rekord padl, a nový rekord má hodnotu 261

Pedagog volného času Ladislav Novotný a vychovatel ubytovny mladistvých Petr Teleki organizují každým rokem ve Věznici Všehrdy soutěž odsouzených v lehkotletických disciplínách známou jako Všehrdská olympiáda. Ta letošní, se za konala za poměrně příznivého počasí konala v neděli 14. června.

cm. Vítězi ve šplhu, k vyrovnání rekordu z roku 1999 a to 3,4 sekundy, chybělo osm desetin. Šplh byl letos kvalitní, ale relativně oproti jiným ročníkům závodníky málo preferovaný. Všechny 6 závodníků stihlo šplh pod 8 sekund. Běh na 60m byl i letos nejobsazenější disciplínou, přestože skoro polovina závodníků do soutěže nakonec nenastoupila. Nejlepší výkon (7,4 s.) zůstal pouhé dvě desetiny sekundy za rekordem. Běh na 1000 m byl mimořádně silně obsazený, přestože i zde nakonec polovina přihlášených nenastoupila. Soutěž se proto mohla uskutečnit bez rozběhů s jedenácti závodníky, z nichž jich šest závod dokončilo. Čas vítěze přesto zůstal 19 sekund za rekordem, který byl v roce 2002 3 minuty a 14 sekund. Ve vrhu koulí byli v letošním roce mimořádně úspěšní mladiství. Koule váží 7 kg, limit 7 m. I když nepadl rekord z roku 2003, který je 1102 cm, všichni tři medailisté byli z řad mladistvých odsouzených. Z pěti přihlášených štafet nakonec nastoupily čtyři, takže se běželo rovnou finále. Závod byl velmi napínavý,

běželo se v ostrém tempu. Technicky byl také v pořádku – letos nikdo nikomu nezkrřížil dráhu, nikdo neupadl, nikdo neztratil štafetový kolík. Nejvíce bodů nasbírali mladiství třetí ubytovny a dospělí ze specializovaného oddělení a z první ubytovny. Letos bylo možné očekávat, že mladiství budou mít největší podíl na výsledcích za všechny uplynulé olympiády, neboť je jich letos ve věznici dvojnásobek. Avšak poměr vítězství dospělých a mladistvých se oproti jiným ročníkům nijak výrazně nezměnil.

Druhý ročník volejbalového turnaje smíšených družstev O putovní pohár Přední Labské se uskutečnil ve dnech 15.-17. května 2009. Zúčastnilo se ho i družstvo Institutu vzdělávání VS ČR Stráž pod Ralskem, ve složení Antonín Sůva, Jiří Hromek, Petr Zemenčík, Pavel Hegr, Milan Takáč, Stanislava Šmolcňopová, Monika Struppová, Milan Horák. Naším cílem bylo alespoň navázat na úspěch z prvního ročníku turnaje, kdy jsme obsadili 2. místo.

Do turnaje se mimo Institut vzdělávání VS ČR Stráž pod Ralskem přihlášily týmy z věznic Odolov, Světlá nad Sázavou, Pankrác, Drahonice, Liberec a OSZ Liberec. Družstva se také dohodla na systému turnaje, kdy se utká každý s každým, na dva vítězné sety. Stejně jako loni měla být utkání odehrána v příjemném areálu zotavovny na venkovním hřišti s umělým povrchem. Avšak sobotní deštivé počasí nás vyhnalo do tělocvičny ve Vrchlabí. Je třeba podotknout, že na herním systému, na výkonech i nasažení jednotlivých družstev tato změna nezanedala stopy.

To nejtěžší hned v úvodu

Hned v úvodu jsme narazili na těžkého soupeře ze Světlé nad Sázavou, vítěze prvního ročníku. Soustředěným a kolektivním výkonem jsme kolegům ze Světlé nad Sázavou nedali šanci se rozehrát a zdolali je 2:0. Po delší pauze mezi utkáními nás čekali další vyrovnání soupeři. Nejdříve to bylo družstvo Vazební věznice Pankrác, kterému jsme měli z předšlého ročníku co oplácet. Odplata se

O pohár Přední Labské

Jaký byl druhý ročník volejbalového turnaje

dokonale zdařila. Obětavá hra v poli, tvrdý útok na síti i povzbuzování z lavičky nás dovedlo k dalšímu vítězství 2:0.

I nám se během turnaje nevyhnula slabší chvíle. Tou byl následný zápas s týmem Vazební věznice Liberec. Přestože jsme první set utkání po vyrovnaném průběhu vyhráli, v druhém se již naplno projevila herní krize. Soupeře jsme nechali hrát jeho hru a vše tak směřovalo k třetímu, rozhodujícímu setu. V něm jsme se začali opět zlepšovat. Dokonce nás dělil jediný bod od vítězství, ale štěstí nebylo na naší straně. Podlehli jsme 1:2.

Zbytek šel už snadno

Se zbývajících soupeři jsme si poradili celkem snadno a připsali si již

jen samá vítězství bez ztráty setu. Po dohrání všech zápasů vznikla zajímavá situace, kdy čtyři družstva, a to Institut vzdělávání VS ČR Stráž pod Ralskem, Věznice Světlá nad Sázavou, Vazební věznice Praha Pankrác a Vazební věznice Liberec prohrála vždy jedno utkání. O celkovém pořadí tak rozhodl poměr vyhraných a prohraných setů. Vyhraný set v zápasu s Vazební vězní Liberec nás, k naší velké radosti, posunul na 1. místo. Ostatní tři družstva totiž prohrála 0:2. Mohli jsme se tak těšit na večerní vyhlášení výsledků turnaje spojené s grilováním. Netěšila nás pouze výhra v turnaji, ale i příjemný pocit z dobré hry a atmosféry, která celý průběh doprovázela. Těšíme se na další ročník!

Miss Krimi

již po páté

Eva Hodná

„Je velmi obtížné připravovat stále stejnou soutěž, která však divákovi musí nabídnout jinou a originální podívanou,“ svěřila se jedna z organizátorek.

Finalistky vyměnily pro soutěžní odpoledne vězeňský mundůr za společenské šaty a lodičky na vysokém podpatku. Bylo neuvěřitelné, jak velkou změnu to přineslo. Celým pořadem provázely dvě konferenciérky a herečky z vězeňské loutkoherecké skupiny věznic, které oživily postavičky Spejbla, Hurvínka a Máničky. O hudební podbarvení vystoupení se postaral zkušený muzikant Václav Šoupal, který vede místní hudební kroužek. Novinkou byla letos projekce počítačové prezentace všech finalistek v úvodu a vzpomínkový průřez všemi předchozími ročníky. Dokazovalo to, kolik snažení a píle už bylo pro Miss Krimi vynaloženo a jak rok od roku stoupá její úroveň.

Zdokonalování bylo patrné i u soutěžících. Ženy se letos skvěle připravily. Hodně času věnovaly nejen vizáži, ale nepodcenily ani své volné disciplíny. Kromě již obligátního tance letos některé soutěžící předvedly také vtipnou pantomimu, recitaci, hru na zobcovou flétnu a step. Vítězka si prvenství u porotců možná potvrdila působivým ztvárněním rozvíjejícího se poupátka ve vlastnoručně připraveném kostýmu. Přestávky mezi jednotlivými soutěžními kategoriemi misek vyplňovala taneční skupina Dračice a hudební skupina K-band.

O tom, že i za mřížemi ženské půvaby neuvadají se tradičně přesvědčují diváci a organizátoři soutěže královny krásy v ženské věznicí ve Světlé nad Sázavou. Pátý ročník soutěže Miss Krimi 2009 se uskutečnil koncem května. Do soutěžního klání bylo z velkého počtu zájemkyň vybráno 12 finalistek. Vlastní zkoušení zábavného odpoledne trvalo asi tři týdny, ale hlavní organizátorky soutěže, vychovatelka Iva Chládová a speciální pedagožka Martina Míčová, připravovaly scénář programu mnohem déle.

Těžká volba

Rozhodování měla porota, ve které zasedal například místostarosta města Jan Tourek, zástupkyně ředitele domova důchodců Iva Mysíčková nebo velitel místních hasičů Jiří Zelenka, velmi obtížné. Některá soutěžící nasbírala více bodů ve volné disciplíně, jiná zase za úsměvy rozdávané v překrásných šatech, další za pohotové a chytré zodpovězení základních otázek a ostatní za ladné pohyby a útlé postavy při plavkové promenádě. Bodové hodnocení bylo do posledního okamžiku vyrovnané. Po poradě poroty došlo ke korunovaci tří nejlepších. Kromě korunek dostaly vítězky dárky od firem zaměstnávajících odsouzené, jejichž zástupci se také soutěže jako diváci účastnili. Velkým zážitkem byl letošní ročník Miss pro všechny přítomné a slova poděkování a uznání náleží nejen účastníkům, ale ve stejné míře všem, kteří soutěž připravovali a zajišťovali.

Všehrdy, 2.7.2009

... dopis

foto

Dobrý den, paní magistro.

Doufám že Vás mé řádky příliš nezdrží, ale rád bych zareagoval na Váš úvodník v časopise České vězeňství č.2/2009. Nezbývá mi než doufat že se Vám Váš záměr směrem k médiím podaří. Prakticky není dne, aby veřejnost nebyla masírována médii (ať už rozhlasem, novinami, televizí a čím dál sledovanějším internetem) kde se o vězeňské službě téměř vždy hovoří jako o BACHAŘÍCH. Jednoznačně pejorativní nádech tohoto výrazu, který zaznívá i z veřejnoprávních stanic jako je Česká televize, Český rozhlas apod. širokou veřejnost ještě utvrzuje a podněcuje v tom, že příslušníci vězeňské služby jsou v podstatě banda tupých blbů kteří se nejspíš ani neumí podepsat. Zajímavé je, že se nesetkávám s tím že by táž média nazývala policisty třeba fízly, bengy, cajty, ani vojáky nenazývají zelenými mozky či lampasáky, ale my jsme prostě BACHAŘI. Už tahle zdánlivá maličkost velice silně ovlivňuje způsob vnímání vězeňské služby širokou veřejností. Denně si toto ověřuji ve svém okolí. Mezi svými známými, přáteli i známými mých známých. Nikoho ani nenapadne, že KAŽDÝ z nás musel projít náročnými přijímacími psychotesty, že ti kluci musí umět běhat, střílet, prát se, znát spousty a spousty předpisů, mít základy psychologie, pedagogiky, musí snášet nálady a výlevy ze strany obviněných a odsouzených (kteří nás vnímají jako ty, kdo mohou za jejich „utrpení“ a uvěznění). Podobný způsob vyjadřování mě uráží nejen jako člověka, ale také se dotýká mé profesní hrdosti a cti. Myslím že naše práce je po všech stránkách nedoceněná. Jak finančně, tak především společensky. Budu tedy doufat a držet Vám palce, abyste svou strategií a prací změnila pohled médií, tím pádem i jejich způsoby vyjadřování o nás všech, aby se v důsledku toho změnil i názor a pohled veřejnosti. Protože tenhle pohled veřejnosti vleče vězeňská služba na svých bedrech ještě z dob totality, kdy Sbor nápravné výchovy byl vyloženě mocenským prostředkem zneužívaným i k politickým cílům. Lidé nějak nepostřehli, že dnes už je dávno všechno jinak... Přeji pevné nervy, bezbřehou trpělivost a úspěchy ve Vašem nelehkém poslání.

S pozdravem
npor. Mgr. Martin Klapper, věznice Všehrdy

... jiříčky ve Všehrdech

Vazební věznice Olomouc

